

Nr 217.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning
angående tillverkning och beskattning av brännvin, m. m.;
given Stockholms slott den 19 mars 1926.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin;
- 2) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;
- 3) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit; och
- 4) förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin.

I KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Förord-
ningens till-
lämpnings-
område.

1. Såsom tillverkning av brännvin anses i denna förordning varje tillverkning av vin eller maltdryck icke hänförligt förfarande, varigenom etylalkohol i en koncentration av mer än två och en fjärdedels volymprocent framställes eller utvinnes.

Angående rening av brännvin, avsett för förbrukning inom riket, gäller vad därom är särskilt stadgat.

2. Under den kontroll och de villkor i övrigt som Konungen prövar erforderliga må tillverkning av brännvin äga rum för vetenskapligt ändamål eller försöksvis för tekniskt ändamål utan iakttagande av de i denna förordning meddelade bestämmelser.

2 §.

Tillverkning.

Den som vill idka tillverkning av brännvin skall, utöver vad författningarna i allmänhet föreskriva såsom villkor för rätt att utöva näring, vara underkastad de föreskrifter som beträffande sådan tillverkning i denna förordning finnas stadgade.

3 §.

Koncession
för vissa
brännerier.

I bränneri som anlagts eller för brännvinstillverkning inrättats efter ingången av juli månad 1917 må sådan tillverkning ej äga rum utan att Konungen därtill lämnat tillstånd. Lag samma vare angående tillverkning i bränneri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1917.

4 §.

Tillverkare
och bränneri-
föreståndare.

1. Den som idkar tillverkning av brännvin kallas i denna förordning *tillverkare*.

2. Vid varje bränneri, där tillverkning av brännvin bedrives, skall finnas en person som i egenskap av *bränneriföreståndare* är ansvarig för

att tillverkningen bedrives i enlighet med föreskrifterna i denna förordning och de med stöd av förordningen särskilt meddelade bestämmelser.

Behörighet att vara bränneriföreståndare tillkommer ej annan än den som råder över sig och sitt gods.

5 §.

Tillverkningsår räknas från klockan tolv på dagen första helgfria dag i oktober månad till samma timme första helgfria dag nästföljande oktober månad.

Tillverkningsår och tillverkningsdygn.

Med tillverkningsdygn förstås tiden från klockan tolv på dagen den ena till samma timme å nästföljande helgfria dag.

6 §.

1. Bränneri, tillverkning av brännvin samt förvaring av tillverkat brännvin ävensom nederlag, till vilket brännvin försändes i enlighet med bestämmelserna i denna förordning, skola stå under statens kontroll.

Grunderna för kontrollen.

2. Överinseendet å kontrollen handhaves av kontrollstyrelsen.

Den lokala tillsynen utövas av överkontrollörer med biträde av kontrollörer och tillsyningsmän. Närmare bestämmelser om kontrolltjänstemännens tillsättande, befogenheter och åligganden meddelas av Konungen. Angående ersättning till kontrolltjänstemännen är särskilt stadgat.

I den mån denna förordning icke annorlunda bestämmer skall kostnaden för kontrollens utövning bestridas av statsverket.

7 §.

Finnes vid krig eller omedelbar krigsfara eller då annat utomordentligt förhållande är rådande nödigt att meddela förbud mot bedrivande av brännvinstillverkning eller att föreskriva inskränkningar i sådan tillverkning, äge Konungen därom förordna.

Förbud mot eller inskränkningar i brännvinstillverkning.

II KAP.

Bestämmelser i avseende å tillverkningen m. m.

8 §.

Bränneri skall vara så byggt och inrättat, att betryggande åtgärder kunna vidtagas till förekommande av brännvins olovliga bortförande från bränneriet.

Bränneri-byggnad; bränneri-magasin.

Magasin eller rum, avsett uteslutande för förvaring av tillverkat brännvin (brännerimagasin), skall finnas vid varje bränneri och vara så anordnat, att obehörigt tillträde därtill ej kan vinnas utan synbart våld. Fristående cistern må ej anses såsom brännerimagasin. Då brännvin förvaras i brännerimagasin, skall magasinet vara satt under kronans lås.

I stad skall brännerimagasin ligga å samma tomt som bränneriet och å

landet ej över en kilometers väg från detsamma, där ej kontrollstyrelsen på särskild framställning finner sig kunna medgiva undantag härifrån.

Närmare föreskrifter om inrättande av bränneribyggnad och brännerimagasin samt beträffande uppställande av redskap meddelas av kontrollstyrelsen.

9 §.

Redskap. För brännvinstillverkning må begagnas redskap av vilken storlek och beskaffenhet som helst med de inskränkningar som kunna föreskrivas för kontrollens handhavande.

10 §.

Drifts-
anmälan.

Då bränneri skall sättas i gång eller vid början av ett tillverkningsår fortfarande vara i verksamhet, åligger det tillverkaren att minst tio dagar innan tillverkning må äga rum till kontrollstyrelsen ingiva skriftlig anmälan med uppgift om

a) bränneriets namn, det ställe där bränneriet är beläget, bränneriföreståndarens namn samt tillverkarens och bränneriföreståndarens postadresser;

b) den dag då framställning av alkohol genom tillsättning av jäst till mäskan skall taga sin början;

c) huruvida det i bränneriet tillverkade brännvinet är avsett att försäljas uteslutande för de i 21 § 1 mom. punkterna b)—d) angivna ändamål;

d) huruvida tillverkningen skall ske i sammanhang med pressjästberedning (*jästbränneri*) eller brännvinet skall framställas ur avfallslut vid sulfitt-cellulosatillverkning (*sulfitbränneri*); samt

e) det ombud som i bränneriföreståndares frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänsteman.

Vid dylik anmälan skall tillika fogas bevis, dels att bränneriföreståndare är behörig att utöva tillsyn å brännvinstillverkning, dels ock i fall som avses i 3 § att Konungen lämnat sådant tillstånd som där är sagt.

Finnes ej hinder för rörelsens utövande, utfärdar kontrollstyrelsen tillståndsbevis för tillverkaren.

11 §.

Beskrivning
och planrit-
ning över
bränneri.

1. Tillverkare skall, innan anmälan som i 10 § sägs första gången göres, låta i två exemplar upprätta och till vederbörande överkontrollör överlämna fullständig planritning och beskrivning över bränneriet, brännerimagasinet och samtliga å bränneritomten befintliga lägenheter med tydligt angivande av det ändamål vartill varje lägenhet är avsedd. Det ena exemplaret av ritning och beskrivning förvaras vid bränneriet, det andra insändes av överkontrollören till kontrollstyrelsen.

2. Byggnader, lägenheter och bränneriredskap, som icke upptagits i den i 1 mom. nämnda beskrivning eller som där upptagits men sedermera ändrats, må icke vid tillverkning av brännvin användas utan att hava blivit av överkontrollören skriftligen godkända.

3. När i anseende till vidtagna förändringar inom bränneri kontrollstyrelsen anser ritningen över detsamma icke vidare vara användbar, åligger det tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrivning, ävenledes i två exemplar.

12 §.

1. Innan tillverkningen på grund av meddelat tillståndsbevis börjar, skall kontrolltjänsteman anställa besiktning av bränneriet med tillhörande brännerimagasin för att utröna, huruvida byggnader och redskap överensstämma med planritning och tillhörande beskrivning samt föregående besiktningsprotokoll.

Besiktning.

I anledning av besiktningen uppsättes protokoll, innehållande uppgift å de förändringar som må hava vidtagits med byggnader och redskap efter näst föregående besiktning. Protokollet utskrives i två exemplar, varav det ena bilägges den vid bränneriet förvarade beskrivningen och det andra insändes till överkontrollören.

Bränneriföreståndare åligger att själv eller genom ombud närvara vid besiktningen samt underteckna protokollet.

2. Överkontrollören åligger att granska besiktningsprotokollet. Visar det sig därvid, att byggnader och redskap förete olikheter med planritning och tillhörande beskrivning på grund av förändringar som verkstälts efter det föregående besiktning företagits, och hava förändringarna icke godkänts jämlikt 11 § 2 mom., åger överkontrollör, där anordningarna strida mot föreskrifterna i denna förordning eller mot de med stöd av förordningen särskilt utfärdade bestämmelser, meddela beslut om nödiga rättelser. Äro förändringarna av beskaffenhet att hindra utövande av en betryggande kontroll, må överkontrollör meddela förbud mot tillverkning av brännvin vid bränneriet. Besiktningsprotokollet tillställs efter verkställd granskning kontrollstyrelsen.

3. Har överkontrollör meddelat förbud varom i 2 mom. sägs, skall han ofördröjligen och senast inom tre dagar insända besiktningsprotokollet till kontrollstyrelsen, som har att återkalla tillståndet till brännvinstillverkning eller upphäva förbudet.

Återkallas tillståndet till brännvinstillverkning, må nytt tillstånd icke meddelas förrän tillverkaren för kontrollstyrelsen företer ett av överkontrollören utfärdat intyg därom att anordningarna vid bränneriet icke strida mot föreskrifterna i denna förordning eller mot de med stöd av förordningen särskilt meddelade bestämmelser.

13 §.

1. I annat bränneri än jästbränneri och sulfatbränneri vare brännvinstillverkning tillåten allenast från klockan tolv på dagen första helgfria dag i oktober månad till första helgfria dag i maj månad det därpå följande året vid samma timme.

Tillverkningstid och tillverkningsomfattning.

2. I jästbränneri må under varje fjärdedel av tillverkningsåret icke framställas större myckenhet brännvin av normalstyrka än att mot åttio liter svara etthundra kilogram under samma tid tillverkad ren pressad jäst. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin som vid $+ 15^{\circ}$ å Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol.

14 §.

Slutanmälan. 1. Har bränneri genom olyckshändelse så väsentligen skadats att tillverkningen måste upphöra, eller vill tillverkare av annan anledning avsluta brännvinstillverkningen tidigare än i tillståndsbeviset angivits, skall han därom skriftligen göra anmälan hos kontrolltjänstemannen, i senare fallet minst tre dagar före utgången av det tillverkningsdygn med vilket han anmäler sig vilja avsluta tillverkningen. Kontrolltjänstemannen åligger att lämna tillverkaren bevis om gjord anmälan ävensom ofördröjligen underrätta överkontrollören och kontrollstyrelsen.

När sådan anmälan från tillverkaren skett, må brännvinstillverkning ej utan nytt tillståndsbevis äga rum efter den tid då enligt anmälningen tillverkningen skolat avslutas.

2. Då tillverkningsrätt vid bränneri upphör, skall kontrolltjänstemannen till förhindrande av fortsatt brännvinstillverkning anbringa de lås och förseglingar som vederbörande överkontrollör finner erforderliga.

15 §.

Särskild anmälan vid användning av vissa råämnen
m. m.

1. Där tillverkare vill för brännvinstillverkning använda majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelserika utländska ämnen, skall han därom minst tre dagar innan den första inmäskningen är avsedd att äga rum göra skriftlig anmälan hos kontrolltjänstemannen och därjämte uppvisa vidimerad avskrift av kvitterat levereringsreversal, utvisande att den särskilda avgift varom i 27 § sägs blivit inbetald. Kontrolltjänstemannen skall lämna tillverkaren bevis om gjord anmälan samt ofördröjligen underrätta överkontrollören och kontrollstyrelsen.

Vill tillverkare, som anmält sig ämna vid brännvinstillverkning använda råämnen varom i första stycket sägs, upphöra med användning därav före utgången av den tid under vilken han äger tillverka brännvin, skall han därom göra anmälan på sätt i 14 § 1 mom. första stycket stadgas; och skall då sådan anmälan göres förfaras i överensstämmelse med vad där är sagt.

2. Malen spannmål må användas för brännvinstillverkning allenast under den särskilda kontroll som av kontrollstyrelsen föreskrives.

16 §.

Kontrollapparat;
sprithållare
och sprithållarrum;
uppmätning
av tillverkat
brännvin.

1. För uppmätning av tillverkat brännvin skall i bränneri finnas en kontrollapparat, i sulfitbränneri dock endast om kontrollstyrelsen så prövar erforderligt. Kontrollapparaten anskaffas, äges och underhålls av staten. Brännvinstillverkning må ej företagas, innan föreskriven kontrollapparat blivit i bränneriet anbragt.

2. I bränneri skola vara inrättade en eller flera sprithållare av den storlek under inströmningsöppningen, att åtminstone ett dygns tillverkning däruti rymmes. Sprithållare skall, där kontrollstyrelsen icke annorlunda bestämmer, vara uppställd i ett från övriga lokaler i bränneriet avskilt rum; dock må sprithållarrum stå i förbindelse med brännerimagasin.

3. Tillverkare är skyldig att på egen bekostnad låta avhämta kontrollapparat från närmaste järnvägsstation eller hamnplats varom meddelande lämnas av överkontrollör samt att likaledes bestrida kostnaden för apparatens uppsättning.

Efter tillverkningens upphörande skall kontrollapparaten kvarstanna vid bränneriet under tillverkarens vård, såvida denne ej hos överkontrollören anmäler sig vilja återlämna apparaten eller densamma av överkontrollören återfordras; och åligger i så fall tillverkaren att på egen bekostnad låta forsla apparaten till närmaste järnvägsstation eller hamnplats varom meddelande lämnas av överkontrollör.

All å apparaten, dess tillbehör eller emballage uppkommen skada som kunnat förekommas genom omsorgsfull vård ersättes av tillverkaren.

4. Närmare föreskrifter såväl för kontrollapparats uppsättning, justering och vård som för uppmätning och provning av tillverkat brännvin äger kontrollstyrelsen meddela. Vid all beräkning av alkoholmängden på grund av provning med alkoholometer skola av kontrollstyrelsen fastställda tabeller begagnas.

17 §.

Bränneri med tillhörande redskap, brännerimagasin och övriga för kontrollen erforderliga lägenheter skola i möjligaste mån hållas i snyggt och ordentligt skick.

Ordnings-
föreskrift.

18 §.

1. Tillverkare skall hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den kontrollstyrelsen därtill befullmäktigat, så ock för överkontrollör.

Allmänna
skyldigheter
för till-
verkare och
bränneri-
föreståndare.

2. Tillverkare åligger att bereda kontrolltjänsteman närhelst han det fordrar tillträde till bränneriet för undersökning av lokaler, redskap och råämnen samt för tillsyn å tillverkning.

3. All för kontrollen behöfvig handräckning ävensom för densamma erforderliga målkärl och andra redskap har tillverkare att tillhandahålla; skolande mättnings- och vägningsredskap vara vederbörligen justerade.

4. Tillverkare skall då sådant för expeditionsgöromålen fordras lämna kontrollpersonalen tillträde till ett i bränneriet eller i närheten därav beläget eldat och städat rum, försett med erforderliga möbler och skrivmaterialier.

5. Bränneriföreståndare åligger att lämna vederbörande kontrolltjänsteman a) uppgift över de inmäskade råämnenas myckenhet och beskaffenhet;

b) uppgift om produktionsorten för den vid bränneriet använda potatisen av inhemskt ursprung och, då densamma icke odlats av tillverkaren, intyg av säljaren om sådant ursprung; samt

c) uppgifter som av kontrollstyrelsen infordras för näringsstatistiken och för styrelsens statistiska berättelse.

6. Tillverkare och bränneriföreståndare skola ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över brännvinstillverkningsskattens behöriga utgörande samt för denna förordnings tillämpning i övrigt meddelar, ävensom de anvisningar, som vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning, av Konungen utfärdade bestämmelser eller kontrollstyrelsens särskilda föreskrifter kan lämna.

19 §.

Kost och rum
för kontroll-
personal.

Därest å landsbygden på grund av lokala förhållanden så erfordras, vare tillverkare på anmodan av överkontrollör skyldig dels att mot särskild gottgörelse tillhandahålla kontrolltjänsteman lämplig kost samt ett möblerat, eldat och städat boningsrum å plats som av överkontrollören godkännes, dels ock att mot ersättning enligt gällande skjutstaxa anskaffa skjuts till övriga tjänstgöringsställen inom distriktet. Gottgörelse för boningsrum och kost fastställs till beloppet i sammanhang med bestämmandet av arvode till kontrolltjänsteman på sätt särskilt stadgas.

20 §.

Klagan över
kontroll-
tjänstemans
åtgärd.

Tillverkare eller bränneriföreståndare äge hos kontrollstyrelsen söka ändring uti sådan av kontrolltjänsteman lämnad anvisning eller vidtagen åtgärd varmed han ej åtnöjes.

III KAP.

Om tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin, m. m.

21 §.

Tillverkares
rätt att för-
foga över
tillverkat
brännvin.

1. Tillverkare äge försälja av honom tillverkat brännvin

a) till partihandelsbolag varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, i denna förordning benämnt partihandlare med rusdrycker;

b) till partihandlare varom förmäles i förordningen angående handel med skattefri sprit, i denna förordning benämnd partihandlare med skattefri sprit;

c) för användning till motordrift, när brännvinet enligt vad i förordningen angående handel med skattefri sprit sägs är att anse såsom motorsprit; samt

d) för export.

2. Önskar tillverkare i egen rörelse använda i bränneriet tillverkat brännvin, skall han, då fråga ej är om motorsprit, därtill söka kontrollstyrelsens tillstånd.

3. På annat sätt än i 1 och 2 mom. sägs må tillverkare icke förfoga över tillverkat brännvin.

22 §.

1. Där det tillverkade brännvinet icke direkt uttages från sprithållare för något av de i 21 § 1 och 2 mom. omförmälda ändamål, skall brännvinet inläggas i brännerimagasinet och där kvarbliva under kronans lås till dess det uttages för ändamål som nu är sagt.

Förvaring
och försänd-
ning av
brännvin.

2. Tillverkare må även efter tillverkningens upphörande hava brännvin kvarliggande i brännerimagasinet.

3. Försändning av brännvin som försålts till partihandlare med rusdrycker får ske allenast till särskilt hos partihandlaren inrättat brännvinsnederlag medelst förpassning under statens kontroll. Tillverkare åligger att för sådant ändamål till vederbörande kontrolltjänsteman avgiva förpassningsinläga, avfattad i tre exemplar enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär. En av dessa inlagor skall åtfölja godset.

4. Brännvin som av tillverkare försålts för export må utföras ur riket allenast över ort där tullförvaltning finnes. Utförseln skall äga rum under den kontroll som för utförsel av utländskt oförtullat gods är stadgad. Försändning av brännvin, avsett för export, skall ske medelst förpassning som i 3 mom. sägs.

5. Beträffande försändning av brännvin från bränneri i andra fall än i 3 och 4 mom. är sagt gälla de bestämmelser som kontrollstyrelsen meddelar.

23 §.

1. Partihandlare med rusdrycker åligger att minst tio dagar innan försändning av brännvin från bränneri till honom tillhörigt brännvinsnederlag skall taga sin början till kontrollstyrelsen skriftligen anmäla

Anmälan
från parti-
handlare
med rus-
drycker
m. m.

a) brännvinsnederlagets namn och det ställe där det är beläget;

b) den tidrymd, ej överstigande ett tillverkningsår, varunder brännvin skall försändas till brännvinsnederlaget och där uppmätas; samt

c) det ombud som skall företräda partihandlaren inför kontrolltjänsteman.

2. Skall försändning av brännvin till brännvinsnederlag avslutas tidigare än enligt 1 mom. b) uppgivits, åligger det partihandlaren att därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen, med angivande av den dag då uppmätning är avsedd att senast äga rum.

3. Vad i 18 § är stadgat beträffande tillverkare och bränneriföreståndare skall i tillämpliga delar gälla partihandlare med rusdrycker till vilken försändning av brännvin äger rum.

24 §.

Prissättning
& brännvin.

Kan i fråga om brännvin som tillverkare försäljer till partihandlare med rusdrycker frivillig överenskommelse ej träffas om pris eller leveransvillkor i övrigt, skall, då tillverkare eller partihandlare det påfordrar, avgörande träffas av särskild prisenämnd, bestående av sju ledamöter av vilka två utses av vardera parten. Återstående tre ledamöter, däribland ordföranden, jämte suppleanter för dem förordnas årligen av Konungen.

Kostnaderna för prisenämndens verksamhet gäldas med hälften av vardera parten.

Föreskrifter om nämndens sammankallande och verksamhet utfärdas av Konungen.

IV KAP.

Om tillverkningsskatt och särskilda avgifter.

25 §.

Tillverk-
ningsskatt.

1. Brännvin, som från bränneri förpassas till brännvinsnederlag, tillhörigt partihandlare med rusdrycker, och därstädes efter godkännande mottages av partihandlaren, skall genom hans försorg uppmätas i närvaro av kontrolltjänsteman. För den sålunda uppmätta myckenheten brännvin skall partihandlaren till statsverket inbetala tillverkningsskatt med 65 öre för varje liter av normalstyrka.

Tid för
skattens
erläggande.

2. Tillverkningsskatten för det under varje månad uppmätta brännvinet skall erläggas senast å femtonde dagen i sjätte månaden därefter.

Särskilt an-
stånd med
skattens
erläggande.

3. Har partihandlare med rusdrycker inköpt så stor myckenhet inhemskt brännvin att detsamma kan förväntas bli lagrat under avsevärt lång tid, äger kontrollstyrelsen på framställning av partihandlaren medgiva denne särskilt anstånd under viss tid med inbetalning av tillverkningsskatt intill ett belopp som svarar mot skatten å den för dylik lagring avsedda myckenheten brännvin.

Så länge sådant anstånd varar skall brännvin till samma myckenhet som den för vilken anståndet beviljats hos partihandlaren förvaras under kronans lås.

26 §.

Restitution
av tillverk-
ningsskatt.

Restitution av tillverkningsskatt med 65 öre för varje liter brännvin av normalstyrka må av partihandlare med rusdrycker, i den ordning Konungen föreskriver, åtnjutas för brännvin som utföres ur riket eller försäljes till partihandlare med skattefri sprit.

27 §.

Särskild av-
gift då vissa
råämnen an-
vändas vid
tillverkning.

För brännvin, tillverkat vid bränneri under tid då majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelsrika utländska ämnen där

användas för brännvinstillverkning, skall tillverkare erlægga en särskild avgift av 8 öre för varje liter av normalstyrka. Denna avgift betalas förskottsvis, dock varje gång för minst 10,000 liter; för mycket erlagd avgift restitueras efter tillverkningsrättens upphörande på därom av tillverkaren hos kontrollstyrelsen gjord framställning

28 §.

1. Före femtonde dagen i månaden näst efter utgången av varje fjärdedels år skall tillverkare såsom bidrag till kostnaden under samma tid för kontroll vid bränneriet erlægga ett belopp motsvarande fem kronor för varje dygn då tillverkningsrätt vid bränneriet varit gällande.

Särskilda
kostnader
som skola
gäldas av
tillverkaren.

2. Avstår tillverkare från tillverkningens utövande utan att densamma tagit sin början, skall tillverkaren, som är skyldig att därom göra anmälan till kontrollstyrelsen, gottgöra statsverket hela den kostnad som må hava uppstått genom inkallande av kontrolltjänsteman.

3. Om medgiven brännvinstillverkning ej företages inom tre tillverkningsdygn efter den i tillståndsbeviset uppgivna tid eller om brännvinstillverkning avbrytes utan sådan anmälan som i 14 § 1 mom. första stycket omförmäles eller utan sådant förordnande av Konungen som avses i 7 § och ej inom tre tillverkningsdygn, det oräknat varunder avbrottet inträdde, ånyo företages, åligger det tillverkaren att för de tillverkningsdygn under vilka tillverkningen sålunda icke utövats gälda hela den på bränneriet belöpande kontrollkostnaden.

4. Tillverkare åligger att gälda kostnad för tillsyn å brännerimagasin vid bränneri som ej är i verksamhet.

5. Partihandlare med rusdrycker har att gälda kostnaden för den särskilda kontroll som kan bli erforderlig för det i 25 § 3 mom. omförmälda fall.

6. Fullgöres ej skyldighet att inbetala avgifter enligt denna paragraf, skola desamma på kontrollstyrelsens föranstaltande omedelbart hos vederbörande utmätas.

29 §.

Erläggande av tillverkningsskatt och avgifter enligt denna förordning sker genom inbetalning å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning.

Inbetalning
av skatt och
avgifter.

Vidimerad avskrift av kvitterat levereringsreversal skall ofördröjligen insändas till kontrollstyrelsen.

V KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

30 §.

Ansvar för
olovlig till-
verkning
m. m.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäske i uppenbart syfte att därav framställa brännvin böte från och med trehundra till och med tretusen kronor. Den som innehar mäske, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, vare ock underkastad ansvar som nu sagts.

Bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäskeberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin eller har den som beträdes med förbrytelse varom i första stycket av detta mom. sägs tidigare fällts till straff för sådan förbrytelse eller för förbrytelse som avses i 31 § 2 mom. av denna förordning eller i 74 § 1 mom. av förordningen angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. av förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket av förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvarande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Har tillverkningen eller beredningen icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till etthundra eller, vid upprepade förbrytelser, trehundra kronors böter.

2. Beträdes någon med förbrytelse som i 1 mom. avses, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnen samt av brännvin och mäske ävensom de kärl vari brännvinet och mäskan förvaras tagas i beslag och dömas förbrukta.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall ock gälda den i 25 § 1 mom. stadgade tillverkningsskatt.

Härvid iakttages:

a) Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap, varde skatten beräknad efter redskapens avverkningsförmåga, vilken skall antagas under dygn uppgå till fyra gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter femhundra liters tillverkning för dygn.

b) Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, beräknas skatten för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst åttahundra liter för dygn.

c) Har tillverkningen skett på annat sätt än ovan sagts, beräknas

skatten för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst femtio liters tillverkning för dygn.

d) I samtliga dessa fall skall skatten utgå för minst trettio dygn; har tillverkningen blivit utövad över trettio men ej sextio dygn, utgöres skatt för sextio dygn; har den utövats över sextio men ej nittio dygn för nittio dygn o. s. v.

31 §.

1. Den som tillverkar, till försäljning utbjuder eller eljest saluhåller för beredande av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från denaturerat brännvin borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill, så ock den vilken överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skälig anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts, straffes med böter från och med etthundra till och med tvåtusen kronor, och vare apparaten eller apparatdelen förbruten. Vid upprepade förbrytelse eller om omständigheterna eljest äro försvårande, må dömas till högst tiotusen kronors böter eller till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tjugofem kronor.

Ansvar för
tillverkning
av apparat
avsedd för
olovlig till-
verkning
m. m.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tjugofem kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse som avses i 30 § 1 mom., dömes till böter från och med trehundra till och med tretusen kronor eller till fängelse i högst sex månader.

32 §.

1. Den som vid brännvinstillverkning undansnillar brännvin eller begagnar tillverkningsredskap, ledningsrör eller sprithållare med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kan lönnligen uttagas, eller olovligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt eller gör åverkan å den i bränneriet uppsatta kontrollapparaten straffes med böter från och med etthundra till och med femtusen kronor eller dömes till fängelse i högst ett år; dock må, där undansnillning skett i större omfattning eller omständigheterna eljest äro synnerligen försvårande, dömas till straffarbete i högst två år.

Ansvar för
undansnill-
ning av
brännvin
m. m.

Lag samma vare, där någon vid sådan försändning som i 22 § 3—5 mom. avses undansnillar brännvin eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt.

2. Den som i brännvinsnederlag hos partihandlare med rusdrycker undansnillar brännvin, innan detsamma uppmåtts för beskattning, eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt straffes som i 1 mom. är stadgat.

3. Där någon vid tillgodonjutande av tillstånd som omförmäles i 21 § 2 mom. icke ställer sig till efterrättelse med tillståndet förbundet villkor, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

4. I fall som i 1 mom. avses skola, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, de förråd av brännvin, som finnas hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande, jämte de kärl vari brännvinet förvaras vara underkastade beslag och dömas förbrutna.

Lag samma vare i fråga om redskapen i fall varom i 1 mom. första stycket sägs.

Den som dömes till ansvar för förbrytelse som i 1 eller 2 mom. avses skall tillika dömas skyldig att utgiva den tillverkningsskatt som belöper på undansnillat brännvin.

33 §.

Vad som för-
stås med red-
skap.

Till redskap som enligt 30 § 2 mom., 31 § 2 mom. eller 32 § 4 mom. är förbrutet räknas varje i bränneri för kokning, mäskeerledning, jäsning eller bränning inrättat redskap, sprithållare ävensom ångmaskin med tillbehör.

34 §.

Påföljd för
underlåten-
het att an-
mäla bränn-
vinstillverk-
ning av vissa
råämnen.

Där någon utan anmälan som i 15 § 1 mom. sägs vid brännvinstillverkning använt majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelserika utländska ämnen, erlägge han för allt det brännvin, som vid bränneriet tillverkats under den tid då tillverkning där pågick på grund av det tillståndsbevis som gällde när den olovliga användningen av nämnda råämnen ägde rum, en särskild avgift av 8 öre för varje liter, dock minst femhundra kronor.

35 §.

Ansvar för
överträdelse
av föreskrif-
ter för till-
verkning i
jästbränneri.

Den som tillverkar brännvin i sammanhang med pressjästberedning i strid mot föreskrifterna i 13 § 2 mom. straffes med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till femtio kronor.

36 §.

Den som företager brännvinstillverkning i strid mot föreskrifterna i 16 § 1 mom.

Ansvar för
överträdelse
av vissa kon-
trollbestäm-
melser.

eller vägrar att hålla handelsböcker eller tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller dess ombud eller för överkontrollör

eller vägrar kontrolltjänsteman eller den som äger anställa undersökning i avseende å förbrytelse mot denna förordning tillträde till rum eller byggnad där undersökning må ske

böte från och med femtio till och med ettusen kronor.

37 §.

Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller partihandlare att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, straffes, där ej särskilt ansvar är bestämt, med böter från och med tjugo till och med femhundra kronor.

Ansvar för
andra över-
trädelser av
denna för-
ordning.

38 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse varom i 30 § 1 mom. sägs eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper så att gärningen därigenom sker straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han provas hava till brottet bidragit. Om någon utan att hava sådan del i brottet som nu sagts, sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara som genom brottet framstälts, straffes efter som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Delaktighet i
förbrytelse
m. m.

Den till vilken här ovan avsedd vara avyttrats vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Bränneriföreståndare, så ock den som tillverkar eller saluhåller i 31 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel ansvarar för förbrytelse mot denna förordning som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i arbetet antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, därest icke omständigheterna göra sannolikt att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar bränneriföreståndare ombud, ansvare ombudet jämte föreståndaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är förbrytelse som i 30 eller 31 § avses begången och skola i anledning därav redskap, råämnen, mäsik, brännvin eller förvaringskärl dömas förbrutna, eller fälles eljest tillverkare eller bränneriföreståndare till ansvar för förbrytelse med dylik påföljd, inträder påföljden även om den som begått förbrytelsen icke är godsets ägare.

39 §.

Tillverkare eller bränneriföreståndare som giver eller erbjuder något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, vilken utövar tillsyn över bränneriet,

Ansvar för
gåva åt kon-
trolltjänste-
man.

böte från och med tjugo till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjänsteman som mottager gåvan vare underkastad lika ansvar och miste därjämte befattningen. Gåvan tillfalle kronan.

40 §.

Ansvar för kontrolltjänsteman vid röjande av yrkeshemlighet eller affärsförhållanden.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning vare förbjudet att röja tillverkares yrkeshemlighet, och må han ej heller, där det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, yppa tillverkares affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han erhållit kännedom om hemligheten eller affärsförhållandena å tid då han ej innehåft dylik befattning, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må till fängelse dömas.

Har i nu omförmälda hänseenden genom kontrolltjänstemans åtgörande skada uppkommit, vare han ock skyldig den till fullo gottgöra.

41 §.

Särskilt ansvar för kontrolltjänsteman m. fl. som beträdas med olovlig tillverkning m. m.

Skulle någon vilken det åligger att hålla tillsyn å bränneri eller å brännvinsnederlag eller den vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning själv beträdas med förbrytelse varom i 30 § 1 mom. sägs eller med främjande av sådan förbrytelse eller av förbrytelse som omförmäles i 32 §, dömes till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

42 §.

Skyldighet och rättighet att anställa åtal.

1. Allmän åklagare samt de personer vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad åligger att åtala förbrytelser mot densamma. Åtal skall anhängiggöras vid allmän domstol.

2. I övrigt äger envar rättighet att för sådana förbrytelser anställa åtal, dock ej föräldrar och barn eller makar eller syskon mot varandra, ej heller annan skyldeman mot den hos vilken han njuter kost eller underhåll, ej fosterbarn mot fosterföräldrar och ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

3. Då åtal anställles av annan person än den som är nämnd i 1 mom., give han sin talan allmänne åklagaren till känna så tidigt att denne må kunna övervara målets utförande.

43 §.

Beslag.

1. De i 42 § 1 mom. omförmälda åklagare äga taga i beslag egendom vilken skäligen kan antagas vara förverkad enligt denna förordning. Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, om han är frånvarande, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

2. Sker beslag i bränneri under den tid då tillverkningsrätt där gäller, må ej panna utbrytas eller någon del av tillverkningsredskapen borttagas eller tillverkningens fortsättande hindras innan första domstol i målet dömt redskapen förbruten, där ej vid tillverkningen begagnats redskap, ledningsrör eller sprithållare med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kunnat lönnligen uttagas, eller åverkan skett å kontrollapparaten.

3. Redskap som tages i beslag skall, till förekommande av dess utbyte mot annan, av beslagaren utmärkas med särskild stämpel, där ej redskapen vid beslaget frántages ägaren, i vilket fall den skall sättas i allmänt förvar.

44 §.

1. För uppdagande av förbrytelse som i denna förordning avses eller eljest för eftersökande av egendom, som kan antagas enligt denna förordning vara förverkad, må husrannsakan äga rum inom bränneri med tillhörande lägenheter samt eljest uti magasin, upplagsbodar och uthus, så ock inom lägenhet som enligt sin bestämmelse är tillgänglig för envar eller som plägar tjäna till härbärke eller tillhåll för lösdrivare eller personer, vilka äro straffade eller misstänkta för brott. Dylik husrannsakan må företagas av landsfogde, landsfiskal eller stadsfiskal, så ock, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, av annan polisman.

Befogenhet
att företaga
husrannsakan.

2. Är någon på sannolika skäl misstänkt för förbrytelse, varå straffarbete eller fängelse enligt denna förordning kan följa, må hos honom företagas husrannsakan för ändamål som i 1 mom. sägs.

Konungens befallningshavande, landsfogde, lands- och stadsfiskal ävensom chef för polisväsende i stad äga förordna om husrannsakan som i detta mom. avses; och må sådan verkställas, förutom av tjänsteman som nu nämnts, av polisman i befälsställning som av Konungens befallningshavande därtill särskilt förordnats. Utan förordnande varom nyss sagts må husrannsakan, när fara är i dröjsmål, företagas av polisman i befälsställning, eller, där egendom, som kan antagas förverkad, på färsk gärning följts eller spårats till lägenheten, jämväl av annan polisman.

45 §.

Vid husrannsakan skola såvitt möjligt såsom vittnen närvara två av förrättningsmannen därtill anmodade ojäviga personer. Den hos vilken husrannsakan sker äge jämväl tillkalla vittnen, dock utan att undersökningen därigenom må uppehållas. Har varken han eller av honom tillkallat vittne närvarit, skall underrättelse meddelas honom om den vidtagna åtgärden.

Husrann-
sakans verk-
ställande.

Öppnas ej stängd lägenhet, må erforderligt våld användas. Är ej vare
Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 185 häft. (Nr 217.)

sig den misstänkte eller lägenhetens innehavare eller någon av dennes husfolk tillstades, må sådant ej ske utan i vittnens närvaro. Öppnad lägenhet skall efter verkställd förrättning på lämpligt sätt åter tillslutas.

Vid husrannsakan må olägenhet eller skada ej förorsakas utöver vad som är oundgängligen nödvändigt.

Husrannsakan må ej, med mindre särskilda skäl därtill föranleda, företagas mellan klockan sju eftermiddagen och klockan sex förmiddagen.

Över vad vid husrannsakan förekommit skall protokoll föras av förrättningsmannen.

46 §.

Böters fördelning och förvandling m. m.

1. Av böter som ådömas enligt denna förordning samt av värdet av redskap och annan egendom som förklarats förbrutna skola två tredjedelar ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter som Konungen utfärdar användas till uppmuntran av polismän, som ådaga-lagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.

2. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter som ådömas enligt denna förordning, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

3. Då tillverkningsskatt jämte böter ådömts enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till skatten eller någon del därav, böterna ej kunna med penningar gäldas utan skall den sakfällde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

Ikraft-trädande.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen. Genom denna förordning upphävas

dels förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86 sid. 1) angående tillverkning av brännvin,

dels förordningen den 28 juni 1911 (nr 67 sid. 2) angående särskild avgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot och vissa andra utländska råämnen där användas, ävensom särskild skatt å dylika ämnen, använda vid tillverkning av stärkelse,

dels ock förordningen den 8 maj 1925 (nr 121) om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulficellulosatillverkning.

Åtgärder, som före tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande erfordras för ordnande av brännvinstillverkning eller beskattning av brännvin eller kontroll därå enligt förordningen, skola vidtagas enligt bestämmelserna i densamma.

Tillverkare skall senast den 2 oktober 1926 enligt bestämmelserna i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin hava erlagt tillverkningsskatt för allt brännvin som intill tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande tillverkats, skolande tillverkningsskatt för dylikt brännvin icke upptagas, då det vid försäljning till partihandlare med rusdrycker ankommer till dennes brännvinsnederlag.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Utskrift af Kungl. Maj:ts proposition

N:o 217. Tillverkningsskatt för brännvin.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 1 och 13 §§ samt 74 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

I denna förordning förstås

med spritdrycker: sprit och absolut alkohol samt varje alkoholhaltig dryck, som icke är att hänföra till vin eller maltdryck och som håller mer än två och en fjärdedels volymprocent alkohol; samt

med vin: varje genom alkoholisk jäsnings framställd dryck, som är tillverkad av saft, pressad av druvor, bär, frukt eller andra växtdelar, och som håller mer än två och en fjärdedels men ej mer än tjugotvå volymprocent alkohol.

Spritdrycker och vin kallas med en gemensam benämning rusdrycker.

13 §.

1. Angående brännvinstillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin gäller vad därom är särskilt stadgat.

Den, som till avsalu äger tillverka annan spritdryck än som i första stycket avses, vare skyldig att av det tillverkade till partihandelsbolag försälja vad som icke utföres ur riket.

2. Inom riket tillverkat vin, som icke utföres ur riket, må försäljas allenast till partihandelsbolag.

3. Partihandelsbolag må inköpa spritdrycker, som framställts ur avfalls-lut vid sulfitecellulosatillverkning, allenast i den utsträckning och under de villkor Konungen för varje år bestämmer. Ansökan om tillstånd till inköp av sådana spritdrycker skall göras före september månads utgång året innan det, som tillståndet avser.

74 §.

2. Har den, som beträdes med olovlig försäljning av rusdrycker, förut fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom för upprepad olovlig rusdrycksförsäljning.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit.

Härigenom förordnas, att 3 § 1 mom., 20—22 §§, 23 § 2 mom. samt 24 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Angående tillverkares rätt att förfoga över skattefri sprit gäller vad därom är särskilt stadgat; dock skola bestämmelserna i denna förordning äga tillämpning å tillverkares försäljning av sprit för användning till motordrift.

Beträffande försäljning av sprit för användning till motordrift skall med tillverkare vara likställd den, som av tillverkaren eller hans ombud antagits till återförsäljare.

20 §.

Därest tillverkare eller återförsäljare, som i 3 § 1 mom. avses, obehörigen avhänder sig motorsprit, straffes med böter från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, dömes till straffarbete i högst ett år.

21 §.

Överträder någon det i 7 § 1 mom. meddelade förbud, straffes som i 20 § sägs.

22 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med denaturerad sprit åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 1 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 23 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 30 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin är stadgat.

23 §.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker är stadgat.

24 §.

Därest någon, som, enligt vad i 8 § sägs, fått sprit åt sig utlämnad, icke ställer sig till efterrättelse de med spritens utlämnande förenade villkor, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Härigenom förordnas, att 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat skola erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med alkoholhaltigt preparat åtgärd, varigenom denatureringsmedel avskiljes eller denaturering försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 1 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 2 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 30 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin finnes stadgat.

2 mom. Avyttrar någon alkoholhaltigt preparat, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i 1 mom. sägs, eller avyttrar någon, utan att sådan åtgärd vidtagits, alkoholhaltigt preparat till förtäring eller i övrigt under omständigheter, som bort giva säljaren skälig anledning antaga, att varan är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning

av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 1 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker finnes stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 januari 1926.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER. LARSSON.
WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för finansdepartementet statsrådet Wigforss anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och handelsdepartementen fråga om en förändrad lagstiftning rörande tillverkning och beskattning av brännvin ävensom vissa därmed sammanhängande spörsmål.

Föredraganden anför:

»Tillverkningen och beskattningen av brännvin regleras för närvarande genom en i ämnet utfärdad förordning den 11 oktober 1907 (nr 86) med däri senare vidtagna ändringar. Närmare bestämmelser äro i vissa avseenden meddelade i ordningsstadgan den 3 april 1908 för brännvinsbrännerierna i riket, stadgan av samma dag för allmänna brännvinsnederlag och särskilda av kontrollstyrelsen utgivna kontrollstadganden. I specialförfattningar finnas föreskrifter rörande bland annat begränsning av den myckenhet brännvin som må framställas i sammanhang med pressjästberedning samt angående restitution av brännvinstillverkningsskatt. Beträffande brännvinstillverkares förfoganderätt över tillverkat brännvin och andra därmed sammanhängande frågor är vidare stadgat i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit, förordningen den 11 juni 1920 angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, och en i anslutning till sistnämnda förordning utfärdad administrativ författning.

*Gällande bestämmelser
angående till-
verkning och
beskattning
av brännvin.*

Enligt sålunda gällande bestämmelser är all tillverkning av brännvin underkastad reglering och kontroll. I bränneri, som anlagts eller för brännvinstillverkning inrättats efter ingången av juli månad 1917, må sådan tillverkning ej äga rum utan Kungl. Maj:ts tillstånd. Detsamma gäller angående tillverkning i bränneri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1917. Behörighet att utöva brännvinstillverkning tillkommer allenast den som uppfyller närmare angivna villkor. Tillverkning är i allmänhet på visst sätt tidsbegränsad. Dock får i sammanhang med pressjästberedning och vid bränneri, där spriten framställes ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, brännvinstillverkning under särskilda villkor äga rum även

under den del av året då tillverkning i allmänhet icke är tillåten. Vid brännvinstillverkning må användas alla slags råämnen, vissa dock med skyldighet för tillverkaren att gälda en särskild avgift. Till reglering av förhållandet mellan olika slag av brännvinstillverkare tjäna särskilt de under senare år meddelade bestämmelserna om begränsning av den myckenhet brännvin som må framställas i sammanhang med pressjästberedning. Brännvinstillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin är jämväl reglerad. I sulfitbränneri tillverkat brännvin må försälas till partihandlare, varom förmåles i förordningen angående handel med skattefri sprit, avyttras som motorsprit, utföras ur riket eller användas i tillverkarens egen rörelse, varjämte sådant brännvin får, under de villkor och till den myckenhet Kungl. Maj:t bestämmer, försälas jämväl till partihandlare med rusdrycker för förtäringssändamål. Brännvin tillverkat i annat bränneri skall, om det icke exporteras, avyttras till partihandlare med rusdrycker, och kan därvid frivillig överenskommelse ej träffas om pris eller leveransvillkor i övrigt, skall avgörande träffas av en särskild prisenämnd. I den utsträckning Kungl. Maj:t varje år bestämmer må annat brännvin än sulfitbrännvin försälas till partihandlare med skattefri sprit för saluhållande i denaturerad form.

För brännvin tillverkat inom landet utgöres skatt, som för närvarande utgår med 65 öre för varje liter av viss alkoholstyrka. Skattefrihet åtnjutes för brännvin tillverkat i sulfitbränneri, dock blir sådant brännvin som enligt vad förut sagts avyttrats till partihandlare med rusdrycker beskattat i samband med försäljningen. Restitution av skatt får äga rum i närmare angivna fall, och särskilda avgifter skola utgå för den händelse tillverkningen icke erhållit viss omfattning (undertillverkning) eller överstigit närmare bestämd myckenhet (övertillverkning). Magasin eller rum för nederlag av brännvin skall finnas vid varje bränneri, och på Kungl. Maj:ts prövning beror, om och under vilka villkor nederlag utan sammanhang med brännvinstillverkning bör medgivas (allmänna brännvinsnederlag).

Överinseendet å kontrollen över tillverkning av brännvin tillkommer kontrollstyrelsen. Den omedelbara kontrollen över tillverkningen i brännerierna utövas av särskilda av vederbörande länsstyrelse utsedda kontrollörer. Vid allmänna brännvinsnederlag utövas tillsyn av särskilda av vederbörande länsstyrelse förordnade tillsyningsmän. Nederlag vid bränneri, där tillverkningsrätt upphört, kontrolleras av en tillsyningsman som för det särskilda fallet utses av vederbörande länsstyrelse. Kontrollörerna och tillsyningsmännen sortera under för större distrikt av kontrollstyrelsen förordnade överkontrollörer av vilka flertalet jämväl öva viss direkt uppsikt över bryggerierna. I annat bränneri än sulfitbränneri skall det tillverkade brännvinet uppmätas medelsten i bränneriet uppställd kontrollapparat. För uppmätning av brännvin i sulfitbrännerier gälla särskilda av kontrollstyrelsen meddelade föreskrifter. Detaljerade kontrollbestämmelser i övrigt avse att tillförsäkra statsverket skatt och avgifter samt hindra förfogande över brännvin annorledes än i stadgad ordning.

Jag återkommer vid behandlingen av de särskilda frågorna till det närmare innehållet i gällande bestämmelser.

Genom proposition nr 365 till 1919 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t i anledning av framställning från kontrollstyrelsen förslag till förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning. Vid tiden för propositionens avgivande hemställde kontrollstyrelsen hos Kungl. Maj:t, att partihandlare med skattefri sprit skulle berättigas att utan begränsning av de ändamål för vilka spriten vore avsedd försälja sulfitsprit till den som till avsalu bedreve rening av brännvin. Kontrollstyrelsens förslag upptogs i en i första kammaren väckt motion, och bevillningsutskottet förordade i avgivet utlåtande (nr 34 vid nämnda riksdag) dels antagande av förslag till förordning i ämnet i överensstämmelse med kontrollstyrelsens och motionärens hemställan, dels ock skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t måtte, efter verkställd utredning av de med sulfitsprits användande till förtäringssändamål sammanhängande spørsmål, låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade bestämmelser angående tillverkning av brännvin som av utredningen kunde föranledas. Den av utskottet gjorda hemställan bifölls, och skrivelse (nr 175) avläts enligt utskottets förslag. Den av riksdagen begärda utredningen uppdrogs åt inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, som den 6 februari 1920 avgåvo förslag till förordning angående provisorisk reglering av tillverkningen av brännvin vid andra brännerier än sådana, där tillverkningen ägde rum i sammanhang med pressjästberedning, jämte principbetänkande. Genom proposition nr 348 framlade Kungl. Maj:t förslag i ämnet till 1920 års riksdag i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas hemställan. Riksdagen godkände emellertid icke propositionen i vad den avsåg regleringen av brännvinstillverkningen vid olika slag av brännerier utan antog allenast förslag till förordning som bestämde formerna för användande av sulfitsprit till förtäringssändamål.

Det läge vari den av riksdagen sålunda begärda utredningen kommit föranledde dåvarande chefen för finansdepartementet att den 15 oktober 1920 underställa frågan om fortsatt utredning Kungl. Maj:ts prövning under framhållande, att de ändringar av brännvinstillverkningsförordningen som av 1920 års riksdag godtagits endast avsett att möjliggöra beskattning av sulfitsprit samt att den redan i direktiv till sulfitspritsakkunnigas utredning berörda frågan om lämpligaste formerna för brännvinsbeskattning överhuvud icke blivit föremål för utredning. Departementschefen, som erinrade att sulfitspritsakkunniga anmodats taga i övervägande huruvida icke brännvinstillverkningsavgiften kunde upptagas vid reningsverken genom vilka allt brännvin för förtäringssändamål faktiskt passerade, anförde därefter vidare:

Uppkommen fråga om revision av bestämmelserna angående tillverkning av brännvin.

Departementschefens anförande den 15 oktober 1920. Uppdrag åt kontrollstyrelsen.

'Genom den ställning aktiebolaget Vin- & spritcentralen intager i förhållande till statsverket enligt kungl. brevet den 5 mars 1920 till kontrollstyrelsen torde sådana förutsättningar få anses föreligga, att, därest det ur andra synpunkter befinnes lämpligt, upptagandet av brännvinstillverkningskatten bör kunna äga rum vid reningsverken. För närvarande äger nämligen detta redan i viss utsträckning rum i det att tillverkningsavgiften för sulfitsprit som renas för förbrukningsändamål inom landet upptages vid reningsverken. Utredningen bör avse att undersöka huruvida icke vissa fördelar skulle kunna uppstå genom en dylik skatteomläggning och särskilt huruvida icke kontrollväsendet skulle kunna förenklas. Därest nämligen skatten upptages först i samband med brännvinets rening, synes kontrollen kunna inskränkas till att det effektivt övervakas att icke något av det tillverkade brännvinet disponeras av bränneriet och att allt brännvin översändes till reningsverken. I samband härmed synas de nu gällande bestämmelserna om brännvinsnederlag och allmänna brännvinsnederlag böra underkastas de av en eventuell skatteomläggning påkallade förändringarna.

Därjämte torde böra utredas, huruvida icke en omläggning av det nuvarande kontrollörsväsendet bör kunna genomföras. Erinras må, att redan tidigare tankar varit å bane att låta den centrala kontrollmyndigheten i stället för länsstyrelserna utse brännerikontrollörer. I fråga om socker- tillverkningskontrollörerna har en dylik förändring redan genomförts i enlighet med 1919 års riksdags beslut. Det synes nämligen vara naturligt, att den myndighet som ansvarar för kontrollens behöriga effektivitet också får utse de personer som å de ställen där tillverkningen utövas övervaka densamma.

Men utom nu ifrågasatta förändringar kunna även ytterligare ändringar i brännvinstillverkningsförordningen av omständigheterna vara påkallade. Sålunda torde tagas under övervägande huruvida icke till förhindrande av olaga brännvinstillverkning begreppet brännvinstillverkning bör närmare bestämmas.

Jämväl torde böra undersökas huruvida föreskrifterna om bestämda brännvinsterminer samt om övertillverkning numera kunna anses motiverade.

Genom beslut vid 1920 års riksdag hava i anledning av proposition skärpningar i ansvarsbestämmelserna genomförts, syftande att i större utsträckning än vad hittills varit möjligt förekomma lönnbränning. På grund av ytterligare erfarenheter som vunnits torde ansvarsbestämmelserna böra ytterligare granskas och överses. Vidare må framhållas, att frågan om efterspanande och uppdagande av förbrytelser mot brännvinstillverkningsförordningen torde kräva särskild utredning.'

På hemställan av departementschefen anbefallde Kungl. Maj:t nämnda dag kontrollstyrelsen att med biträde av fyra sakkunniga personer som departementschefen efter förslag från kontrollstyrelsen ägde tillkalla verkställa utredning och avgiva förslag angående revision av brännvinstillverkningsförordningen. Såsom sakkunniga tillkallades ledamoten av riksdagens andra kammare lantbrukaren Swen Persson i Fritorp, överkontrollören filosofie doktorn C. von Schéele, direktören V. Tham och direktören E. Wennerberg.

Med en den 19 december 1922 dagtecknad skrivelse överlämnade kontrollstyrelsen betänkande i ämnet ävensom förslag till förordning angående tillverkning av brännvin jämte vissa andra författningsförslag.

Över kontrollstyrelsens betänkande inhämtades utlåtanden från generaltullstyrelsen, lantbruksstyrelsen, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län, varjämte aktiebolaget Vin- & spritcentralen, aktiebolaget Svensk sprit, styrelsen för Sveriges bränneriidkareförening u. p. a., Svenska jästfabriksaktiebolaget, Bageriidkarnes jästaktiebolag, Stockholms södra jästfabriksaktiebolag och Upsala ångqvarns aktiebolag bereddades tillfälle att yttra sig över betänkandet. Framställningar i ämnet inkommo vidare från Kungsqvarns jäst- & spritfabrik och Svenska sockerfabriksaktiebolaget.

*Yttranden
över betänkan-
det.*

Med överlämnande av avgivna yttranden i ärendet anmodade dåvarande departementschefen den 21 juni 1924 — under erinran att kommerskollegium och kontrollstyrelsen samma dag anbefallts att gemensamt verkställa utredning i fråga om brännvinstillverkning i sammanhang med pressjästberedning — kontrollstyrelsen att taga förslaget under förnyad omprövning samt därvid överväga, huruvida icke de med förslaget åsyftade sakliga ändringar som vore av beskaffenhet att ofördröjligen böra genomföras lämpligen kunde vidtagas inom den gällande lagstiftningens ram, ävensom avgiva det förslag vartill omständigheterna kunde föranleda.

*Departements-
chefens åter-
remiss den
21 juni 1924.*

Den 20 november 1925 har kontrollstyrelsen därefter beslutat utlåtande med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin med mera. Utlåtandet innehåller omarbetat förslag till förordning i ämnet ävensom förslag till vissa därmed sammanhängande författningsändringar. Vid utlåtandet hava fogats inhämtade yttranden från generaltullstyrelsen, Sveriges bränneriidkareförening u. p. a., aktiebolaget Svensk sprit och representanter för aktiebolaget Vin- & spritcentralen.

*Kontrollsty-
relsens utlå-
tande den 20
november
1925.*

Jag anhåller nu att få övergå till behandling av de särskilda frågor som i förevarande sammanhang uppställa sig till besvarande.

Såsom förut erinrats har den föreliggande frågan om förändrad lagstiftning sin upprinnelse däruti att i samband med frågan om sulfitspritsens utsträckta användning uppkommit spörsmålet om förändrad ordning för brännvinstillverkningsskattens upptagande.

**Förändrad
ordning för
brännvins-
tillverknings-
skattens upp-
tagande m. m.**

Enligt nuvarande bestämmelser skall i annat bränneri än sulfitbränneri tillverkat brännvin ledas från rektifikationsapparaten imkylare genom slutna rör till kontrollapparaten, som uppmäter detsamma och även anger dess litertal av normalstyrka (50 procent alkoholhalt). Från kontrollapparaten rinner brännvinet, alltjämt i slutet rör, till en sprithållare som är uppställd i ett särskilt rum, sprithållarrummet. Såväl sprithållare som nämnda rum äro satta under kronans läs. Vid varje bränneri är anställd en kontrollör

*Gällande
bestämmelser
om tillverk-
ningsskattens
upptagande.*

vilken skall bo antingen i bränneriets närhet eller hos tillverkaren. Kontrollören skall minst två gånger om dagen avläsa kontrollapparaten. Vidare skall han, i allmänhet dagligen, uppmäta och prova brännvinet i spritbehållaren som i de flesta fall icke rymmer mycket mera än ett dygns tillverkning. Uppmätning sker antingen genom brännvinets tappande på krönta transportkärl eller medelst målkärl om 20 eller 30 liters rymd. Efter uppmätningen inlägges brännvinet på nederlaget vid bränneriet, såvida icke tillverkaren redan betalat skatt för detsamma i vilket fall han äger förfoga över brännvinet för de ändamål varom i 13 § i rusdrycksförsäljningsförordningen sägs. I sulfitbränneri verkställes av vederbörande kontrollör uppmätning av den sprit som tillverkare levererar till reningsverk. Tillverkningsskatten upptages i allmänhet vid brännerierna, dock gäller angående sulfitsprit som försäljes till reningsverk att partihandlare med skattefri sprit erlägger tillverkningsskatten för dylikt brännvin i enlighet med den uppmätning som verkställes vid bränneriet. Då skatten skall upptagas vid bränneri, verkställes skatteinbetalningen till länsstyrelserna, dock varje gång för minst 1,500 liter. Mot uppvisande av kvittens å inbetald skatt äger tillverkaren utbekomma en motsvarande kvantitet vid bränneriet tillverkat brännvin. Brännvinet i fråga kan tagas antingen direkt från bränneriet (sprit-hållarrummet) eller från nederlagsmagasinet. Tillverkaren äger emellertid att av det å nederlagsmagasinet liggande brännvinet uttaga högst 15 procent utan att tillverkningsskatten därför erlägges; minst 85 procent av brännvinet skall ligga på brännvinsnederlaget såsom säkerhet för skatten. Över inbetald skatt föres av kontrollören vid bränneriet en avräkningslängd. Tillverkare är skyldig att inbetala skatt för allt det brännvin som enligt kontrollapparatus utslag blivit vid bränneriet tillverkat eller, där kontrollapparat kommit i olag, för det brännvin som kontrollören för hand uppmätt. I stället för att inbetala skatten till länsstyrelsen och sålunda erhålla fri disposition över det tillverkade brännvinet kan tillverkaren förfoga över brännvinet genom att tillställa kontrollören 'bevis om påföring av skatt vid allmänt nederlag'. I brännvinstillverkningsförordningen finnas icke några särskilda stadganden om allmänna brännvinsnederlag; i 18 § av förordningen föreskrives endast att det skall i varje fall bero på Kungl. Maj:ts särskilda prövning, om och under vilka kontroller samt mot vilken nederlagsavgift nederlag av inhemskt brännvin utan samband med brännvinstillverkning må medgivas. I brännvinstillverkningsförordningen saknas alla stadganden att 'påföringsbevis' vid allmänt nederlag må kunna anses som betalning för tillverkningsskatt. Utförliga bestämmelser härom finnas i stadgan för allmänna brännvinsnederlag den 3 april 1908. Ansökan om rättighet till allmänt brännvinsnederlag skall göras hos Konungen. Magasin för allmänt nederlag skall vara inrättat som nederlagsmagasin vid bränneri och skall vara under kronans lås. För innehav av allmänt nederlag betalas särskild avgift (en krona för varje tusental liter brännvin, dock minst 1,000 kronor). Tillsyn vid allmänt nederlag utövas såsom förut nämnts av särskild av

länsstyrelse tillsatt tillsyningsman som lyder under vederbörande överkontrollör. Tillsyningsman skall övervaka inläggning och uttagning av brännvin, föra journaler och handhava nycklarna. Då inläggning äger rum, göres skriftlig anmälan till tillsyningsmannen med försäkran på tro och heder att det till inläggning avsedda brännvinet är av svensk tillverkning. Inläggning och uttagning skall ske i poster om minst 1,500 liter varje gång. Syftet med inläggningen å allmänt nederlag är, att innehavaren av det allmänna nederlaget skall få tillverkningsskatten sig påförd för det inlagda brännvinet; brännvinet ligger så att säga som pant hos kronan för skattens gäldande. Bestämmelserna om förfaringssättet vid påföringen av skatt finnas i 13 § nederlagsstadgan. Där föreskrives att innehavare av allmänt nederlag äger att efter begäran hos tillsyningsmannen få tillverkningsskatt sig påförd för större eller mindre del av den myckenhet brännvin som finnes å nederlaget liggande samt därutöver för högst $\frac{3}{17}$ av samma myckenhet. Efter skedd påföring meddelar tillsyningsmannen bevis som utfärdas i huvudskrift och avskrift; den förra överlämnas till nederlagsinnehavaren, den senare insändes till länsstyrelsen i det län där nederlaget är beläget. För att originalbeviset skall bliva gällande skall det förses med påteckning dels av länsstyrelsen i det län där det är utfärdat, dels av länsstyrelsen i det län där det är avsett att användas för avföring av skatt. Sedan originalbeviset sålunda påtecknats, skall länsstyrelse i det län där beviset är utfärdat översända avskriften till länsstyrelsen i det län där beviset skall användas. Bevis som vederbörligen påtecknats berättigar för den myckenhet brännvin vara det lyder till avföring av tillverkningsskatt vid bränneri ävensom vid brännvinsnederlag eller allmänt nederlag, såvida nederlag är skattpliktigt för minst den myckenhet brännvin vara beviset lyder; kontrollör eller tillsyningsman skall, då påföringsbeviset avlämnas, i avräkningslängden avföra det skattebelopp och den myckenhet brännvin beviset angiver. Där påföringsbeviset icke blivit tillfullo använt för avföring av skatt, skall det påförda överskjutande skattebeloppet enligt vissa närmare angivna regler avföras ur avräkningslängden. Av det brännvin för vilket nederlagsinnehavaren är skyldig att betala skatt skall minst 85 procent vara liggande å nederlaget såsom kronans säkerhet. Över det brännvin som därutöver finnes på nederlaget äger nederlagsinnehavaren fritt föfoga, dock med skyldighet att före den 1 januari varje år hava betalt skatt för det brännvin som då är uttaget; innan sistnämnda skatt blivit betald, får ingen ytterligare uttagning av brännvin eller påföring av tillverkningsskatt äga rum.

I verkligheten gestaltar sig skatteinbetalningen för tillverkarna och för aktiebolaget Vin- & spritcentralen såsom innehavare av de allmänna brännvinsnederlagen huvudsakligen på följande sätt. Bolaget emottager det av brännvinstillverkarna levererade brännvinet vid nederlagen vilka samtliga utom två äro förbundna med reningsverk för råbrännvin. Vid brännvinets utlämnande från bränneriet för leverans till bolaget har skatten, i den utsträck-

ning som varit möjlig, guldits genom avlämnande av påföringsbevis. Skall brännvinet icke omedelbart överföras till reningsverket för rektifiering, inlägges detsamma i regel å det allmänna brännvinsnederlaget, varvid bolaget efter ansökan erhåller påföringsbevis enligt återgivna bestämmelser eller ock utbekommer annat å nederlaget liggande brännvin till motsvarande kvantitet. Då bolaget önskar utbekomma å nederlaget förvarat brännvin, har bolaget att antingen inlägga motsvarande kvantitet annat brännvin eller gälda den därå belöpande tillverkningskatten hos länsstyrelsen eller till tillsyningsmannen överlämna vederbörligen påtecknade påföringsbevis för skattens avförande. Efter reningen inlägges brännvinet i allmänhet å nederlaget i och för lagring under den tid som anses erforderlig. Först vid dess slutliga uttagande för tillhandahållande för konsumtion verkställs det definitiva gäldandet av skatten, vare sig detta sker genom kontant inbetalning eller genom uppvisande av påföringsbevis. Enligt det leveransavtal som är träffat mellan bränneriidkarna och aktiebolaget Vin- & spritcentralen är bolaget skyldigt att gälda tillverkningskatten. Denna skyldighet fullgör bolaget i den utsträckning, som är möjlig, genom att i samband med likvidering av emottaget brännvin jämväl överlämna påföringsbevis. Då tillverkare emottagit vederbörligen påtecknat påföringsbevis, överlämnar han detsamma till kontrolltjänstemannen, som därmed för leverans frigör motsvarande under kronans lås liggande myckenhet brännvin varå skatt ej guldits. Genom detta förfaringssätt har sålunda det kontanta erläggandet av brännvinstillverkningskatten i verkligheten kommit att åvila aktiebolaget Vin- & spritcentralen. Detta har emellertid varit möjligt endast med tillämpning av ett mycket invecklat nederlagsförfarande, ursprungligen avsett att till underlättande av en fritt utövad spritindustri möjliggöra lösgörande av det kapital som under brännvinets lagringstid investerats i tillverkningskatten.

Kontrollstyrelsen om förändrad skatteuppbörd.

Kontrollstyrelsen, som i sitt den 19 december 1922 avgivna betänkande fann sig icke kunna förorda en omläggning av skatteuppbörden, har med hänsyn till de förändrade förhållanden, som inträtt i fråga om partihandeln med rusdrycker genom de år 1923 utfärdade bestämmelserna i ämnet, till förnyad omprövning upptagit ifrågavarande spörsmål. Kontrollstyrelsen påpekar, att allt för beskattning avsett, inom landet tillverkat brännvin skall passera genom partihandelsbolag för rusdrycker samt att utförliga föreskrifter finnas meddelade angående dylikt bolags verksamhet såväl i rusdrycksförsäljningsförfordningen som i det avtal, som slutits mellan kronan och aktiebolaget Vin- & spritcentralen angående upplåtande till bolaget av rätt att idka partihandel med rusdrycker. Då sålunda aktiebolaget Vin- & spritcentralen är ett under statskontroll stående organ för partihandel med brännvin, har kontrollstyrelsen funnit starka skäl tala för skatteuppbördens förläggande till detta bolag.

Kontrollstyrelsen har vidare anfört följande:

I fråga om förläggandet av uppbörden av tillverkningsskatten till parti-handelsbolaget för rusedrycker kunna följande alternativ för skattepåföringen tänkas.

1. Skatten påföres i enlighet med den uppmätning som utföres av den självregistrerande kontrollapparaten.

2. Skatten påföres enligt den uppmätning som äger rum vid brännvinets avsändande från bränneriet.

3. Skatten påföres enligt den uppmätning som verkställes vid mot-tagandet av brännvinet vid partihandelsbolagets uppsamlingsställen.

Det första alternativet har den förtjänsten, att det ansluter sig till nu gällande förfarande för skattepåföringen; den rent mekaniska och, enligt vad erfarenheten visat, säkra uppmätningen av det tillverkade brännvinet vore det önskvärt att bibehålla, därest så låte sig göra. Emot sagda förfarande måste emellertid den principiella invändningen göras, att det icke är rationellt att partihandelsbolaget får erlægga skatt för en myckenhet som det måhända icke mottagit (en del av det tillverkade brännvinet kan hava bortrunnit eller avdunstat, en del kan hava använts för ändamål för vilka tillverkaren ägt förfoga över brännvinet). I varje fall låter sig icke detta alternativ tänkas utan ett jämförelsevis vidlyftigt avräkningsförfarande i fråga om de kvantiteter som partihandelsbolaget icke mottagit. Säkerheten i förfarandet minskas härigenom betydligt. Kontrollapparaten kan emellertid allt fortfarande ingå såsom ett värdefullt led i kontrollarbetet och garantera, att den tillverkade myckenheten säkert fastställs.

I detta sammanhang må erinras därom, att tillverkningsskatt redan nu debiteras respektive dylik skatt restitueras utan att kontrollapparat användes såsom underlag för bestämmandet av myckenheten. Såväl vid beskattning av sulfitsprit som försändes till reningsverk som vid restitution av tillverkningsskatt fastställes nämligen brännvinskvantiteten medelst särskild uppmätning i kärl.

Det andra av här ovan angivna alternativ har den förtjänsten, att det icke skulle erfordras någon särskild kontroll vid partihandelsbolagets uppsamlingsställen för råbrännvin utan kontrollen vara helt förlagd till brännerierna. Härigenom skulle emellertid partihandelsbolaget vara skyldigt att erlægga skatt för den vid bränneriet uppmätta myckenheten utan att före skattepåföringen vara i tillfälle att kontrollera riktigheten av uppmätningens resultat. Detta skulle för bolaget innebära ytterligare konsekvenser såtillvida, som säljaren givetvis komme att vid beräkningen av likviden för brännvinet lägga samma uppmätning till grund. Det är känt, att uppmätning av brännvin erbjuder för dem som däri icke äro särskilt förfarna avsevärda svårigheter med hänsyn till de olika faktorer vilka därvid skola tagas i beräkning och den synnerliga noggrannhet, varmed uppmätning genom målkärl samt avläsningar å termometer och alkoholo-meter m. m. måste ske. Att under alla förhållanden räkna med att vid de till ett antal av över 130 uppgående brännerierna kunna hava tillgång till kontrolltjänstemän, som besitta tillräcklig kunskap och förfarenhet för att verkställa en exakt uppmätning för hand av brännvin eller därå utöva kontroll, låter sig enligt styrelsens erfarenhet icke göra.

På grund av nu anförda omständigheter har styrelsen ansett sig icke böra förorda det alternativ, enligt vilket brännvinstillverkningsskatten skulle debiteras partihandelsbolaget i samband med brännvinets försändande från bränneriet. Styrelsen vill även framhålla, att berörda alternativ icke skulle helt utesluta behovet av viss kontroll vid reningsverken. Då restitution av tillverkningsskatt skall äga rum för brännvin, som partihandlare

med rusdrycker försäljer bland annat till partihandlare med skattefri sprit — för vilket ändamål den vid reningsverken uppkommande s. k. sekundä-spriten i huvudsak ifrågakommer — måste härför erforderliga uppmät-ningsförrättningar verkställas och i detta sammanhang erforderlig tillsyn utövas av särskild kontrolltjänsteman. Då förekommande denaturering av sålunda uppmätt brännvin (skattefri sprit) i regel anordnas i samband med uppmätningen, skulle jämväl för detta ändamål kontrolltjänsteman behöva tagas i anspråk.

Kontrollstyrelsen har vid prövningen av frågan funnit övervägande skäl tala för det tredje av här ovan nämnda alternativ.

Enär betalningen för det levererade brännvinet utgår efter varans mängd vid framkomsten till partihandelsbolaget och säljaren-tillverkaren har allt intresse av att uppmätningen icke sker till hans nackdel, är det med hän-syn till statens skatteintresse lämpligast, att uppmätningen sker vid re-ningsverket.

Tillvägagångssättet för skattepåföringen skulle i sina huvuddrag bli va följande. Efter det tillverkaren till kontrollören anmält, att han önskar le-verera brännvin till partihandelsbolaget, uppmätes brännvinet, och de kärl vari det förvaras förseglas samt uppföras å förpassningsinlaga, ställd till det uppsamlingsställe där partihandelsbolaget skall emottaga brännvinet. Uppsamlingsstället torde böra givas benämningen partihandlarens bränn-vinsnederlag. Förpassningsinlagan utskrivs i vederbörligt antal exemplar, varav ett behålles av kontrolltjänstemannen vid bränneriet, ett exemplar åtföljer godset samt ett exemplar med post översändes till tillsyningsman-nen vid brännvinsnederlaget. Sedan tillsyningsmannen vid det emot-tagande brännvinsnederlaget identifierat anlant brännvinsparti och brutit den anbragta förseglingen samt brännvinspartiet med avseende å varans beskaffenhet blivit för partihandelsbolagets räkning godkänt, skall bränn-vinet genom partihandlarens försorg noggrant uppmätas, varvid tillsyr-ningsmannen bör övervaka att uppmätningen verkställles riktigt. Å de båda tillsyningsmannen tillhandakomna exemplaren av förpassningsin-lagan har denne att verkställa anteckning om den uppmätta myckenheten. Det ena exemplaret återsändes till kontrolltjänstemannen vid det brän-neri varifrån brännvinet avsänts, och med stöd av det andra exemplaret vilket bilägges den av tillsyningsmannen förda skattepåföringslängden de-biteras partihandelsbolaget tillverknings-skatt för den uppmätta mycken-heten brännvin.

Denna metod för tillverknings-skattens påförande finner styrelsen nära överensstämma med det förfaringssätt, som för närvarande gäller med av-seende å sulfitsprit som tillverkare vid sulfitbränneri leverera till renings-verk (kungörelsen den 11 juni 1920, nr 279). Även i detta fall lägges den myckenhet brännvin som finnes upptagen å förpassningsinlaga till grund för beskattningen. Uppmätningen verkställles av kontrollören vid det av-sändande bränneriet, och leveransen identifieras av tillsyningsman vid framkomsten till det allmänna brännvinsnederlag dit brännvinet sänts. Kontroll utövas alltså både vid spritens avsändande och dess emottagande.

Genom att tillverknings-skatten efter en omläggning i nu föreslagen rikt-nig icke längre skulle påföras vid brännerierna bli va samtliga dessa i be-skattningsavseende likställda. Enligt nu gällande bestämmelser kunna från de vanliga brännerierna där tillverknings-skatt upptages särskiljas sådana, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till partihandlare med skattefri sprit, eller såsom motorsprit eller för export eller ock användes i tillverkarens egen rörelse. Då den vid dessa brännerier tillverkade spriten

ursprungligen icke var avsedd att användas för förtäringssändamål utan endast för tekniska ändamål, såsom motorbränsle samt för export och denna sprit vid användningen i allt fall skulle vara fritagen från tillverknings-skatt, ansågs lämpligt att meddela sådana bestämmelser, att hela denna tillverkning redan från början blev fritagen från beskattning. Förslag härom framfördes av Kungl. Maj:t i proposition till 1910 års riksdag (nr 140) angående förordning om ändrad lydelse av 2, 12, 13 och 21 §§ i förordningen angående tillverkning av brännvin den 11 oktober 1907 vilket förslag av riksdagen antogs. Begreppsskillnaden mellan de olika brännerierna blev emellertid icke klart uppdragen i gällande författningar. Denna brist sökte kontrollstyrelsen avhjälpa i 1922 års förslag till ny brännvinstillverkningsförordning genom att i förordningen införa begreppen skattepliktiga och skattefria brännerier, något som emellertid icke avsag att åstadkomma förändring i övrigt i de bestående förhållandena. Med hänsyn till den föreslagna skatteomläggningen är en särskild indelning av brännerierna i skattepliktiga och skattefria icke längre erforderlig.

Vid prövning av frågan om tillverkningskattens erläggande har kontrollstyrelsen som ansett att rätten till allmänt brännvinsnederlag bör upphöra vidare anført:

'Efter nederlagsinstitutionens upphörande skulle, därest aktiebolaget Vin- & spritcentralen omedelbart efter skattens påförande hade att inbetala den debiterade tillverkningskatten, bolaget komma att få vidkännas viss ekonomisk förlust, enär det i brännvinet under lagringstiden i form av skatt investerade kapitalet hölles bundet och därför icke kunde göras räntebärande. Visserligen kan invändas, att hänsyn härtill icke kunde behöva tagas, då den inkomstminskning, som härav blev en följd för bolaget och som i sista hand hade inflytande på den statsverket tillkommande vinsten av bolagets rörelse, skulle motsvaras av ekonomisk fördel för staten som ju i stället erhöle skatten tidigare. Då emellertid en omläggning av brännvinstillverkningskattens upptagande icke bör föranleda rubbning i bolagets bedrivande av sin rörelse enligt affärsmässiga principer, synas anordningar böra vidtagas i syfte att icke tvinga bolaget att i större omfattning binda kapital i tillverkningskatt för brännvin som måste undergå lagring. Detta torde kunna ernås genom att bevilja bolaget uppskov i lämplig omfattning med erläggandet av den debiterade skatten. Ett likartat anståndsförfarande finnes stadgat för tillverkare i sockerfabrik vilken i viss ordning ställt säkerhet för sockerskattens fullgörande. Dylik tillverkare äger inbetala skatten för en månad senast före femtonde dagen i tredje månaden därefter. Sockertillverkare åtnjuter alltså praktiskt taget tre månaders anstånd med skattens erläggande. Motsvarande förhållande är beträffande de skattepliktiga bryggerierna så ordnat, att skatten för det under ett kvartal uppvägd maltet skall erläggas inom två månader efter kvartalets utgång. Här omfattar anståndet alltså minst två och högst fem månader efter det debitering skett. Styrelsen anser, att partihandlare med rusdrycker bör medgivas liknande anstånd med erläggande av debiterad tillverkningskatt. Det inflytande statsverket numera äger över partihandelsbolags förvaltning utgör en sådan garanti, att ställande av säkerhet för skattens erläggande icke torde vara erforderligt. Den tidrymd under vilken anstånd må åtnjutas torde böra tillmätas med hänsyn till brännvinets genomsnittliga lagringstid vilken är ganska skiftande och understundom kan uppgå till två år. Enligt vad kontrollstyrelsen inhämtat torde emellertid den genomsnittliga lagringstiden kunna angivas till

sex månader. Kontrollstyrelsens förslag innebär alltså, att partihandlare med rusdrycker må äga åtnjuta anstånd med erläggande av den för en månad debiterade skatten till femtonde dagen i sjuätte månaden därefter.

Särskilda omständigheter kunna emellertid tänkas inträda, varigenom brännvin undantagsvis måste lagras under mera avsevärd tid, exempelvis i det fallet att partihandelsbolaget för tillgodogörande av en osedvanligt rik potatisskörd föranletts att övertaga större myckenheter i potatisbrännerierna tillverkat brännvin än som för tillgodoseende av det ordinära behovet kunnat vara erforderligt. Styrelsen har ansett, att i dylika undantagsfall det borde få bero på kontrollstyrelsens prövning, huruvida anstånd under längre tid än sex månader borde medgivas, i vilket fall emellertid den mot det beviljade anståndet svarande myckenheten brännvin skulle förvaras under kronans lås.

Därest den nu föreslagna nya brännvinstillverkningsförrordningen komme att vinna tillämpning från och med den 1 oktober 1926, skulle alltså aktiebolaget Vin- & spritcentralen icke hava att erlägga någon tillverknings-skatt för de därpå följande sex månaderna, under vilka bolaget åtnjöte anstånd. Detta skulle för statsverkets vidkommande medföra en viss ojämnhet i den inflytande skatteinkomsten. Av följande sammanställning för de senaste tillverkningsåren framgår dels storleken av den oguldna skatten som åvilar de allmänna nederlagen vid varje månads slut, dels huru inbetalningen av tillverkningskatten i sin helhet fördelar sig å olika tider av tillverkningsåret.

Månad	Ogulden till- verkningskatt ¹ Kr.	Kontant inbetald skatt Kr.
$\frac{1}{10}$ 1923—$\frac{1}{10}$ 1924.		
Oktober	8,970,862: 09	1,505,399: 38
November	8,129,112: 09	2,364,563: 24
December	8,130,984: 09	2,383,163: 90
Januari	8,711,889: 09	99,780: 92
Februari	12,263,708: 14	616,580: 25
Mars	13,156,839: 99	650,577: 30
April	12,943,040: 69	1,452,452: 30
Maj	11,775,848: 04	1,728,065: 95
Juni	10,240,781: 39	1,051,042: 85
Juli	9,356,781: 39	1,370,270: 40
Augusti	8,265,106: 39	1,560,000: 00
September	6,883,856: 39	1,417,132: 60
$\frac{1}{10}$ 1924—$\frac{1}{10}$ 1925.		
Oktober	5,710,866: 39	1,678,422: 40
November	5,586,439: 19	3,089,053: 30
December	4,122,794: 19	2,023,114: 60
Januari	5,409,496: 49	225,256: 20
Februari	9,185,996: 49	1,020,044: 35
Mars	11,162,777: 14	715,729: 96
April	12,816,516: 89	818,865: 45
Maj	12,742,359: 04	887,900: 65
Juni	12,167,759: 04	1,186,899: 99
Juli	11,157,009: 04	1,519,700: 00
Augusti	9,772,509: 04	1,389,024: 64
September	8,522,649: 14	1,929,998: 58
$\frac{1}{10}$ 1925—$\frac{1}{10}$ 1926.		
Oktober	6,712,149: 14	2,303,275: 00

¹ Uppgifterna avse den första dagen i varje månad.

Den tillverkningsskatt, som fördelad å de olika månaderna plägar inflyta under den ifrågavarande sexmånadersperioden, torde alltså kunna uppskattas till ett belopp av omkring 7 miljoner kronor vilket belopp nu icke skulle komma att inflyta. Vid den nuvarande nederlagsinstitutionens upphörande vid utgången av september månad 1926 skulle det däremot ankomma å aktiebolaget Vin- & spritcentralen att inleverera all ogulden tillverkningsskatt för brännvin å de allmänna brännvinsnederlagen. På sätt av tabellen här ovan framgår, utgjorde det oguldna skattebeloppet den 1 oktober 1923 omkring 8.9 miljoner kronor, den 1 oktober 1924 omkring 5.7 miljoner kronor och den 1 oktober 1925 omkring 6.7 miljoner kronor. Den oguldna skattens belopp den 30 september 1926 torde kunna uppskattas till omkring 7 miljoner kronor. Enär det skulle bliva betungande för bolaget att på en gång inleverera ett så avsevärt belopp, föreslår styrelsen, att den övergångsanordningen måtte vidtagas, att bolaget må äga erlägga ifrågavarande oguldna skatt med en sjättedel senast å femtonde dagen i var och en av de sex första månaderna av tillverkningsåret 1926—1927, därvid själva inbetalningen skulle ske enligt bestämmelserna i den nya förordningen. Härigenom komme även ovanberörda ojämnhet med avseende å den under nyssnämnda tillverkningsår inflytande skatten att för statsverkets vidkommande bortfalla.

I sin helhet skulle emellertid förskjutningarna i inbetalandet av tillverkningsskatten under övergångsåret komma att medföra en tillfällig ökning i inkomsten av brännvinstillverkningsskatten under budgetåret 1926—1927.

I sitt betänkande den 19 december 1922 upptog kontrollstyrelsen till övervägande frågan om möjligheten att förenkla kontrollen vid brännerierna. Kontrollstyrelsen kom därvid till den slutsatsen, att dylik förenkling icke vore möjlig utan samtidigt uppgivande av nödig kontroll. Vidare erinrade kontrollstyrelsen i detta sammanhang, att Kungl. Maj:t till 1907 års riksdag framlagt ett detaljerat förslag till förenkling av brännerikontrollen, vilket förslag emellertid icke vunnit riksdagens bifall bland annat på den grund, att den besparing som ställts i utsikt icke kunde anses uppväga den risk för minskning i kontrollens effektivitet som förslaget synts innebära.

Kontrollstyrelsen som ånyo upptagit förevarande spörsmål till behandling har härutinnan yttrat följande:

Jämväl med det nu föreslagna beskattningsförfarandet är enligt kontrollstyrelsens mening en förenkling av kontrollen utesluten. Själva tillsynen över tillverkningen måste bibehållas i samma utsträckning som hittills. Ett effektivt övervakande av att icke tillverkat brännvin undansnillas från bränneriet, varigenom dels staten berövas skatteinkomster och dels sociala vådor kunna följa, bör alltjämt upprätthållas. Ett viktigt led i kontrollen bör givetvis även nu vara, att tillverkningens storlek tillförlitligt fastställas, för vilket ändamål kontrollapparaten även i fortsättningen bör komma till användning i brännerierna med det undantag att tillverkare i sulfitbränneri såsom för närvarande böra fritagas från skyldighet att låta installera dylik apparat. Dock bör kontrollstyrelsen äga befogenhet att i fall, då sådant låter sig göra och är erforderligt, bestämma, att kontrollapparat skall finnas jämväl i sulfitbränneri.

Kontrolltjänstemannens allmänna åligganden skulle bliva att dagligen

Skatteomläggningens inflytande på brännerikontrollen.

närvara i bränneriet och därvid ägna uppsikt över själva tillverkningen, ntöva föreskriven kontroll över inmäskat råmaterial, tillse att bränneriredskapen icke bereda möjlighet till olovligt tillgrepp av brännvin samt avläsa kontrollapparaten. Vidare skall han verkställa uppmätning av det i sprithållare förvarade brännvinet samt tillse, att tillverkaren disponerar över brännvinet allenast för de avsedda ändamålen. I den mån icke från sprithållare uppmätt brännvin omedelbart disponeras för dylikt ändamål, skall kontrolltjänstemannen övervaka, att brännvinet överföres till brännerimagasinet. Jämväl å leveranserna av brännvin från bränneriet skall kontrolltjänstemannen öva inseende och därvid granska och underskriva förpassningsinlagor samt förse transportkärl med föreskriven försegling. Han skall ock öva kontroll därå, att medelst förpassning avsänt brännvin vederbörligen framkommit och emottagits. Slutligen skall han hava att enligt av kontrollstyrelsen meddelade föreskrifter och på grund av givna order utföra denaturering av sprit avsedd för skattefri användning.

*Tillverkares
skyldighet att
bestrida
kontroll-
kostnader.*

Då tillverkat brännvin enligt kontrollstyrelsens förslag icke längre skulle beskattas i samband med tillverkningen vid bränneriet, skulle allt därstädes befintligt brännvin bliva obeskattat på samma sätt som för närvarande är fallet vid de brännerier där skattefrihet för det tillverkade brännvinet åtnjutes, d. v. s. samtliga sulfitbrännerier. Alla brännerier komme därmed att intaga likartad ställning i kontrollhänseende. Beträffande skyldighet att bestrida kontrollkostnader gäller för närvarande, att statsverket bestrider dessa kostnader vid sådana brännerier där brännvin beskattas. Däremot är tillverkare skyldig att gälda kostnaderna för kontrollen vid bränneri där frihet från tillverkningsskatt åtnjutes. I enlighet härmed hava sulfitbrännerierna varit de enda brännerier som haft att vidkännas utgifter för kontrollen, då däremot de övriga brännerierna varit befriade från att ersätta kontrollkostnaderna. Enligt uppgift hava häröver åtskilliga klagomål försports från sulfitfabrikanternas sida, och kontrollstyrelsen har ansett dessa klagomål i viss mån befogade, särskilt sedan jämväl i sulfitbrännerierna tillverkad sprit blivit föremål för beskattning och brännvinet uppmäts av den vid bränneriet anställda kontrolltjänstemannen. I analogi med vad som hittills skett vid de skattefria brännerierna borde enligt kontrollstyrelsens mening tillverkarna vid samtliga brännerier iklädas skyldighet att bestrida kontrollkostnaderna. Emellertid har styrelsen ansett, att åtskilliga moment i kontrollen allttjämt kunde sägas vara av fiskalisk natur, även om kontrollen i många avseenden fyllde uppgiften att oavsett beskattningssynpunkten förhindra olovligt förfogande över brännvin. Under sådana förhållanden har kontrollstyrelsen funnit skäl tala för att skyldigheten att bestrida kontrollkostnader delas mellan statsverket och tillverkarna, och styrelsen har därvid framhållit, att en motsvarande anordning med fördelning av kontrollkostnaden mellan staten och tillverkaren finnes i gällande maltdryckstillverkningsförordning 41 § 1 mom. Då dag-arvudet till brännerikontrollör enligt kontrollstyrelsens i annat sammanhang framlagda förslag borde utgöra 10 kronor, har styrelsen förordnat, att tillverkarna åläggas gälda halva detta belopp eller 5 kronor.

Beträffande den kontrolltjänsteman, som enligt kontrollstyrelsens förslag skulle utöva tillsyn vid brännvinsnederlag där tillverkningsskatt bleve påförd partihandlare med rusdrycker, har styrelsen anført, att denne tjänsteman torde vara att betrakta såsom ett statens organ för skattens upptagande. Då någon uppsikt över det brännvin, som partihandlaren innehade och över vilket han efter beskattningen fritt förfogade, eljest icke utövades från statsverkets sida, vore kontrolltjänstemannens uppgift enligt kontrollstyrelsen av rent fiskalisk art. Med hänsyn härtill har kontrollstyrelsen ansett kostnaden för kontroll vid dylikt brännvinsnederlag böra helt åvila statsverket, därvid styrelsen emellertid framhållit att aktiebolaget Vin- & spritcentralen härigenom skulle med avseende å bestridandet av dylika kostnader komma att intaga en bättre ställning än för närvarande, eftersom bolaget icke vidare skulle hava att erlägga de s. k. nederlagsavgifterna, uppskattade till omkring 60,000 kronor för år.

Kontrollstyrelsen, som jämväl i fråga om ersättningen till kontrolltjänstemännen föreslagit ändrade bestämmelser i vissa fall innefattande ökad gottgörelse, har i samband därmed företagit en beräkning av verkningarna ur kostnadssynpunkt av den föreslagna omläggningen av tillverkningsskattens upptagande, enligt vilken beräkning kontrollen å tillverkningsavgifterna skulle draga en något ökad kostnad. Kontrollstyrelsen har emellertid framhållit, att den ökade belastningen väsentligen hänförde sig därtill att några inkomster av nederlagsavgifter, här förut beräknade till 60,000 kronor, icke längre komme att inflyta efter nederlagsinstitutionens upphörande. Aktiebolaget Vin- & spritcentralen skulle besparas denna utgift och en motsvarande höjning i behållningen av bolagets rörelse alltså inträda, i sista hand återverkande på storleken av den till statsverket inlevererade vinsten. Då det sålunda kunde fastslås, att ifrågavarande belopp på annan väg komme statsverket tillgodo, skulle den föreslagna omläggningen i verkligheten icke komma att föranleda ökade utgifter för statsverket utan i stället innebära en besparing. Med avskaffandet av de allmänna brännvinsnederlagen skulle antalet kontrolltjänstemän vid brännvinskontrollen komma att undergå en minskning. De allmänna nederlagen — sju till antalet med en tillsyningsman anställd vid varje nederlag — skulle efter omläggningen komma att motsvaras av allenast sex nederlag där brännvins-tillverkningsskatt skulle upptagas. Därvid bleve en kontrollfunktionär inbesparad. Besparing skulle jämväl enligt kontrollstyrelsens mening komma att inträda därigenom att kontrollen vid nederlagen tidvis bleve av mindre omfattning än vid de allmänna nederlagen.

Styrelsen för aktiebolaget Vin- & spritcentralen har redan i yttrande över kontrollstyrelsens betänkande av den 19 december 1922 uttalat, att något hinder från reningsverkens sida icke torde möta för den ifrågasatta omläggningen av skatteuttagningen, varjämte bolagets styrelse i samma yttrande i fråga om omfattningen av tillverkningskontrollen framhållit, att avtal mellan bolaget och Sveriges bränneriidkareförening samt mellan

*Kostnads-
beräkning.*

*Aktiebolaget
Vin- & sprit-
centralen.*

föreningen och dess medlemmar, särskilt vissa i avtalen intagna vitesbestämmelser, förminskade risken av att brännvin bleve föremål för olovligt förfogande.

Verkställande direktören i aktiebolaget Vin- & spritcentralen har efter tagen del av det av kontrollstyrelsen omarbetade förslaget till ny brännvinstillverkningsförordning förklarat sig icke finna anledning till erinran mot förslagets principiella innehåll från de synpunkter bolaget hade att företräda.

*Aktiebolaget
Svensk sprit.*

Aktiebolaget Svensk sprit som representerar sulfitspritindustriens intressen har i yttrande över kontrollstyrelsens år 1922 avgivna betänkande påyrkat bestämmelse om skyldighet för ägare av reningsverk att erlægga skatten för den till reningsändamål levererade sulfitspriten, och samma bolag har i nytt utlåtande över kontrollstyrelsens föreliggande förslag icke haft några erinringar att framställa mot förslaget såvitt angår förändrad skatteuppbörd.

*Sveriges
bränneri-
idkare-
förening.*

Sveriges bränneriidkareförening har förklarat sig icke hava något att invända mot kontrollstyrelsens förslag till skatteomläggning under framhållande, att den föreslagna skyldigheten för tillverkare att bidra till kostnaden för brännerikontrollen vore en nyhet som vore förtjänt av ett förnyat övervägande. Enligt föreningens mening kunde lämpligheten av sådan bidragskyldighet ifrågasättas, då det hittills ansetts önskvärt hålla kontrolltjänstemannen helt oberoende av tillverkaren och den föreslagna bestämmelsen kunde — även om medlen inlevererades till statsverket — anses härutinnan innebära en rubbning.

*Departements-
chefen.*

Av det anförda framgår att tillverkningskatten, ehuru den påföres tillverkaren, i själva verket erlägges av partihandlare med rusdrycker såsom innehavare av de allmänna brännvinsnederlagen. Bestämmelser av innehåll att skatten upptages av sådan partihandlare innebära sålunda i stort sett icke annat än ett fastställande av rådande förhållanden och torde icke kunna uppkalla principiella invändningar. Sådana bestämmelser medföra dessutom förenklad skatteuppbörd. Jag erinrar särskilt därom att det invecklade och tungt verkande nederlagsförfarandet kan upphöra. Fördelen av skatteomläggningen skulle givetvis framstå ännu större, om densamma kunde föranleda avsevärt förenklad kontroll och därmed minskade kostnader. Nederlagsinstitutionens bortfallande innebär visserligen i och för sig viss inskränkning i kontrollens omfattning, men en betydande besparing skulle kunna uppnås om kontrollen vid brännerierna kunde inskränkas. Såsom kontrollstyrelsen framhållit synes dock någon kostnadsminskning av betydelse icke kunna härvidlag ernås utan eftersättande av kontrollens nödiga effektivitet. De gjorda beräkningarna utvisa, att de av kontrollstyrelsen förordade föreskrifterna beträffande tiden för skattens erläggande äro väl avvägda. Då det föreslagna skatteuppbördssystemet i sin helhet erbjuder avgjorda fördelar i förhållande till det nuvarande, särskilt i organisatoriskt

avseende, tvekar jag icke att ansluta mig till kontrollstyrelsens förslag i denna del. De övergångsbestämmelser som bliva erforderliga genom nederlagsinstitutionens bortfallande torde, därest den förordade skatteomläggningen av riksdagen godkännes, böra utfärdas i administrativ ordning i samband med upphävande av stadgan för allmänna brännvinsnederlag. — Med förändrad skatteuppbörd saknas anledning till olikartad behandling av de särskilda slagen av brännerier såvitt angår skyldigheten att bidra till kontrollkostnaderna, och det torde vara befogat att fastställa dylik bidragskyldighet i den av kontrollstyrelsen föreslagna omfattningen.

Enligt det vid kontrollstyrelsens betänkande den 19 december 1922 fogade förslaget till ny brännvinstillverkningsförordning skulle överinseendet å kontrollen helt förläggas till kontrollstyrelsen, och denna princip är genomförd även i det sist utarbetade författningsförslaget. Kontrollstyrelsen har i sitt förenämnda betänkande återopat departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 15 oktober 1920, däri angivits, att det syntes naturligt, om den myndighet som ansvarade för kontrollens behöriga effektivitet också finge utse de personer som å de ställen där tillverkningen utövades övervakade densamma. I sitt den 20 november 1925 avgivna utlåtande har kontrollstyrelsen framhållit, att den föreslagna skatteomläggningen i fråga om överinseendet å kontrollen icke medförde ändring i annat avseende än att själva kontrollen över skattens erläggande bleve förenklad och mera lätthanterlig. Hittills hade från länsstyrelsernas sida övats tillsyn över att tillverkningskatt inflöte från omkring 130 brännerier. Skattekontrollen skulle med den förändrade skatteuppbörden bliva koncentrerad till att gälla sex brännvinsnederlag representerade av aktiebolaget Vin- & spritcentralen. Av ännu större betydelse vore enligt kontrollstyrelsen att göromålen med överinseendet å de allmänna brännvinsnederlagen komme att bortfalla.

Överståthållarämbetet har i sitt utlåtande framhållit, att tillsättning av kontrolltjänstemän förutsatte en icke obetydlig personalkänedom, som kunde snarare antagas förefinnas hos länsstyrelserna än hos en i huvudstaden fungerande central styrelse. Ämbetet har dock, då det syntes önskligt att dessa tjänstemäns tillsättning ägde rum efter samma grunder som i förordningen angående maldryckstillverkningen, avstått från hemställan om ändring i kontrollstyrelsens förslag i denna del.

I övriga över kontrollstyrelsens betänkande av den 19 december 1922 avgivna yttranden hava principiella invändningar icke gjorts mot den av kontrollstyrelsen föreslagna överflyttningen av befogenheter från länsstyrelserna till kontrollstyrelsen.

I fråga om överflyttningen av skattekontrollen är jag ense med kontrollstyrelsen. Sådan överflyttning innebär tillämpning å brännvinstillverkning-

Överflyttande till kontrollstyrelsen av vissa befogenheter med avseende å kontrollen.

Kontrollstyrelsen.

Överståthållarämbetet.

Länsstyrelserna m. fl.

Departementschefen.

gen av principer, som redan vunnit godkännande vid utfärdande av andra författningar angående accispåliggande näringar.

Begreppsbestämning.

Kontrollstyrelsen.

Vid övervägande, huruvida icke till förhindrande av olaga brännvinstillverkning begreppet brännvinstillverkning borde närmare bestämmas, har kontrollstyrelsen funnit betydande vanskligheter möta att uppställa en definition å brännvinstillverkning. Det vore emellertid enligt kontrollstyrelsens mening tillräckligt, om förordningens tillämpningsområde angäves. I anslutning härtill har föreslagits, att förordningen skulle äga tillämpning å varje förfarande, genom vilket etylalkohol framställdes eller utvunnes, där sådant förfarande icke vore hänförligt till tillverkning av vin eller maltdryck.

I samband härmed har kontrollstyrelsen förordat ändring av 1 § i rusdrycksförsäljningsförordningen i ändamål att erhålla en bättre bestämning av begreppen spritdrycker och vin. Avgörande för hänförelse av alkoholhaltig dryck med mer än $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol till spritdryck eller till vin är nu enbart alkoholhalten. En dryck, som uteslutande är tillagad av sprit men håller mindre än 22 volymprocent alkohol, är enligt nuvarande bestämmelser att hänföra till vin. Kontrollstyrelsen framhåller, att sådan bestämning skulle hava föranlett olägenhet, därest icke partihandeln med vin utövades av bolag vilka såsom vin försålt endast viner i egentlig mening, d. v. s. genom alkoholisk jäsning framställda drycker av saft, pressad av druvor, bär, frukt eller andra växtdelar. Kontrollstyrelsen har nu förordat en sådan begreppsbestämning, att till viner räknades endast viner i nu angivna mening. Angående alkoholgränsen har styrelsen, som i sitt betänkande av år 1922 föreslagit bibehållande av nuvarande övre alkoholgräns för druvviner men införande av en alkoholgräns av 15 volymprocent för andra viner, i sitt senaste utlåtande, efter erinran från aktiebolaget Vin- & spritcentralen, förordat en gemensam övre alkoholgräns för viner av 22 volymprocent.

Mot de av kontrollstyrelsen sålunda föreslagna bestämningarna hava invändningar icke framställts i de avgivna yttrandena i ärendet.

Departementschefen.

Det riktiga förfaringssättet kunde synas vara att positivt angiva de åtgärder å vilka tillverkningsförordningen borde tillämpas. Då en uppräkningslista av kända sätt för framställning av brännvin säkerligen icke bleve uttömmande för framtiden, torde försiktigheten bjuda att välja den av kontrollstyrelsen föreslagna utvägen. Det kan emellertid med fog invändas, att tillämpningsområdet blivit av kontrollstyrelsen för vidsträckt angivet. Med hänsyn till de i alkohollagstiftningen i övrigt förekommande bestämningarna av motsvarande art torde de förfaranden böra avskiljas, varigenom alkohol framställs i en koncentration av $2\frac{1}{4}$ volymprocent och därunder.

Den av kontrollstyrelsen förordade ändringen i rusdrycksförsäljningsförordningen torde böra genomföras. Därmed vinnes i fråga om spritdrycker

och vin en principiellt riktig begreppsbestämning vilken i huvudsak redan erhållit tillämpning vid rusdrycksförsäljningen. Då det torde vara själfvallet att i vin må ingå nödig tillsats av sprit i förskäringsändamål, synes uttryckligt stadgande härom icke erforderligt.

I 1 § av brännvinstillverkningsförordningen i dess ursprungliga lydelse föreskrevs, att envar välfrejdad person som ägde eller innehade i mantal satt eller skattlagd jord ävensom den som vore behörig att idka fabriksrörelse finge tillverka brännvin. Vissa närmare angivna ämbets- och tjänstemän samt innehavare av vissa befattningar fingo emellertid icke taga befattning med brännvinstillverkning. Detsamma gällde om bolag, där någon sådan ämbets- eller tjänsteman eller befattningshavare var delägare, samt om den, som blivit dömd för olaga tillverkning eller för undansnilling av brännvin från beskattning. Slutligen var brännvinstillverkning förbjuden å ecklesiastika och andra boställen ävensom å annan kronans jord som ej besuttes med stadgad åborätt. En genomgripande förändring i fråga om tillverkningsrätten ägde emellertid rum genom förordningen den 14 juni 1917 (nr 344); därigenom fogades till 1 § i tillverkningsförordningen ett nytt moment av innehåll, att i bränneri som anlagts eller för brännvinstillverkning inrättats efter ingången av juli månad 1917 sådan tillverkning ej finge äga rum utan att Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Samma bestämmelse skulle gälla angående tillverkning av brännvin i bränneri, där sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1917.

Kontrollstyrelsen har funnit anledning icke längre föreligga till bibehållande av gällande bestämmelser om behörighet till brännvinstillverkning samt härutinnan föreslagit bestämmelser, avfattade i överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i maltdryckstillverkningsförordningen. Kontrollstyrelsen har jämväl förordnat uteslutning av gällande diskvalifikationsgrunder för vissa personer i fråga om utövande av brännvinstillverkning.

Överståthållarämbetet har i sitt i ärendet avgivna yttrande framställt erinringar mot borttagande av de särskilda diskvalifikationsgrunderna för tillverkare och därvid bland annat anført, att god ordning fordrade, att den, som till följd av ämbete eller tjänst hos det allmänna kunde komma att deltaga i beslut om brännvinstillverkning eller kontroll därå, icke vore ekonomiskt intresserad i brännvinstillverkningsföretag. Enligt ämbetet borde dock särskilda bestämmelser gälla för reglering av det fall, att vederbörande ämbets- eller tjänsteman genom arv eller därmed jämställt fång blivit aktieägare i företaget som utövade tillverkning av brännvin.

Kontrollstyrelsen har vidhållit, att dylika bestämmelser icke vore erforderliga. Sedan de åligganden och befogenheter i fråga om överinseendet över brännvinstillverkningen vilka tillhört länsstyrelserna blivit överflyttade till handläggning inom kontrollstyrelsen, ankomme det uteslutande på befattningshavare inom kontrollstyrelsen att taga befattning med hithörande ären-

Rätten till
brännvins-
tillverkning.

Gällande
bestämmelser.

Kontrollsty-
relsen.

Överståt-
hållarämbetet.

Kontrollsty-
relsen.

den. Då det enligt punkten 17 i kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 272) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m. vore förbjudet för tjänsteman hos kontrollstyrelsen att deltaga i styrelsen av eller vara anställd vid bolag eller annat företag, som idkade tillverkning av bland annat rusdrycker, eller att själv utöva sådan tillverkning, syntes kontrollstyrelsen ytterligare bestämmelser om förbud för ämbets- och tjänstemän att utöva brännvinstillverkning icke erforderliga.

I övrigt hava de föreslagna bestämmelserna i denna del icke föranlett erinringar.

*Departements-
chefen.*

Beträffande bestämmelserna om rätt till brännvinstillverkning och behörighet att utöva sådan tillverkning gillar jag kontrollstyrelsens förslag. Det är givetvis en fördel, att enhetliga regler gälla om tillverkning av brännvin och maltdrycker samt om anläggning av reningsverk och vinfabriker. Såsom följd härav torde emellertid det undantag från tillämpning av § 1 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, som i § 8 punkten b) i samma förordning är stadgat i fråga om tillverkning av brännvin, böra upphävas. Hemställan om förslag angående proposition till riksdagen om erforderlig ändring i näringsfrihetsförordningen lär komma att framläggas av chefen för handelsdepartementet.

**Förhållandet
mellan olika
slag av till-
verkare.**

Bestämmelserna om försäljning av sulfitsprit till reningsverk hava allenast temporär karaktär.

*Försäljning
av sulfitsprit
till för-
täringsända-
mål.*

Författningar i ämnet utfärdades den 6 juni 1919 (nr 309—311) med giltighetstid intill utgången av juni månad 1920. Det lämnade medgivandet beträffande försäljning av sulfitsprit till reningsverk förlängdes sedermera för ytterligare fem år till och med den 30 juni 1925 genom den 11 juni 1920 (nr 277—279) utgivna författningar.

*Kontroll-
styrelsens
betänkande
år 1922.*

Det av kontrollstyrelsen den 19 december 1922 avlätna betänkandet avsåg att förläna bestämmelserna å ifrågavarande område permanent karaktär, och häremot hava erinringar icke framkommit i de över samma betänkande avgivna yttrandena.

*Kontrollsty-
relsens ut-
låtande den
21 februari
1925 m. m.*

I skrivelse den 21 februari 1925 framlade kontrollstyrelsen förslag i fråga om fortsatt giltighet av bestämmelserna angående försäljning av sulfitsprit för bland annat förtäringsändamål, därvid styrelsen anförde huvudsakligen följande: Innan sulfitspriten i renat skick år 1919 först gjorts tillgänglig för förtäringsändamål, hade på kontrollstyrelsens föranstaltande ingående undersökningar företagits i fråga om den rektificerade sulfitsprits renhetsgrad, varvid det slutresultatet av undersökningarna erhållits att ifrågavarande sprit kunde sägas vara fullt användbar för förtäring. Sedermera hade ett synnerligen framgångsrikt arbete pågått i syfte att göra såväl den för rening

avsedda sulfitråsprit som den rektificerade varan fullt fria även från de rester av föroreningar som tidigare förefunnits. Man hade i detta avseende kommit så långt, att redan råspriten som ginge till reningsverken praktiskt taget vore befriad från metylalkohol och att den renade sulfitspriten torde kunna sägas vara minst lika fri från föroreningar som den renade potatis-spriten. Den av riksdagens bevillningsutskott år 1920 uttalade anmärkningen, att medicinalstyrelsen icke beretts tillfälle att yttra sig om sulfitspritsens användbarhet för förtäringssändamål, kunde icke heller längre framföras, sedan även nämnda ämbetsverk, med anledning av framställning om förhindrande av sulfitspritsens försäljning till förtäring, i ett gemensamt med kontrollstyrelsen den 6 juni 1922 avgivet yttrande uttalat sig i ärendet. Därvid hade verken — med hänvisning till utredning i frågan av professorn K. Sondén, medlem av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, och yttrande av medicinska fakulteten i Uppsala — funnit det ådagalagt, att några medicinska skäl icke förebragts, vilka kunde göra det erforderligt att utfärda förbud mot försäljning inom landet av renat sulfitbrännvin till förtäringssändamål. Om någon tvekan kunnat förefinnas rörande den renade sulfitspritsens användbarhet för dylikt ändamål så länge en mindre kvantitet metylalkohol ingått även i den rektificerade sulfitspriten, torde sådan tvekan numera icke hava minsta stöd. Vid samtliga från och med den 22 december 1923 hos kontrollstyrelsen verkställda undersökningar av prov å renad sulfitsprit hade frånvaro av metylalkohol konstaterats. Även statens provningsanstalt hade enligt ett den 29 augusti 1924 dagtecknat analysprotokoll intygat, att metylalkohol icke förefunnits i undersökt prov av renad sulfitsprit. Med hänsyn till sulfitbrännvinets renhetsgrad kunde inga betänkligheter resas mot att permanent tillstånd lämnades till sulfitspritsens användande för förtäringssändamål. När kontrollstyrelsen ändock hemställde om fortsatt provisorisk lagstiftning rörande sulfitspritsens tillhandahållande i beskattad form för bland annat förtäringssändamål, hade styrelsen föranletts därtill av hänsynen till att det av kontrollstyrelsen den 19 december 1922 framlagda förslaget till ny brännvinstillverkningsförordning inom kort komme att föreläggas riksdagen. I denna nya förordning borde bestämmelserna om sulfitspritsens beskattning m. m. ingå.

Kontrollstyrelsens förslag innebar, att de temporära bestämmelserna borde i avvaktan på prövning av förslag till ny brännvinstillverkningsförordning erhålla förlängd giltighet för ytterligare fem år till och med den 30 september 1930. Sedan proposition avlätits till 1925 års riksdag i enlighet med kontrollstyrelsens hemställan (prop. nr 218), blev propositionen av riksdagen bifallen, och författningar i ämnet utfärdades den 8 maj 1925 (nr 121 och 122).

I sitt utlåtande av den 20 november 1925 har kontrollstyrelsen vidhållit sin i betänkandet av år 1922 uttalade uppfattning att frågan om sulfitspritsens försäljning till reningsverk borde definitivt regleras.

*Kontroll-
styrelsens
utlåtande
den 20 novem-
ber 1925.*

Departements-
chefen.

Vid föredragning av förevarande fråga i statsrådet den 13 mars 1925 framhöll jag, att lagstiftningen om sulfitspritens tillhandahållande för bland annat förtäringssändamål i det stora hela verkat tillfredsställande samt att lagstiftningen i och för sig borde kunna erhålla permanent karaktär. Jag har icke funnit anledning frågå min sålunda uttalade mening och tillstyrker därför, att frågan om sulfitspritens användning regleras på sätt kontrollstyrelsen förordnat. Hittills har beträffande försäljning av sulfitsprit till reningsverk gällt, att behovet av sprit för de tekniska ändamål som avses i förordningen angående handel med skattefri sprit först skall vara tillgodosett, innan överskottet av sulfitsprit må försäljas till reningsverk. Kungl. Maj:t har på grund härav haft att bestämma den myckenhet som fått försäljas. Föreskriften i fråga torde böra även framgent bibehållas på det sätt att partihandlare med rusdrycker skall hava att hos Kungl. Maj:t ärligen söka tillstånd till inköp av sulfitsprit.

Brännvinstill-
verkning i
sammanhang
med pressjäst-
beredning.

Tillverkningen av brännvin i sammanhang med pressjästberedning reglerades före den 1 oktober 1923 huvudsakligen i brännvinstillverkningsförordningen och ordningsstadgan för brännvinsbrännerierna i riket. I 2 § 2 mom. i nämnda förordning stadgas sålunda, att dylik brännvinstillverkning må äga rum jämväl under den del av året, då brännvinstillverkning i allmänhet icke är tillåten (månaderna maj—september), under de särskilda villkor Kungl. Maj:t prövar erforderliga. I 35 § av ordningsstadgan föreskrives bland annat, att brännvinstillverkning må utövas under nämnda tid endast för tillvaratagande av den vid jästberedning såsom biprodukt uppkomna alkoholen samt på sådant sätt, att kvantiteten ren jäst uppgår till minst 25 kilogram eller vid bränneri där melass användes såsom råämne till minst 45 kilogram för varje hektoliter brännvin av normalstyrka. Dessa utbytestal, som i det stora hela gällt sedan år 1898 och grundats på erfarenheter från den dåvarande jästproduktionen, hava alltså medgivit, omräknade i förhållande till 100 kilogram ren jäst, en tillverkning av 400 respektive 222 liter brännvin. Vid denna tid tillämpades ännu den äldre *s. k. skumjästmetoden* vilken härleder sig från pressjästindustriens uppkomst i slutet av 1840-talet. Det utmärkande för denna metod är, att förjäsning äger rum av en koncentrerad vört, framställd av spannmål utan fränsilning av de från spannmålen härrörande skaldelarna (draven) och utan inblåsning av luft i den jäsande vörten. Vid skumjästmetoden utgjorde utbytet 10—15 procent jäst jämte i bästa fall 48—45 procent brännvin, d. v. s. ett sammanlagt utbyte av 58—60 procent.

Jästtillverkningsmetoderna undergingo emellertid utveckling i riktning mot ett ur ekonomisk synpunkt bättre tillvaratagande av de använda råämnena och ökat jästutbyte. Skumjästmetoden ersattes i främsta rummet av olika variationer av den *s. k. luftjästmetoden*. Enligt denna metod förjäsas en klar, från drav genom silningsförfarande befriad vört som på grund av att draven tvättas med vatten är svagare än den vört som an-

vändes vid skumjästmetoden. Under hela jäsningen av vörten inblåses luft, vilket medför en ökad jästbildning och minskning i spritutbytet i jämförelse med skumjästmetoden. Vid olika variationer av luftjästmetoden bildas 20—28 procent jäst och högst 40—35 procent brännvin, d. v. s. ett sammanlagt utbyte av 60—63 procent. En variation av luftjästmetoden är den s. k. *Braasch-metoden*, enligt vilken jäsningen av vörten verkställs med lägre begynnelsestemperatur, större vörtförtunning och starkare luftinblåsning under en längre jäsningstid. Denna metod lämnar ett betydligt större jästutbyte. I regel kan man nämligen räkna med att erhålla 35—38 procent jäst och 28—25 procent sprit, d. v. s. ett sammanlagt utbyte av omkring 63 procent. Genom att i ännu högre grad förtunna vörten och öka luftinblåsningen under jäsningen har Braasch-metoden utvecklats därhän, att jästutbytet uppgått till 50 procent, varvid samtidigt bildats omkring 15 procent brännvin.

På senare tid har i utlandet utarbetats en särskild metod för jästfabrikation, den s. k. Z-metoden (*Zulaufverfahren*). Det utmärkande för denna i tekniskt avseende fulländade metod, vilken ännu så länge i vissa länder är skyddad av patent, är att råmaterialet utnyttjas i högre grad än vid de förut nämnda metoderna med det resultatet, att en stark jästbildning ernås men samtidigt en mycket ringa alkoholutvinning. Detta sker genom en rationell, kontinuerlig, under hela jäsningsförloppet kontrollerad tillförsel av jästnäringsämnen till den jäsande vörten, varvid en gynnsam närings-tillgång ernås för jästen. Uppmärksamheten är riktad åt att alla på jäsningsförloppet inverkan faktorer äro så gynnsamt avvägda som möjligt med utnyttjande av vunna erfarenheter inom jästtekniken. Under hela jäsningen sker en mycket stark luftinblåsning i vörten. Detta tillverkningsförfarande kan lämna ett jästutbyte av omkring 60 procent av det inmäskade råmaterialet samt en spritutvinning av 5—10 procent, d. v. s. ett sammanlagt utbyte av omkring 70 procent.

Allt eftersom tillverkningsmetoderna inom jästindustrin utvecklades, visade det sig, att brännvinsutbytet i de svenska jästbrännerierna i verkligheten icke tillnärmelsevis kom att uppnå de förutnämnda, enligt ordningsstadgan medgivna utbytestalen av 400 liter eller vid användning av melass såsom råämne 222 liter brännvin i förhållande till 100 kilogram ren jäst. Detta förhållande torde närmare belysas av följande tablå, utvisande pressjästfabrikernas tillverkning av jäst och brännvin från början av 1900-talet:

Tillverkningsår	Tillverkning av		Liter brännvin av normalstyrka per 100 kg. ren jäst
	ren jäst, kg.	brännvin, liter av normalstyrka	
1902—1903	2,605,676	5,959,795	228.7
1903—1904	2,980,290	6,097,210	204.6
1904—1905	2,690,313	6,127,826	227.8
1905—1906	2,757,285	6,123,565	222.1
1906—1907	2,869,898	6,192,964	215.8
1907—1908	2,909,053	6,043,756	207.8
1908—1909	2,817,095	5,970,983	212.0
1909—1910	2,997,138	5,135,612	171.4
1910—1911	3,084,247	4,271,758	138.5
1911—1912	3,060,254	4,063,377	132.8
1912—1913	3,333,152	3,843,895	115.3
1913—1914	3,450,020	4,079,328	118.2
1914—1915	3,452,493	3,622,197	104.9
1915—1916	3,738,384	3,802,432	101.7
1916—1917	3,679,644	3,750,052	101.9
1917—1918	3,365,674	3,863,358	114.8
1918—1919	5,105,200	6,262,308	122.7
1919—1920	5,288,382	6,308,287	119.8
1920—1921	5,204,128	7,345,946	141.2
1921—1922	5,549,910	8,176,180	147.3
1922—1923	5,723,570	6,238,436	108.9
1923—1924	6,049,709	4,499,858	74.4
1924—1925	6,377,410	3,499,954	54.9

Av tabellen framgår sålunda att brännvinsutbytet från att under tillverkningsåret 1902/03 hava utgjort på 100 kilogram ren jäst 229 liter i medeltal för rikets samtliga jästbrännerier under tillverkningsåret 1916/17 nedgått till 102 liter. Sedermera ökades brännvinsutbytet ånyo, så att under tillverkningsåret 1921/22 erhöles 147 liter brännvin per 100 kilogram ren jäst. Den tillverkade kvantiteten brännvin höll sig det första tiotalet år av 1900-talet vid omkring 6 miljoner liter, varefter densamma nedgått till ej fullt 4 miljoner liter i årligt medeltal under tiden 1911—1918. Sedermera inträdde åter en ökning i den tillverkade jästbrännvinskvantiteten till och med tillverkningsåret 1921/22, då densamma utgjorde icke mindre än 8.1 miljoner liter, under det att fabrikationen av jäst under åren 1918—1922 stigit allenast från 5 miljoner till 5½ miljoner kilogram.

Även i jämförelse med brännvinstillverkningen vid de övriga slagen av brännerier kom ökningen i jästbrännvinstillverkningen att bliva i hög grad framträdande, vilket särskilt framgår vid en jämförelse med tillverknin-

gens storlek vid lantbruksbrännerierna. Vid tiden närmast före kriget uppgick tillverkningen vid dessa brännerier till omkring 38 miljoner liter för tillverkningsår, vilket för jästbrännerierna motsvarades av en kvantitet av omkring 4 miljoner liter eller cirka 10 procent av den sammanlagda tillverkningen vid lantbruksbrännerierna och jästbrännerierna. För tillverkningsåret 1921/22 utgjorde den kvantitet brännvin som ankom på lantbruksbrännerierna att tillverka omkring 18 miljoner liter, då däremot brännvinstillverkningen vid jästbrännerierna uppgick till icke mindre än omkring 8 miljoner liter eller cirka 30 procent av den sammanlagda tillverkningen. Den myckenhet brännvin som sistnämnda tillverkningsår framställdes vid lantbruksbrännerierna utgjorde allenast omkring 50 procent av samma bränneriers tillverkning vid tidpunkten närmast före kriget. Sedan samma tidpunkt hade jästbrännerierna fördubblat sin brännvinstillverkning. Tidigare hade utvecklingen inom jästfabrikationen karakteriserats av att spritutbytet nedbringats och jästutbytet ökats. Efterkrigsåren uppvisade nu en rakt motsatt tendens och därmed återgång till utbyten som motsvarade vad som erhöles med användande av äldre metoder.

Kontrollstyrelsen, som i sitt betänkande av den 19 december 1922 till behandling upptog frågan om en reglering av jästbrännvinstillverkningen, fäste i särskild skrivelse den 29 december samma år Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å den enligt styrelsens mening betydande ökningen av jästbrännvinstillverkningen i förhållande till jästfabrikationen, vilken ökning menligt inverkat på såväl sulfitspritens som potatisspritens avsättning. samt hemställde på anförda skäl om avlåtande av proposition till riksdagen med förslag till sådana ändringar i brännvinstillverkningsförordningen, att ett visst högsta utbyte av brännvin fastställdes i förhållande till den tillverkade kvantiteten jäst, nämligen för jästbrännerierna i allmänhet till högst 75 liter brännvin men vid de brännerier som under hela tillverkningsåret använde enbart melass jämte jästnäringsmedel till 110 liter brännvin av normalstyrka för 100 kilogram ren jäst.

Över kontrollstyrelsens framställning infordrades utlåtande från kommerskollegium, varjämte vissa för frågan intresserade företag och samanslutningar bereddes tillfälle att avgiva yttranden. Kommerskollegium ansåg, att kravet från det allmännas sida å en reduktion av jästsprittillverkningen icke nödvändigtvis behövde föranleda, att de enskilda jästfabrikanterna ålades att alla hålla lika låga utbytetal, utan åtminstone tills vidare kunde tillgodoses genom minskning av jästindustriens sammanlagda tillverkningskvantitet av brännvin, samt förklarade sig icke kunna förorda ett omedelbart antagande av kontrollstyrelsens förslag vilket syntes böra underkastas förnyad utredning och prövning. Över kommerskollegii utlåtande samt övriga i ärendet inkomna yttranden anbefalldes kontrollstyrelsen att avgiva förnyat utlåtande. Kontrollstyrelsen vidhöll därvid sin principiella ståndpunkt till frågan men förklarade sig samtidigt icke hava något att erinra mot fastställandet av ett gemensamt ut-

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 185 häft. (Nr 217.)

bytestal vare sig spannmål eller melass användes som inmäskningsämne, vilket utbytestal lämpligen kunde sättas till 80 liter brännvin av normalstyrka för varje 100 kilogram tillverkad jäst. Då tillverkningen av jäst beräknades för tillverkningsåret 1922/23 till 5,600,000 kilogram, skulle med nämnda utbytestal erhållas 4,480,000 liter brännvin av normalstyrka.

Vid anmälan i statsrådet den 16 mars 1923 av detta ärende framhöll chefen för finansdepartementet, att vägande skäl förelåge att söka få till stånd en begränsning av jästspritproduktionen. Då fastställandet av ett visst för alla jästfabriker lika utbytestal från jästfabrikanternas sida ansetts skola förorsaka omkostnader för ombyggnader och ändrad apparatur, som åtminstone i viss mån kunde undvikas därest allenast den *totala* myckenheten sprit maximerades, fann sig departementschefen böra föreslå, att nämnda myckenhet fastställdes till 4,500,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat; och borde det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma fördelningen av nämnda kvantitet på de särskilda jästfabrikerna.

I enlighet med departementschefens hemställan beslöts avlåtande av proposition i ärendet till 1923 års riksdag (nr 188). Propositionen godkändes i oförändrat skick av riksdagen, varefter förordning i ämnet utfärdades den 17 maj 1923 (nr 115). Förordningen trädde i kraft den 1 oktober 1923 och skulle upphöra att gälla den 30 september 1924.

Efter det kommerskollegium och kontrollstyrelsen den 20 februari 1924 anmodats att gemensamt inkomma med förslag till de bestämmelser i ämnet som borde gälla efter utgången av berörda förordnings giltighetstid, förordade ämbetsverken i ett den 12 mars 1924 avgivet utlåtande, att förordningen erhöles fortsatt giltighet under ytterligare ett år, dock med den ändring att maximikvantiteten jästbrännvin nedsattes till 4 miljoner liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat.

Då nämnda ärende anmäldes i statsrådet den 14 mars 1924, gjorde dåvarande chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet vissa erinringar mot anförda skäl för en nedsättning av den bestämda totalmyckenheten jästbrännvin samt yttrade vidare:

Begränsningen av jästsprittillverkningen enligt statsmakternas beslut år 1923 hade föranletts av det behov av ett reglerande ingripande i fördelningen av de kvantiteter brännvin som kunde tillverkas och avsättas inom landet mellan de olika producentgrupperna — producenterna av jordbrukssprit, producenterna av sulfitsprit och producenterna av jästsprit — vilket under de senaste åren allt tydligare framträtt. Å ena sidan hade nämligen produktionen av jordbrukssprit av kända skäl måst väsentligt inskränkas, jämfört med förhållandena före krigsåren, och sulfitsprittfabrikerna mötte nära nog oöverstigliga svårigheter att vinna avsättning för någon större del av sin tillverkning. Å andra sidan hade jästfabrikerna högst väsentligt ökat sin produktion såväl absolut som relativt i förhållande till de tillverkade kvantiteterna jäst. Om fri konkurrens hade rätt mellan de olika producentgrupperna, skulle fördelningen mellan dem auto-

matiskt hava reglerat sig på det ur nationalekonomiska synpunkter lämpligaste sättet. Nu vore emellertid avsättningsmöjligheterna för de olika slagen av sprit i viss mån i lag reglerade, och den ekonomiskt riktiga inställning av produktionen som under fri konkurrens inträdde utan särskilda åtgärder försvårad. Den måste därför ersättas genom en på lagstiftningens väg framtvingad fördelning. En närmare undersökning av frågan ur denna synpunkt skulle enligt departementschefens mening troligen giva vid handen, att jästspritfabrikanterna alltjämt intoge en i förhållande till exempelvis sulfitsprittfabrikanterna gynnad ställning. En ytterligare nedsättning av den kvantitet brännvin som finge tillverkas i sammanhang med pressjästberedning skulle med andra ord sannolikt visa sig befogad.

När departementschefen ändock icke funnit sig böra föreslå en dylik nedsättning, hade detta sin grund däri, att han för det dåvarande endast funne sig kunna förorda ett provisorium på ett år. Statsmakterna skulle därför snart nog ånyo taga ställning till frågan. Det syntes departementschefen vid sådant förhållande vara mindre lämpligt att vidtaga ändringar av bestämmelser som gällt allenast ett år. I avvaktan på det definitiva ställningstagandet år 1925 borde också de utredningar företagas, som vore erforderliga för ett mera allsidigt bedömande såväl av bärigheten av den nationalekonomiska synpunkt som departementschefen senast angivit som av de invändningar av ekonomisk och driftteknisk art, vilka jästfabrikanterna rest mot den av kommerskollegium och kontrollstyrelsen föreslagna nedsättningen av maximikvantiteten.

I anslutning till vad departementschefen sålunda anfört framlades proposition (nr 186) för 1924 års riksdag med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115), därvid alltså maximikvantiteten föreslogs oförändrad vid 4,500,000 liter brännvin av normalstyrka. — I betänkande (nr 49) i anledning av propositionen ävensom en i ämnet väckt motion (II: 440) med hemställan om maximikvantitetens nedsättande till högst 2,250,000 liter yttrade bevillningsutskottet huvudsakligen:

Då utskottet haft att taga ställning till frågan om någon nedsättning borde äga rum i den medgivna maximikvantiteten av 4,500,000 liter brännvin av normalstyrka, hade utskottet icke kunnat undgå att taga hänsyn till de ändrade förhållanden som hade inträtt beträffande jästproduktionen. En mycket betydande del av den inom landet producerade jästmängden framställdes nämligen på sådana vägar, att någon sprit av beskaffenhet att med fördel kunna tillgodogöras praktiskt taget icke utvunnes. Sålunda hade nya fabriker igångsatts vilka tillverkade jäst utan spritutvinning, varjämte den största av de äldre jästfabrikerna övergatt till förändrad tillverkningsmetod med mycket litet spritutbyte. Därest under tillverkningsåret 1924/25 lika stor mängd jästbrännvin finge framställas som under tillverkningsåret 1923/24 kunde det därför befaras, att vid de fabriker som bibehölle de äldre framställningsmetoderna spritutbytet komme att icke oväsentligt överstiga den kvantitet av 75—80 liter per 100 kilogram jäst, som enligt vad nämnts kunde anses såsom normal. Då det måste anses angeläget, att en dylik konsekvens förebyggdes, hade utskottet funnit en nedsättning böra vidtagas i det litertal brännvin som enligt propositionen skulle få framställas vid jästberedning. I motionen hade förslagit en begränsning av brännvinsmängden till 2,250,000 liter. En så av-

sevärd nedsättning syntes icke vara påkallad av de ändrade förhållandena i fråga om jästfabrikationen. Vidare hade utskottet ansett sig böra avvakta resultatet av den utredning, som enligt vad departementschefen uppgivit vore avsedd att företagas rörande möjligheten att utan större ekonomiska eller drifttekniska olägenheter omlägga jästfabrikationen så att spritutbytet begränsades, innan den mera omfattande inskränkning i rätten att framställa brännvin vid jästtillverkning vidtoges som utskottet funne önskvärd. Med hänsyn till det anförda hade utskottet ansett maximikvantiteten av det jästbrännvin som finge framställas under tillverkningsåret 1924/25 böra bestämmas till 3,500,000 liter.

Riksdagen beslöt i enlighet med bevillningsutskottets hemställan (skrivelse nr 224). Författning i ämnet utfärdades den 20 juni 1924 (nr 230).

Den 20 juni 1924 anmodade dåvarande chefen för finansdepartementet kommerskollegium och kontrollstyrelsen att efter hörande av styrelsen för aktiebolaget Vin- & spritcentralen gemensamt verkställa utredning i de ämnen, vari enligt det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 186 till 1924 års riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 14 mars 1924 utredning förutsatts skola verkställas, ävensom i de frågor som därmed kunde äga sammanhang.

Med skrivelse den 14 februari 1925 inkommo kommerskollegium och kontrollstyrelsen med viss utredning i ämnet. Ämbetsverken anmälde därvid, att verken — för ett säkert bedömande av frågan vilket spritutbyte som vid pressjästtillverkning kunde anses ur tekniska synpunkter motiverat — anmodat professorn vid tekniska högskolan filosofie doktorn C. F. Kullgren att verkställa en undersökning i berörda hänseende. Den 22 december 1924 hade professor Kullgren till ämbetsverken överlämnat resultaten av den verkställda undersökningen.

I redogörelse över undersökningen har lämnats en översikt av jästtillverkningen och jästteknikens utveckling under senare tid, varvid särskilt uppmärksamhetsfrågan om jäst- och spritutbyten vid olika jästfabrikationsmetoder. De s. k. jästgivande metoderna och de av dem betingade ändringarna i en jästfabriks utrustning hava gjorts till föremål för en mera ingående redogörelse, varefter en sammanställning lämnats av de driftfaktorer som inverka på jäst- och spritutbytena i förhållande till varandra. Efter behandling av frågan om jästkvalitetens betydelse och sätten att undersöka densamma hava meddelats resultaten av verkställda undersökningar av prov på jäst från olika svenska jästfabriker. Undersökningarna hava gällt dels degjäsningsverkan hos färsk jäst, dels jästens hållbarhet. Därefter hava upptagits till besvarande frågorna, huruvida den tillåtna spritkvantiteten bör angivas i förhållande till mängden producerad jäst och huruvida den tillåtna spritkvantiteten bör göras beroende av det inmäskningsmaterial som användes, varpå slutligen uttalande gjorts om storleken av den sprittillverkning som bör medgivnas.

Utredningen kan i huvudsak sägas utmynna i följande allmänna slutsatser.

1. Tekniskt skulle inga större svårigheter möta vid övergång från tillverkningsmetoder, som giva relativt litet jäst och mycket sprit, till metoder med kvantitativt betydande jästutbyte och ringa mängder sprit. De för övergång till mera jästgivande metoder erforderliga ändringarna i den tekniska utrustningen måste anses vara ganska måttliga.

2. Jästens kvalitet påverkades i hög grad av den använda fabriktionsmetoden. Risken för jästens kvalitet vore större vid jästgivande metoder än vid annat förfaringssätt. Från teknisk synpunkt vore det därför icke önskvärt, att de jästgivande metoderna genom ändrade bestämmelser i lagstiftningen tvingades fram till användning vid de svenska jästfabrikerna. Delvis vore också dessa metoder patenterade och således icke allmänt tillgängliga.

3. Det tillåtna spritutbytet borde ställas i relation till kvantiteten ren pressad jäst och göras oberoende av de olika slag av råmaterial som användes för tillverkningen.

4. Utbytestalet borde med erfarenhet från den hittillsvarande utvecklingen fastställas till 80 eller 85 liter sprit av normalstyrka på 100 kilogram ren pressad jäst, varvid det tillåtna högsta utbytestalet borde avse årstillverkningen, under det att för särskild månad nämnda tal skulle få uppgå till högst 90 liter brännvin av normalstyrka på 100 kilogram ren pressad jäst.

I anslutning till den av professor Kullgren gjorda undersökningen anförde kommerskollegium och kontrollstyrelsen följande:

Av utredningen hade ämbetsverken i första hand dragit den slutsatsen, att de tekniska metoderna vid jästillverkningen befunne sig under stark utveckling och att det därför måste möta synnerliga svårigheter att med säkerhet avgöra, vilken högsta gräns för spritutbyte i samband med jästfabrikationen som kunde vara mest rationell. Om spritens avsättning vore beroende av en fri marknad med världsmarknadspris, skulle de ekonomiska faktorerna reglera tillverkningens storlek. Fabrikerna skulle då sakna varje anledning att bibehålla föråldrade metoder med stort spritutbyte, för den händelse de mera jästgivande metoderna också tillåte framställande av jäst som vore kvalitativt likvärdig med den enligt äldre metoder tillverkade. I fråga om priset å sprit förhölle det sig emellertid i stort sett så, att detsamma här i landet icke framginge ur konkurrens mellan olika tillverkare utan fastställdes genom överenskommelser, grundade på produktionskostnadsberäkningar. Världsmarknadspriset vore eliminerat genom ett synnerligen kraftigt tullskydd (det effektiva tullskyddet utgjorde 35 öre per liter brännvin av normalstyrka, under det att världsmarknadspriset torde uppgå till endast omkring 15 öre per liter sprit av normalstyrka). Vad jästspritens beträffade, komme härtill ytterligare den omständigheten, att samtliga sprittillverkande jästfabriker genom avtal med aktiebolaget Vin- & spritcentralen tillförsäkrats förmånen dels att under vissa angivna förutsättningar få sälja all tillverkad sprit till partihandelsbolaget, dels också att för denna sprit erhålla ett pris som endast obetydligt understeg priset för potatissprit. Under sådana förhållanden hade ämbetsverken icke ansett sig kunna hos Kungl. Maj:t hemställa om en av enbart tekniska skäl motiverad utvidgad rätt till brännvinsframställning vid jästfabrikerna utan att samtidigt en ändring ägde rum i överenskommelsen mellan jästfabrikerna och aktiebolaget Vin- & spritcentralen. Förhandlingar hade för den skulle förts mellan ämbetsverken och jästfabrikerna i syfte att åstadkomma ändringar i nämnda överenskommelse dels beträffande partihandelsbolagets skyldighet att inköpa allt vid jästfabrikerna tillverkat brännvin, dels också i fråga om jästspritens prissättning. Dessa förhandlingar hade emellertid icke lett till något resultat. Enär alltså en reglering av nämnda art icke varit möjlig att ernå, hade ämbetsverken icke ansett sig kunna framlägga förslag till definitivt ordnande av frågan om spritutbytet vid jästillverkning. Det åt ämbetsverken lämnade uppdraget att i

detta avseende verkställa en utredning som också skulle omfatta frågan om övriga råvaror vid brännvinsframställning torde därför få anses fortfarande gälla, och ämbetsverken hade också för avsikt att på nytt upptaga hela frågan till undersökning, för att resultat om möjligt skulle nås och förslag kunna framläggas vid 1926 års riksdag.

Efter att hava erinrat att 1924 års riksdag sänkt maximikvantiteten jästsprit från 4,500,000 liter till 3,500,000 liter yttrade ämbetsverken vidare:

Sistnämnda kvantitet torde vara så låg, att vissa fabriker vilka ej ansåge sig kunna övergå till nya tillverkningsmetoder tvingades att under en del av tillverkningsåret låta det sprithaltiga jästvattnet bortrinna. Att fabrikerierna nödgades så förfara, kunde icke vara ur allmänna synpunkter önskvärt, enär jästspriten efter de gamla tillverkningsmetoderna vore en avfallsprodukt och minskad jästspritkvantitet måste ersättas av ökad brännvinsbränning vid de egentliga jordbruksbrännerierna, där samma råvaror som vid jästfabrikerna i viss utsträckning komme till användning eller av större användning av renad sulfitsprit eller slutligen av import av sprit. Under ett fortsatt provisorium på ett år torde dock enligt ämbetsverkens mening anledning saknas att göra ändring i den så nyligen av riksdagen fastställda maximikvantiteten brännvin vid jästframställning.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde ämbetsverken, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag till förordning angående fortsatt tillämpning till och med den 30 september 1926 av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115), samt att 1 § i nämnda förordning måtte givas samma lydelse som den erhållit genom förordningen den 20 juni 1924 (nr 230).

Beträffande en av aktiebolaget Bästa till Kungl. Maj:t ingiven framställning med yrkande att Kungl. Maj:t måtte förordna, att brännvins-tillverkning i samband med jästfabrikation icke vidare finge tillåtas, hemställde ämbetsverken, att framställningen måtte få tagas i övervägande vid de fortsatta utredningar som ämbetsverken hade för avsikt att verkställa. Från Bageriidkarnes jästaktiebolag, Upsala ångqvarns aktiebolag, jästfabriksaktiebolaget Kärnan, aktiebolaget Bästa och Malmö jästfabrik, S. Barring, till ämbetsverken inkomna framställningar rörande professor Kullgrens utredning ävensom en med anledning av dessa framställningar av professor Kullgren ingiven skrift hade icke föranlett något uttalande från ämbetsverkens sida.

Vid anmälan av ärendet i statsrådet den 13 mars 1925 anförde jag, att jag icke kunnat taga ställning till frågan om ett slutligt ordnande av jästsprittillverkningen på den grund att utredningen icke avslutats, och hemställde lika med ämbetsverken, att 1923 års förordning med däri år 1924 vidtagen ändring måtte förlänas fortsatt giltighet till och med den 30 september 1926.

I enlighet härmed framlades proposition (nr 219) till 1925 års riksdag.

I likalydande motioner (I: 255 och II: 381) hemställdes sedermera, att riksdagen måtte besluta vidtaga den förändringen i berörda proposition att den för tillverkning medgivna kvantiteten sattes till 2,500,000 liter. I motiveringen till denna hemställan framhölls bland annat, att den uppfattningen vore ganska allmänt utbredd att jästfabrikernas rättighet att tillverka

brännvin borde helt och hållet borttagas i samband med utfärdandet av ny brännvinstillverkningsförordning. Den statssubvention av vissa fabriker som faktiskt ägde rum vore icke tilltalande, men det vore tydligt, att de fabriker, som tillverkade brännvin och tack vare fördelaktiga kontrakt med aktiebolaget Vin- & spritcentralen vunne större ekonomiskt utbyte därav än av själva jästfabrikationen, i det längsta droge sig för att omlägga fabrikkationen efter de moderna metoderna. Såsom av den i propositionen åberopade sakkunnigutredningen framginge skulle en genom lagstiftning framtvingad, alltför hastig övergång från den ena metoden till den andra icke vara ur teknisk synpunkt önskvärd. Rätta sättet syntes då vara, att riksdagen successivt minskade det medgivna tillverkningsmaximum för att giva fabrikena tid att vidtaga de förändringar som vore nödvändiga för övergång till den moderna tillverkningsmetoden. Inom bevillningsutskottet torde denna uppfattning vid 1924 års riksdag även hava gjort sig gällande, då utskottet föreslog en första nedskrivning av tillverkningsmaximum med 1,000,000 liter. Den naturliga fortsättningen därpå borde vara en ny lika stor nedskrivning vid 1925 års riksdag.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande (nr 41) anförde bevillningsutskottet bland annat, att någon ytterligare begränsning utöver vad i propositionen föreslagits av den myckenhet brännvin som finge framställas i sammanhang med pressjästberedning för tillverkningsåret 1925—1926 icke syntes utskottet böra vidtagas i avvaktan på avslutandet av den kommerskollegium och kontrollstyrelsen anbefallda utredningen. Det framstode för utskottet såsom erforderligt, att vid den fortsatta utredningen särskild uppmärksamhet ägnades såväl åt att jästfabrikationen så ordnades, att icke större spritkvantitet därvid utvunnes än som vore nödvändigt vid användande av rationella tillverkningsmetoder, som däråt att reglerna för prissättning av jästbrännvinet bleve reviderade. Ett hinder för uppfyllandet av sagda önskemål utgjorde det avtal, som förefunnes mellan de sprittillverkande jästfabrikena samt aktiebolaget Vin- & spritcentralen rörande försäljning till bolaget av den vid dessa fabriker tillverkade spriten, i all synnerhet som avtalet ägde giltighet på obegränsad tid. Det kunde därför givetvis befinnas nödvändigt, att överenskommelse kontrahenterna emellan träffades om antingen avtalets hävande eller dess ersättande med ett annat avtal som icke i likhet med det gällande lade hinder i vägen för en rationell lösning av frågan.

Utskottet hemställde om bifall till propositionen i oförändrat skick.

Reservationsvis framkom inom utskottet yrkande om att en nedsättning i den av Kungl. Maj:t föreslagna brännvinsmängden borde vidtagas med 500,000 liter till 3,000,000 liter.

Riksdagen biföll utskottets hemställan, och författning i ämnet utfärdades den 29 maj 1925 (nr 158).

Med skrivelse den 15 december 1925 hava kommerskollegium och kontrollstyrelsen inkommit med slutligt utlåtande i ärendet.

Därvid hava ämbetsverken, som anmodat styrelsen för aktiebolaget Vin-

*Kommers-
kollegium och
kontrollsty-
relsen.*

& spritcentralen att deltaga i utredningsarbetet, angående anledningen till den stegring i jästspirttillverkningen som ägt rum före den statliga maximibegränsningen anført följande:

Den betydande förskjutningen inom brännvinstillverkningen till jästbrännerierna favör hade berott på åtskilliga samverkande orsaker. En av dessa vore det förmånliga pris, som jästbrännerierna på grund av de sedan bränneriiddkareföreningens tillkomst gällande avtalen med reningsverken erhöles för sin sprit. Priset å jästbrännvin hade gjorts avhängigt av priset å potatisbrännvin, och den betydande ökningen av sistnämnda pris droge jästbrännvinspriset med sig i höjden. Det pris jästbrännerierna från och med år 1907 erhöles vore med dåtida brännvinspriser omkring 23 procent lägre än potatisspritpriset, men i den mån priset för råbrännvin av potatis stegre minskades den procentuella skillnaden, så att denna skillnad, på grund av att prisdifferensen alltjämt vore fixerad till samma belopp, under tillverkningsåret 1921/22 icke varit mer än omkring 6 procent. En annan bidragande orsak torde hava varit, att jästfabrikerna ville, medan prisen vore förmånliga, avverka de till höga pris inköpta råvarulagren. En tredje orsak till den ökade brännvinstillverkningen vid jästbrännerierna torde hava legat i den uppfattning, som jästfabrikerna erhållit om den ställning de intagit på grund av ett mellan aktiebolaget Vin- & spritcentralen och samtliga jästfabriker gemensamt år 1919 träffat avtal. Jästfabrikerna syntes nämligen hava ansett nämnda avtal skaffa dem en privilegierad ställning framför andra brännvinstillverkare. I viktiga punkter utgjorde emellertid 1919 års avtal endast en bekräftelse av tidigare avtal, som träffats dels mellan Sveriges bränneriiddkareförening och de särskilda jästbrännerierna, dels mellan bränneriiddkareföreningen och reningsverken. I avtalen mellan bränneriiddkareföreningen och jästbrännerierna stadgades nämligen, att sagda förening skulle mottaga allt det brännvin som å jästfabrik tillverkades, under det att jästfabrikerna förbunde sig att icke under några förhållanden tillverka större kvantiteter brännvin än deras fabrikation av jäst krävde; avtalet gällde till den 1 oktober 1927. Enligt det mellan bränneriiddkareföreningen och aktiebolaget Vin- & spritcentralen träffade avtalet, som vore uppsagt till den 1 oktober 1926, vore bolaget skyldigt att mottaga de kvantiteter sprit som inom den genom särskilt avtal för varje år fastställda kvantiteten levererades till bolaget. Det nyssberörda avtalet av år 1919 innehölle emellertid icke några bestämmelser om uppsägning av avtalet från endera partens sida, en omständighet som förskaffade jästfabrikerna en viss företrädesställning. Det nya i avtalet vore, att bolaget förbunde sig att allenast från de jästbrännerier som undertecknat avtalet inköpa jästråbrännvin, avsett för konsumtionsändamål, och att i första hand fylla sitt behov av sprit med jästbrännvin, framställt vid dessa brännerier. Bolaget förbunde sig vidare att för det av jästbrännerierna inköpta jästråbrännvinet erlägga ett pris som fastställts i enlighet med tidigare gällande bestämmelser om prissättning å jästråbrännvin, varigenom priset å

dylikt brännvin icke finge med mer än $3\frac{1}{2}$ öre för liter understiga priset för potatisråbrännvin; därest tillverkning av potatisbrännvin icke skulle förekomma, skulle prissättningen ske på grundval av en för framställning av jästråbrännvin upprättad kalkyl, varvid priset för jästråbrännvin icke skulle med mer än $3\frac{1}{2}$ öre för liter understiga priset för annat av bolaget samtidigt inom landet inköpt råbrännvin av kvalitet, icke understigande potatisråbrännvinets.

Till fullgörande av den ämbetsverken anbefallda utredningen hava ämbetsverken yttrat, att för undanröjande av de olägenheter som vore förbundna med jästsprittillverkningens utövande under de förhandenvarande betingelserna följande utvägar stode till buds, nämligen att antingen fullständigt eller successivt avskrivna rätten för jästfabrikerna att tillverka brännvin eller ock begränsa samma rätt i förhållande till jästproduktionen (relativ begränsning) eller genom angivande av viss kvantitet jästbrännvin som finge framställas (absolut begränsning).

För att bereda sig kännedom om huru hithörande förhållanden i utlandet gestalta sig, hava ämbetsverken genom utrikesdepartementets försorg införskaffat uppgifter rörande sprittillverkningen i samband med jästfabrikation i ett flertal europeiska länder samt Amerikas förenta stater, vilka uppgifter äro sammanfattade i en redogörelse som torde få såsom bilaga 2 fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

Sedan ämbetsverken framhållit att något generellt ingripande från statens sida i syfte att direkt förhindra sprittillverkning i sammanhang med pressjästberedning icke vidtagits i något av de länder varifrån uppgifter erhållits, hava ämbetsverken vidare anförts:

I Danmark hava visserligen förhållandena utvecklats därhän, att allenast obetydlig brännvinstillverkning äger rum i samband med jästproduktion, men detta sammanhänger med åtgärder, som av myndigheterna vidtogos under kristiden i syfte att säkerställa tillgången av brödsäd och som resulterade i ett sammanförande av hela jäst- och spritindustrien till ett gemensamt monopolföretag, vilket sedermera bibehållit sina egna, under kristiden för jästtillverkningen utexperimenterade tillverkningsmetoder. I övrigt hava särskilt från de länders sida, där metoder med liten eller ingen spritutvinning eljest komma till användning, gjorts uttalanden som innebära viss reservation i fråga om lämpligheten av dylika metoder. Inom den tyska jästindustrien har man sålunda ansett, att större säkerhet i fråga om jästens kvalitet och hållbarhet vinnes med användande av de spritgivande jästframställningsmetoderna än då metoder med särskilt höga jästutbyten begagnas. Jämväl i Frankrike synes man hysa den uppfattningen, att metoderna med begränsat spritutbyte åstadkomma en jästkvalitet, som är mera hållbar och av större jäsverkan än som är fallet med de metoder som icke medföra något som helst spritutbyte.

Dessa uttalanden sammanfalla ock med vad professor Kullgren framhållit i sin år 1924 gjorda utredning. Professor Kullgren har nämligen ansett, att den nu berörda frågan icke utan vidare är fullt klar. Han anför sålunda (sid. 13 i utredningen), att en granskning av de undersökningsresultat han erhållit ifråga om jäst från olika fabriker oförtydligt giva vid

handen, att de prov som erhållits från fabriker med jästgivande metoder (varmed i detta sammanhang avses metoder där minst 55 procent av utgångsmaterialet förvandlas till jäst, något som medför att endast ringa kvantitet brännvin kan erhållas) i genomsnitt visa sig kvalitativt något underlägsna de andra proven. Han anför därefter: 'Givetvis kunna dessa enstaka försök icke anses bindande, ty härför skulle fordrats undersökningar av en serie jästprov från varje fabrik. Men resultaten kunna anses sammanfalla med den erfarenhet, man har angående inverkan av vissa arbetssätt för erhållande av högt jästutbyte. Använder man sig nämligen härvid av det allmänt kända förhållandet, att jästutbytet ökas, om jästen får utveckla sig i svaga vörtar och under mycket stark luftning, gives jästen under hela jästiden en relativt svag näring, vilket kan föranleda, att jästen blir mindre kraftig och under jäsningsen erhåller ett sämre skydd mot främmande organismer än eljest är fallet.' Professor Kullgren framhåller, att han ingalunda vill hava sagt, att man ej *kan* tillverka och väl ock tillverkar god jäst på detta sätt, men att det torde vara fullt motiverat att säga, att *risken* för jästens kvalitet är större vid sådant förfaringssätt än vid annan metod och att tillverkningen därför fordrar en noggrannare kontroll. Under erinran om att den danska jästgivande metoden är patenterad och således icke allmänt tillgänglig, drar professor Kullgren ur de anförda förhållandena den slutsatsen, att det från teknisk synpunkt icke är önskvärt, att de jästgivande metoderna tvingas fram till användning vid de svenska jästfabrikerna därigenom, att ändrade statliga bestämmelser införas. Härtill kommer enligt professor Kullgrens mening, att ett par av de svenska jästfabrikerna veterligen icke disponera eller hava egna erfarenheter av sådana metoder.

Såsom framgår av det anförda äro de uppfattningar som framförts i avseende å resultaten av de jästgivande metoderna icke sammanfallande. Sagda metoder torde i varje fall icke kunna sägas hava slagit igenom på sådant sätt, att de allmänt erkännas såsom överlägsna eller ens av alla såsom jämbördiga med andra metoder för jästframställning. Läget på jästteknikens område synes närmast kunna karakteriseras av framträdandet av en mängd olika metoder, samtliga syftande till att med billigaste råmaterialkostnad erhålla största möjliga jästutbyte; ingen av dessa metoder synes emellertid hava erhållit något avgjort försteg framför de andra, och, då de bättre av dessa jästgivande metoder äro patenterade, möta svårigheter för ett riktigt bedömande av deras värde. Vid bedömandet av fabriktionsmetoderna torde jämväl tagas en viss hänsyn till särskilda förhållanden i olika länder. I ett land med stor utsträckning och ett fatalt jästfabriker måste större anspråk ställas på jästens hållbarhet än i ett land med fabrikerna någorlunda jämnt fördelade. Mot bakgrunden härav torde få ses ett uttalande av Svenska jästfabriksaktiebolaget beträffande den av bolaget efter Z-metoden tillverkade jästen. Denna jäst, säger bolaget, har mycket goda brödbakningsegenskaper i färskt tillstånd, men på grund av att vid framställandet alla resurser anlitats, kan den ej i hållbarhetshänseende mäta sig med jäst, framställd enligt de gamla metoderna, så ej heller i arom eller utseende. Detta spelar enligt bolagets mening en mycket stor roll i vårt gleset befolkade land, där en stor del av jästen endast tillställs konsumenterna några gånger i månaden och där dessutom bakning i hemmen med följande ytterligare förlängning av tiden till jästens användande i betydligt högre grad förekommer än i de flesta andra länder.

Jästtillverkning med ringa eller intet spritutbyte förutsätter i allmänhet användning av melass såsom råämne. Då melass i många länder kunnat erhållas till betydligt billigare pris än spannmål, har detta varit en an-

ledning till att man i utlandet i stor utsträckning börjat använda detta ämne som råämne vid jästtillverkning och då kunnat uppnå lägre spritutbyte. Även i Sverige har melass i stor utsträckning börjat användas såsom inmäskningsmaterial antingen enbart eller i förening med spannmål. Emellertid har utvecklingen i detta avseende gått betydligt långsammare här än i andra länder, beroende dels därpå, att fabrikena icke med säkerhet ur melass kunna erhålla en lika god jäst som ur spannmål, särskilt vid tillämpning av de jästgivande metoderna, dels därpå, att tillgången till melass inom landet är mindre än i vissa andra länder, såsom Tyskland, Frankrike, Danmark, Polen och Tjeckoslovakiet. En viss motvilja från de svenska jästfabrikanternas sida har framträtt mot att gå in för en uteslutande användning av melass såsom inmäskningsmaterial bland annat därför, att tillgången inom landet å denna råvara vilken är livligt efterfrågad sasom ett utmärkt fodermedel är knapp och att priserna på melass i följd härav visat tendens till stegring. Då sockerfabrikena äro belägna i de södra delarna av landet och flera jästfabriker i mellersta Sverige, tillkomma transportkostnader som fördyra melassen för jästfabrikena. För närvarande torde det förhålla sig så, att prisskillnaden mellan melass och spannmål såsom inmäskningsmaterial är jämförelsevis obetydlig, och man synes befara, att priset på melass, därest efterfrågan ökas, skall komma att höjas så mycket, att det skulle vara mindre lönande att använda melass såsom råämne.

Med hänsyn till det anförda synes det icke föreligga sadana omständigheter, att statsmakterna böra genom särskild lagstiftning nödgja jästfabrikena att använda tillverkningsmetoder, som av dem för närvarande icke tillämpas, för att ernå antingen ett förbud mot brännvinstillverkning i sammanhang med pressjästberedning eller en kraftig begränsning av den tillverkade brännvinskvantiteten.

Vad angår den absoluta begränsningsmetoden har erfarenheten visat, att densamma är behäftad med olägenheter på grund av svarigheterna att på ett rationellt sätt verkställa fördelningen av den för jästfabrikena medgivna totala tillverkningskvantiteten. Vilken fördelningsgrund man än anlitar kunna betänkligheter anföras. Under de gångna åren har man lagt produktionen av ren jäst till grund, kombinerad med visst hänsynstagande till användande av jästgivande metoder. Oaktat sistnämnda omständighet komma fabriker som arbeta med jästgivande metoder att erhålla betydligt större kvantiteter än vad de med tillämpning enbart av de jästgivande metoderna borde tillverka, under det att fabriker som arbeta enligt de äldre metoderna hava fått mindre kvantiteter sig tilldelade än vad de av dem tillämpade metoderna förutsätta; det har sålunda inträffat, att sistnämnda fabriker mot slutet av tillverkningsåret varit nödsakade att låta jästsluten utrinna utan att kunna tillvarataga densamma. Så tillverkade en jästfabrik under tillverkningsåret 1923—1924 med tillämpning av de jästgivande metoderna under april, maj och juni respektive 17, 10 och 18 liter brännvin per 100 kilogram jäst; då emellertid den för tillverkningen i fabriken medgivna brännvinskvantiteten icke kunde uppnås med dessa låga utbytetal, tillverkade man vid samma fabrik i september 154 liter brännvin per 100 kilogram jäst, d. v. s. man övergick från en jästgivande metod till en spritgivande metod. Vid andra fabriker voro däremot kvantiteterna otillräckliga, och måste brännvinstillverkningen här avbrytas under flera månader. I viss grad torde dock dessa olägenheter kunna motverkas därigenom, att bestämmelse om en absolut begränsningssiffra kombineras med bestämmelse om ett visst utbytetal.

I nu berörda avseende vållar den relativa begränsningen inga svårigheter. Utgår man från ett visst utbytestal, slipper man svårigheterna med fördelningen av en total tillverkningskvantitet. Utbytestalet, d. v. s. kvantiteten sprit för en viss tillverkad mängd jäst, innebär ju, att brännvinstillverkningen vid jästfabrikerna sättes i relation till en så jämförelsevis litet fluktuerande faktor som jästförbrukningen. Med hänsyn härtill ernår man genom den relativa begränsningsmetoden dels praktiskt sett det samma som med den absoluta begränsningsmetoden eller att endast en viss mängd brännvin tillverkas vid jästfabrikerna, dels en övre gräns för brännvinsutbytena, varigenom jästfabrikerna förhindras att under någon del av året drivas nästan såsom rena brännvinsbrännerier.

Härtill kommer att begränsningen i fråga om spritutbyte vid jästfabrikerna sedan gammalt knutit sig till ett visst utbytestal. Det är därför naturligt, att man nu fasthåller vid denna princip och att ändring allena vidtages så till vida, att utbytestalet underkastas den revision som betingas av utvecklingen på jästindustriens område.

De skäl som här ovan anförts synas alltså närmast visa hän på att, om ett statsingripande bör komma till stånd, detta ingripande bör äga rum på grundval av den relativa begränsningsmetoden. Här uppstår emellertid svårigheten att fixera ett utbytestal genom vilket man kan draga en rättvis gräns mellan en jästfabrikation, där brännvinsframställningen kan sägas vara en binäring till jästframställningen, och en jästfabrikation, där spritfabrikationen är huvudsaken. Kontrollstyrelsen föreslog år 1922 ett utbytestal av 80 liter sprit per 100 kilogram jäst, och professor Kullgren har i sin utredning ganska nära anslutit sig till detta förslag, då han ansett den riktiga siffran vara 80 eller 85 liter sprit per 100 kilogram jäst. Ämbetsverken vilja nu föreslå, att ett utbytestal av högst 80 liter brännvin av normalstyrka för 100 kilogram ren jäst må fastställas samt att berörda utbytestal må beräknas i medeltal för varje kvartal.

Fastställandet av en maximisiffra för den sprit som vid en fabrik får tillverkas kan tänkas föranleda fabrikerna att kvarbliva vid tillverkningsmetoder som icke äro motiverade med hänsyn till jästteknikens utveckling. Korrektivet mot denna olägenhet torde emellertid få sökas på annat håll, nämligen i en riktigt avvägd prispolitik från de organs sida som hava att uppköpa spriten.

Därmed äro ämbetsverken inne på frågan om undanröjandet av de anmärkningar, som framställts beträffande nuvarande prissättning å jäst-rasprit och övriga i avtalet mellan aktiebolaget Vin- & spritcentralen och jästfabrikanterna stadgade bestämmelser, vilka ansetts hava medfört en privilegierad ställning för de sprittillverkande jästfabrikanterna.

Innan jästspritfrågan blev aktuell, kan riksdagen sägas hava genom beslut vid 1920 års riksdag uttalat sig för en fri konkurrens mellan olika slag av sprit inom den myckenhet som reningsverken för tillgodoseende av konsumtionen kunna uppköpa. 1919 års riksdag hade nämligen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning av de med sulfitspritsens användande till förtämringsändamål sammanhängande spörsmål låta utarbeta förslag till sådana ändrade bestämmelser angående tillverkning av brännvin som av utredningen kunde föranledas. Den begärda utredningen uppdrogs åt inom finansdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga, för vilka såsom en huvudpunkt i direktiven för utredningen angivits bland annat undersökning av huruvida ur olika synpunkter användande av potatis, spannmål, melass och betor samt med dem likställda råämnen borde medgivas för användande såsom råämnen vid brännvins-

tillverkning och, därest sådant medgivande befunnes lämpligt, i vilken omfattning det borde lämnas. De sakkunnigas utredning utmynnade i ett principbetänkande i ämnet, vilket gick ut på att de för tillverkning av brännvin använda råämnena skulle inskränkas till potatis samt avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning, varjämte tillverkning i sammanhang med pressjästberedning alltså skulle vara medgiven. Spannmål, betor och melass skulle alltså icke få användas för brännvinsframställning. Därjämte uttalade de sakkunniga, att potatisbrännningen skulle underkastas begränsning, så att en avveckling av lantbruksbrännerierna successive kunde komma till stånd. I den föreslagna provisoriska lagstiftningen sattes den myckenhet potatisbrännvin som finge tillverkas till 10,000,000 liter. Förslaget framfördes i princip oförändrat av Kungl. Maj:t i proposition nr 348 till 1920 års riksdag vilken proposition i huvudsak tillstyrktes av bevillningsutskottet. Riksdagens kamrar stannade emellertid i olika beslut i frågan som därmed alltså hade förfallit. Då riksdagen sålunda avslagit förslaget om inskränkning i annan brännvinstillverkning till förmån för tillverkningen av sulfitsprit och jästsprit — de sistnämnda slagen av tillverkning grunda sig som bekant på spritframställning ur mer eller mindre värdelösa avfallsprodukter —, var den utslagsgivande faktorn otvivelaktigt den uppfattningen, att de olika slagen av sprit skulle i lika mån få göra sig gällande i konkurrensen.

Under den föreliggande frågans behandling har det från olika håll uttalats önskvärdheten av att på ett rättvist och rationellt sätt förhållandet mellan olika tillverkare av sprit skulle ordnas. Om man betraktar frågan ur principiella nationalekonomiska synpunkter, synes onekligen den anordningen för vilket förslaget vid 1920 års riksdag utgjorde ett uttryck vara riktigast, nämligen att spritframställning i första rummet medges av mer eller mindre värdelösa avfallsprodukter, under förutsättning att framställning av sprit ur dessa avfallsprodukter kan ske på lika billigt sätt som ur annat råmaterial, och först i andra rummet av ämnen vilka eljest direkt kunna komma folkhushållet tillgodo. Denna ur nationalekonomisk synpunkt riktiga åskådning torde emellertid icke kunna hävdas gentemot de starka ekonomiska intressen som på den förevarande frågans område göra sig gällande.

Från lantbrukarna i vissa trakter av södra Sverige hävdas sålunda med styrka den uppfattningen, att de med ekonomisk fördel på viss slags jord allenast kunna odla potatis och att avsättning för denna potatis endast kan erhållas genom brännerierna, från vilka lantbrukarna i sin tur erhålla en såsom fodermedel värdefull avfallsprodukt, dranken. I vilken grad sagda uppfattning är sakligt grundad, saknas i detta sammanhang anledning att undersöka; det må vara nog att fastslå, att den vid 1920 års riksdag framlagda utredningen i ämnet icke ledde till något resultat. Det torde ej heller kunna bestridas, att en betydande inskränkning i tillverkningen av brännvin ur potatis skulle föranleda en omläggning av lantbruksproduktionsförhållandena i östra och norra Skåne.

Emellertid torde vissa jordbruksintressen vara knutna jämväl vid jästtillverkningen. Vid denna tillverkning har tidigare använts icke obetydliga kvantiteter spannmål, särskilt lättare korn som icke kan avyttras såsom maltkorn, och det vid spannmålsinmäsningen uppkomna avfallet, draven, har avyttrats till lantbrukarna. Å andra sidan hava jästfabrikerna, i den mån mera jästgivande metoder börjat tillämpas och därmed melass förbrukas såsom råämne i stora kvantiteter, kommit i direkt konkurrens

med lantbrukets utövare som önska köpa denna produkt för utfordringsändamål.

Såsom härav torde framgå kunna statsåtgärder i den ena eller andra riktningen föranleda icke avsedda konsekvenser för lantbruket. Det under nuvarande produktionsförhållanden riktiga regulativet torde, då några speciella sociala synpunkter icke föreligga, vara den fria konkurrensen. I enlighet härmed skulle brännvinsframställning fortfarande såsom hittills få vara medgiven ur vilka råämnena som helst. Detta gäller alltså enligt ämbetsverkens mening även brännvinstillverkning ur betor och melass.

Skall emellertid den fria konkurrensen upprätthållas, torde sådana avtal, som anses ingripa hinderligt i den fria konkurrensen mellan olika brännvinstillverkare, icke böra förekomma.

Förutsättningen för en lösning av jästspritfrågan är enligt ämbetsverkens mening alltså, att det mellan aktiebolaget Vin- & spritcentralen och de jästfabriker som tillverka brännvin träffade avtalet av den 4 december 1919 upphäves. En sådan lösning synes också böra kunna tillfredsställa de uppfattningar som framkommit i riksdagen. Den ifrågasatta lösningen skulle i realiteten innebära en återgång till förhållandena före år 1919, varvid jästfabrikerna på grund av träffade avtal levererade det av dem tillverkade brännvinet till aktiebolaget Vin- & spritcentralen. Någon annan ändring i fråga om jästfabrikanternas leverans till bolaget av den kvantitet brännvin de lagenligt äga tillverka förutsätta ämbetsverken alltså icke härmed skola inträda, än att prissättningen vid konkurrens mellan olika slag av brännvin framdeles kommer att ordnas på ett möjligast rationellt sätt.

Frågan om prissättningen å jästsprit äger ock betydelse för de jästfabriker vilka bedriva sin tillverkning utan att äga rätt till brännvinsframställning. Från dessa jästfabriker hava framkommit yrkanden på införande av förbud mot framställning av brännvin i samband med jästfabrikation. Det utan tvivel mest vägande skälet för dessa yrkanden från berörda fabriker är, att de bliva sämre ställda i konkurrensen med de brännvinsframställande jästfabrikerna, enär dessa senare erhållit så hög betalning för det tillverkade brännvinet att de kunnat hålla ett lågt jästpris. De klagomål som i detta hänseende framställts från de icke spritframställande jästfabrikerna kunna icke fränkännas ett visst berättigande. Sagda fabriker skulle ju bringas till likställighet med de spritproducerande, därest brännvinstillverkningsrätt medgäves även dem. En dylik anordning synes emellertid ur andra synpunkter mindre lämplig. Ifrågavarande fabriker äro redan inrättade för tillverkning efter speciellt jästgivande metoder, och det låge då nära till hands att antaga, att ett medgivande av brännvinstillverkning skulle föranleda en omläggning av metoderna i riktning mot mindre jästgivande. Det ur olika synpunkter lämpligaste sättet för avvägbringande så långt sig göra låter av likställighet i konkurrensen torde vara, att sådana anordningar träffas i fråga om prissättningen å jästspriten, att det överpris som för närvarande betalas så vitt möjligt elimineras.

Såsom i det föregående omnämnts skola enligt de nuvarande avtalsbestämmelserna jästfabrikanterna äga tillgodoräkna sig ett pris å jäst-råbrännvinet, som är 3½ öre lägre än priset å potatisbrännvin. Denna prisrelation tillämpades redan år 1907. Priset för potatisråsprit var då 15 öre per liter, vadan priset å jästråsprit samtidigt utgjorde 11½ öre. Prisskillnaden motiverades på sin tid med de större kostnaderna för jäst-råspritens rening ävensom med det ökade avfallet vid rening av jäst-

råsprit i jämförelse med rening av potatisråsprit. Därjämte ingick i beloppet 3½ öre jämväl en uppskattning av vad den renade jästspriten kunde i övrigt med hänsyn till sin begränsade användbarhet anses vara mindre värd än renad potatissprit. Ifrågavarande underpris av 3½ öre, sedan år 1919 fastslaget genom det nämnda år träffade avtalet, har sedermera bibehållits oförändrat, oavsett inträdande ändringar i potatisbrännvinspriset och den allmänna prisnivåns höjning. Det har ock framhållits, hurusom de höga pris som betalades för potatisrårbrännvin under åren närmast efter år 1919 otvivelaktigt voro en av de mera framträdande orsakerna till den betydande ökningen av jästrårbrännvinsproduktionen under åren 1919—1923. En ändring av de för prissättningen av jästrårbrännvin gällande regler borde därför utgöra en förutsättning för att ernä en lösning av jästspritfrågan i dess helhet.

Ett sätt för prissättningen synes vara, att till grund för denna lägges en kalkyl för tillverkningen, i likhet med vad fallet är vid prissättningen a potatisrårbrännvin. Emellertid kan denna metod ej praktiskt användas, enär jästens och spritens pris äro beroende av varandra. Denna omständighet kunde nämligen medföra, att vid ett lågt jästpris, vilket fastställs av fabrikanterna, spritpriset skulle komma att sättas högt; jästspritpriset skulle i dylikt fall kunna bli högre än exempelvis potatisspritpriset, något som med hänsyn till jästspritens värde vore en orimlighet. Ej heller torde det låta sig göra att fastställa priset enbart på grund av framställningskostnaderna för jästspriten och salunda anse jästvattnet, varur spriten utvinnes, såsom värdelöst, då en del av inmäskningsmaterialierna hava förvandlats till den sprit som finnes i jästvattnet.

Då jästspritens värde salunda icke i och för sig kan bestämmas, torde det endast återstå att fastställa värdet av denna sprit på grund av en jämförelse med andra slag av sprit. Detta tillvägagångssätt är ju också det hävdvunna, men på grund av att det hittills givits en otillfredsställande utformning har prissättningen lett till felaktiga resultat. Det torde därför vara oundgängligen erforderligt, att det närmare angives, huru värdet av jästspriten i förhållande till andra slag av sprit skall bestämmas.

En nära tillhands liggande utväg torde vara, att prissättningen obligatoriskt överlämnades till en av Kungl. Maj:t tillsatt nämnd som erhöle vissa direktiv huruledes priset skulle bestämmas. Tillsättandet av en sådan nämnd skulle emellertid otvivelaktigt såsom konsekvens draga med sig kravet på att priset å samtliga slag av sprit fastställdes av prisenämnden. En sådan anordning vore emellertid ägnad att framkalla betänkligheter. Därest det icke är oundgängligen nödvändigt, torde staten nämligen icke böra under nuvarande produktionsförhållanden direkt fastställa pris å varor, utan låta detta bero på överenskommelse mellan köpare och säljare. Visserligen råder på spritområdet det säregna förhållandet, att all inom landet tillverkad sprit inköpes av monopolorgan, men denna omständighet torde icke böra föranleda staten att ingripa i prissättningsproceduren i vidare mån, än att en av staten tillsatt nämnd bestämmer priset för det fall, att köpare och säljare icke kunna enas om priset. Staten skulle salunda ingripa i prissättningsförfarandet endast i samma omfattning som redan finnes stadgad i gällande brännvinstillverkningsförordning, en anordning som bibehållits i det förslag till brännvinstillverkningsförordning som kontrollstyrelsen framlagt för Kungl. Maj:t.

Ämbetsverken hava även undersökt möjligheten att genomföra en värdesättning medelst poängberäkning av de olika slagen av råbrännvin. En sådan värdesättning har vidtagits av sulfitspritfabrikanterna själva be-

träffande enbart sulfitsprit. Att i fråga om flera olika slag av råsprit utfinna ett poängsystem, som verkligen utvisar en så tillförlitlig relation av värdet å spriten att systemet sedan kan läggas till grund för en betalningsskala för brännvinet, bjuder emellertid stora svårigheter. Tvister skulle otvivelaktigt uppstå om poängsättningens riktighet. De å kontrollstyrelsens laboratorium utförda försöken härutinnan hava ock bekräftat de antydda svårigheterna. Berörda försök hava emellertid givit vid handen, att mellan de olika slagen av råbrännvin — potatisbrännvin, betbrännvin, melassbrännvin, jästbrännvin och sulfitbrännvin — väsentlig olikhet ofta är rådande i fråga om kvalitet såväl mellan de olika slagen av sprit som mellan olika bränneriers tillverkning av samma slags sprit.

Vid sådant förhållande återstår det endast att tillämpa samma metod för prisbestämningen å jästsprit som för närvarande gäller, nämligen att fastställa priset å sagda sprit i förhållande till priset å viss annan spritsort. Av intresse är då att inhämta huru prissättningen å råsprit för närvarande äger rum. Härutinnan gälla bestämmelser i det mellan aktiebolaget Vin- & spritcentralen och Sveriges bränneriiddkareförening träffade avtalet vilka bestämmelser i huvudsak hava följande innebörd.

Så framt icke någondera parten påkallar prissättning i den ordning som omförmåles i 9 § i nu gällande brännvinstillverkningsförordning — d. v. s. med anlitande av en särskild av Kungl. Maj:t tillsatt nämnd — skall det pris, som aktiebolaget Vin- & spritcentralen skall erlagga för av bränneriiddkareföreningen eller dess medlemmar levererat brännvin, bestämmas av en i särskild ordning tillsatt delegation.

Till grund för den prisbestämning som av delegationen verkställes skola läggas de vid tiden för prisbestämningen gällande priser för arbetskraft samt för de för bränningen nödiga råvaror och förnödenheter ävensom för konstaterade administrations- och tillverkningskostnader vid ett välskött potatisbränneri med en under kampanjen fullt utnyttjad sammanhängande tillverkningstid av minst 80 dagar samt en daglig avverkning av 150 hektoliter potatis samt 700 kilogram mältad säd, och medgivas 5 procents årlig avskrivning å ett fastighetsvärde av 40,000 kronor och ett värde å maskiner och inventarier av 20,000 kronor ävensom 8 procents avkastning å samma värden. I kalkylen må i övrigt bland utgifterna icke beräknas särskild vinst av tillverkningen eller någon ersättning eller avgift till föreningen.

Det på sådant sätt beräknade priset skall avse potatisråbrännvin, sädesråbrännvin och betråbrännvin, medan för övriga slag av råbrännvin priset skall minskas med minst 3.5 öre per liter 50 procent. Därvid är dock att märka, att bestämmelsen om en minsta prisskillnad på grund av det särskilda avtalet mellan spritcentralen och jästfabrikanterna icke gäller jästbrännvin, som alltså alltid skall betalas med 3 ½ öre lägre pris än potatisråbrännvinets.

Vid prissättningen av melassbrännvin gäller däremot bestämmelsen om den minsta prisskillnaden. Detta slag av brännvin prissättes på grundval av en kalkyl å tillverkningskostnaderna vilka kunna kontrolleras av aktiebolaget Vin- & spritcentralen som självt innehar ett melassbränneri. Prisskillnaden här utgör för närvarande 5 ½ öre.

Beträffande priset å sulfitsprit, som av aktiebolaget Skattefri sprit levereras till aktiebolaget Vin- & spritcentralens reningsverk, fastställles detta i de avtal som med vissa mellantider träffas rörande leverans av vissa partier sulfitsprit.

Av det nu anförda framgår att olika självständiga prisberäkningar föreligga för potatisspriten, melasspriten och sulfitspriten. Det låter sig icke

göra att konstruera fram något slags enhetspris, utan en av dessa spritsorter måste utväljas för att jämföra jästspritens värde med denna sort. Sulfitspriten användes i synnerligen ringa utsträckning för förtäringssändamål, och även i andra avseenden, såsom beträffande råmaterial, framställningssätt och dylikt skiljer sig sulfitspriten från de andra spritsorterna. Melasspriten, jästspriten och potatisspriten hava det gemensamt, att de framställas ur produkter som härflyta från jordbruket. Melasspriten anses liksom jästspriten vara mindre värd än potatisspriten, och denna omständighet torde hava medfört den särskilda prissättningen å melasspriten. Jästspriten har hittills värdesatts under jämförelse med potatisspriten, och tillräckligt starka skäl synas icke föreligga för att välja någon annan spritsort såsom jämförelse.

Jästråspritens kvalitet anses vara sämre än potatisråspritens. Jästråspriten fordrar en starkare rening — enligt uppgift dubbel reningsprocedur i jämförelse med potatissprit — och medför därför ökade kostnader i förhållande härtill. Avfallet vid reningen av jästråspriten är jämväl större, i det att detsamma för potatissprit beräknas till ungefär en tiondel och för jästråsprit till två tiondelar. I trots härav är det renade jästråbrännvinet icke i kvalitet fullt jämförligt med renat potatisbrännvin. Det lärs visserligen försäljas såsom s. k. absolut brännvin men icke användas för beredning av varor av högre kvalitet eller för försäkringsändamål. Vid destillering av jästråsprit uppkomma icke biprodukter av högre värde än vid destillering av potatissprit.

Enligt ämbetsverkens mening torde därför priset å jästsprit böra liksom nu bestämmas i förhållande till potatisspritpriset.

Såsom allmän grundsats för denna prissättning måste uppställas, att jästspriten i renad form icke får kosta aktiebolaget Vin- & spritcentralen mera än potatissprit i renad form och att hänsyn jämväl bör tagas till den renade jästspritens mera begränsade användning. Förhåller det sig alltså, att jästspriten måste underkastas vidlyftigare reningsprocedur och vidare att avfallet vid rening av jästråsprit är större än vid rening av potatisråsprit, bör en direkt uppskattning verkställas av vad dessa båda förhållanden betyda ur kostnadssynpunkt med hänsyn till den reduktion, som skall vidtagas i priset å jästråsprit med utgångspunkt från potatisspritpriset. Härjämte skola övriga omständigheter, vilka kunna vara av betydelse för en effektiv tillämpning av den nyssnämnda huvudregeln för prissättning av jästråspriten, tagas i betraktande. Vad särskilt beträffar det mindre värde, som det renade jästråbrännvinet på grund av den mera begränsade användbarheten har i förhållande till potatisfinspriten, är under nuvarande prisförhållanden någon uppskattning icke gjord. I den kalkyl som år 1907 låg till grund för bestämmande av priset å jästråbrännvin lärs den renade jästspriten hava beräknats vara värd 1.5 öre mindre än potatisfinsprit. Denna värdeskillnad bör emellertid göras till föremål för ny undersökning.

Mot det nu angivna prisförfarandet kan den berättigade invändningen göras, att det icke är rationellt att som utgångspunkt för prisbestämningen välja ett brännvinspris vilket erfarenhetsmässigt har visat sig alltid ligga så högt som potatisspritpriset. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att prisen å sprit i viss grad rikta in sig efter priset å den sprit som mest kommer till användning. En annan fråga är, huruvida icke åtgärder kunna och böra vidtagas för att bringa potatisspritpriset mera i nivå med världsmarknadspriset. Detta kan emellertid icke ske genom etablerande av en

priskonkurrens mellan potatissprit och jästsprit, när den senare på grund av sin kvalitet endast kan erhålla en mera begränsad användning, utan en verklig sänkning av potatisspritpriset torde kunna åvägabringas allenast genom ett minskande av det höga tullskydd, som för närvarande gynnar bränneriindustrien.

Till belysning rörande storleken av det skydd som denna industri faktiskt vid nuvarande prisläge åtnjuter må erinras därom, att världsmarknadspriset för teknisk sprit för närvarande uppgår till omkring 30 öre per liter å 100 procent (jämför t. ex. priset i Schweiz) motsvarande alltså omkring 15 öre per liter 50-procentig vara.

Den i Sverige gällande prissättningen för olika slag av råsprit representerade alltså ett överpris, i ören per liter 50-procentig vara och i procent av världsmarknadspriset, som framgår av nedanstående:

Slag av brännvin	Svenskt pris per liter 50 %	Överpris per liter	Procent
<i>Potatisråbrännvin:</i>			
1924—1925.....	53 öre	38 öre	253
1925—1926.....	36.5 »	21.5 »	143
<i>Jästbrännvin:</i>			
1924—1925.....	49.5 »	34.5 »	230
1925—1926.....	33 »	18 »	120
<i>Melassbrännvin:</i>			
1924—1925.....	34 »	19 »	126.7
1925—1926.....	31 »	16 »	106.7
<i>Sulfitsprit:</i>			
¹ / ₁ 1924— ³¹ / ₁₂ 1925	28 »	13 »	86.7

En annan invändning, som med visst fog kan framställas mot att göra priset för potatisråspriten normerande för jästspritpriset, ligger i den väsentligt olika tekniska anordningen av respektive fabrikationer. Medan sålunda potatisspriten framställes vid relativt små brännerier och under en helt kort tillverkningsperiod för år, bedrives jästtillverkningen och i regel även tillverkningen av jästsprit mera konstant vid fullt modernt inrättade, stora fabriker och under framstående teknisk ledning. I prisberäkningen för potatisspriten ingå såsom ovan nämnts ränta och avskrivning å anläggningskapital med respektive 8 och 5 procent, för år räknat, vilket alltså skall belasta en tillverkning, bedriven under endast 80 dagar. Vid en tillverkning, som bedrives under 300 dagar per år och under för övrigt lika förhållanden, skulle dessa kostnader alltså utgöra endast omkring 27 procent av kostnaderna i förra fallet; skillnaden komme sålunda företaget tillgodo.

I dessa förhållanden ligga uppenbarligen avsevärda vinstmöjligheter för jästbrännerierna, då potatisspritpriset göres grundläggande även för jästspriten. Å andra sidan må erinras därom, att vid en fullt fri prisbildning dessa tekniskt ekonomiska företräden hos jästsprittillverkningen otvivelaktigt skulle komma att taga sig uttryck i en däremot svarande, större konkurrenskraft gentemot potatisbrännvinet, samt att det för landet måste anses i det hela fördelaktigt, att de för tillverkningen använda råvarorna utnyttjas på det tekniskt och ekonomiskt mest fördelaktiga sätt.

Ämbetsverken förorda, att prissättningen av jästspriten i huvudsak bör baseras därpå, att jästspriten i renad form kommer att betinga samma kostnad som renad potatissprit, dock under vederbörligt hänsynstagande till

jästspritens mera begränsade användning. I den mån så kan anses erforderligt, böra direktiv i lämplig ordning härom lämnas.

I det föregående har framhållits den höga nivå, som de svenska spritpriserna under senare år uppnått i jämförelse med världsmarknadspriset å sprit. Det har ansetts särskilt anmärkningsvärt, att potatisråbrännvinet betingat ett så högt pris. En väsentlig nedgång i detsamma har dock under innevarande år inträtt. Sedan aktiebolaget Vin- & spritcentralen blivit ägare av ett potatisbränneri, har bolaget numera satts i tillfälle att utöva en direkt kontroll å produktionskostnadernas storlek. Det kan vidare omnämnas, att priset å melassbrännvin tidigare bringats till en lägre nivå i samband med att spritcentralen haft att åberopa sig på kalkyler från ett bolaget tillhörigt melassbränneri. Då den tillverkade råspriten försäljes inom landet allenast till monopolföretag, hava ämbetsverken ansett sig böra framhålla angelägenheten av att prissättningen även å andra slag av brännvin än jästbrännvin verkställes på sådant sätt, att icke tillverkarna tillförsäkras otillbörlig vinst. Beträffande betråbrännvin, vilket såsom känt till sin kvalitet är ur reningssynpunkt sämre än potatisråbrännvin, gäller, att prissättningen å detsamma inbegripits i prissättningen å potatisråbrännvin. Ämbetsverken hålla före, att priset å betråbrännvinet bör i jämförelse med potatisråbrännvinet betinga ett lägre pris.'

Ämbetsverken hava därjämte anmält, att för ernående av den ändring i gällande avtalsbestämmelser mellan aktiebolaget Vin- & spritcentralen och jästfabrikanterna, som enligt ämbetsverkens mening utgjorde en förutsättning för en lösning av jästspritfrågan på föreslaget sätt, förhandlingar ägt rum med vederbörande jästfabrikanter samt att dessa därvid förklarat sig villiga att, under förutsättning att det förslag till ordnande av jästspritfrågan som ämbetsverken föreslagit vunnit statsmakternas godkännande, häva det med aktiebolaget Vin- & spritcentralen träffade avtalet av den 4 december 1919 i de punkter, som för jästfabrikanternas del medförde en förmånsställning i fråga om såväl leveransrätt som prisvillkor.

Den av ämbetsverken anvisade lösningen av frågan om jästsprittillverkningen synes vila å riktiga grunder. Mot en anordning, enligt vilken sprit får vid jästfabrikerna framställas i den mån spriten utvinnes såsom biprodukt vid jästtillverkningen, torde invändningar icke kunna med fog resas. Av de sätt på vilka en dylik anordning kan förverkligas synes den tidigare tillämpade relativa begränsningen erbjuda avgjorda fördelar framför den på de senare åren använda absoluta begränsningen, och de av ämbetsverken föreslagna utbytetalen förefalla — med hänsyn till utredningen om teknikens utveckling å området — väl avvägda. Såsom ämbetsverken framhållit hava de ifrågavarande jästfabrikanterna under bindande former förklarat sig villiga avstå från de särskilda fördelar, som innehållas i vissa bestämmelser i 1919 års avtal med aktiebolaget Vin- & spritcentralen, under förutsättning att statsmakterna godkände de av ämbetsverken föreslagna bestämmelserna. Därmed hava, såsom ämbetsverken likaledes understrukt, förutsättningar skapats för en principiellt riktig prissättning å jästråsprit. — Erforderliga för-

*Departements-
chefen.*

fattningsbestämmelser i denna del torde lämpligen böra inarbetas i brännvinstillverkningsförordningen.

Frågor om
användning
av vissa rå-
ämnen vid
brännvinstill-
verkning.

Det av kontrollstyrelsen den 19 december 1922 avgivna betänkandet upptog förslag om förbud för användning vid brännvinstillverkning av socker ävensom av melass i den mån melass icke nyttjades vid tillverkning i sammanhang med pressjästberedning. Styrelsen förutsatte därvid, att den ersättningsfråga som uppstode till följd av bet- och melassbränneriernas nedläggande skulle lösas på så sätt, att Sveriges bränneriidkareförening såsom representant för de brännerier som komme att åtnjuta fördelarna av det ifrågasatta förbudet skulle övertaga de nedlagda brännerierna.

Då denna förutsättning icke kunnat påräknas, har kontrollstyrelsen i sitt förslag den 20 november 1925 icke upptagit förbud av nämnda art. Härtill hava medverkat de synpunkter, vilka av kommerskollegium och kontrollstyrelsen tagits till utgångspunkt vid den ämbetsverken anbefallda utredningen i fråga om brännvinstillverkning i sammanhang med pressjästberedning. Ämbetsverken hava där tagit till utgångspunkt, att en rationell prissättning med hänsyn till varans värde för köparen, aktiebolaget Vin- & spritcentralen, skulle utgöra det huvudsakliga regulativet för avsättningen av de olika slagen av brännvin samt att några genom författningsbestämmelser vidtagna inskränkningar i olika bränneriers rätt att tillverka brännvin icke skulle erfordras i vidare mån än beträffande jästbrännerierna.

I sitt i ärendet avgivna yttrande har lantbruksstyrelsen upptagit spörsmålet, huruvida icke inskränkning borde vidtagas i rätten att använda utländsk råvara vid brännvinstillverkning, och styrelsen har därvid åberopat tidigare uttalanden av styrelsen av innehåll att inom landet producerade råämnen i främsta rummet borde komma till användning till gagn för det svenska jordbruket.

Kontrollstyrelsen har erinrat, att tillverkare enligt gällande bestämmelser påföres en särskild avgift av 8 öre för varje liter brännvin som tillverkas under tid, då majs, utländsk potatis, maniokarot och vissa andra utländska råämnen användas vid brännvinstillverkning. Den omfattning, i vilken dylika råämnen efter tillkomsten av berörda tilläggsavgift kommit till användning vid brännvinstillverkning, vore enligt kontrollstyrelsen icke av någon betydelse.

Vad anginge användningen av utländsk spannmål har kontrollstyrelsen anfört följande: Det vore i huvudsak jästfabrikanterna som importerade utländsk spannmål för inmäskningsändamål. I regel inköpte emellertid jästfabrikanterna — i den mån de använde spannmål — svenskt korn och svensk råg såsom råämne, och de kunde betecknas såsom betydande avnämare av det mellan-svenska kornet. Enligt vad kontrollstyrelsen inhämtat kunde ifrågavarande inhemska spannmål vissa år vara av sådan beskaffenhet, att densamma icke

kunde komma till användning för jästfabrikation utan att jästens kvalitet därigenom bleve försämrad och utbytet otillfredsställande. Under sådana omständigheter syntes det kontrollstyrelsen innebära vissa betänkligheter, att på det av lantbruksstyrelsen föreslagna sättet lägga hinder i vägen för jästindustrin att tillgodose sitt behov av spannmål av tillfredsställande kvalitet. Jämväl i övrigt kunde sådana förhållanden inträda, att det för tryggnad av landets behov av brännvin för olika ändamål kunde bli nödvändigt att tillgripa import av råämnen, särskilt i det fallet att inhemska sådana på grund av ogynnsamma skördeförhållanden eller eljest icke funnes att tillgå i tillräcklig mängd. Det torde vidare möta väsentliga svårigheter att kunna utöva en verksam kontroll för avgörande huruvida i bränneri använd spannmål vore av utländskt ursprung eller icke. Kontrollstyrelsen hade heller icke förbisett, att ett dylikt förbud kunde tänkas medföra olägenheter i frågor om handelstraktater med främmande makter.

Enligt min mening hava bärande skäl icke anförts för avvägbringande av förbud mot användning av utländsk råvara eller för införande av bestämmelser till ytterligare försvårande av utländska råämnens användning i brännerinäringen. *Departements-
chefen.*

Beträffande ansvarsbestämmelserna påkallar en av riksdagens justitieombudsman den 1 april 1924 till dåvarande departementschefen avlåten skrivelse rörande ifrågasatt ändring av 30 § 2 mom. i gällande tillverkningsförfordning ett övervägande av frågan, huruvida särskilt stadgande är erforderligt till förhindrande av maskberedning i syfte att såsom berusningsmedel använda masken i jäsande tillstånd. Omförmälda skrivelse var föranledd av en hos justitieombudsmannen gjord framställning, däri anförts, att det under de senaste åren inom visst landsfiskalsdistrikt i Norrbottens län vid upprepade tillfällen inträffat, att ofullbordad brännvinstillverkning förekommit, i det att maskberedningar blivit iordningställda utan att göras till föremål för destillering. I stället hade masken i jäsande tillstånd direkt använts såsom ersättningsmedel för rusdryck med enahanda verkan som vid förtäring av brännvin. Då dylika jäsningar påträffats, hade de förstörts och vederbörande anmälts till åtal som dock icke lett till fällande utslag. Med anledning därav hade justitieombudsmannens uppmärksamhet ansetts böra fästas å saken för vidtagande av åtgärd för eventuell författningsändring.

**Ansvars-
bestäm-
melserna.**

*Skrivelse av
riksdagens
justitieom-
budsman.*

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som även haft sin uppmärksamhet riktad på berörda förhållande, har i skrivelse till kontrollstyrelsen den 10 september 1924 meddelat, att länsstyrelsen ansett sig böra verkställa utredning i saken. För detta ändamål hade samtliga allmänna åklagare inom länet anmodats inkomma med uppgift, dels huruvida användning av mask på omförmälda sätt iakttagits, dels ock huruvida framställning eller innehav

*Länsstyrelsen
i Norrbottens
län.*

av sådan mäsik under angivna förhållanden blivit föremål för rättslig beivran och lett till fällande utslag.

Av länsstyrelsens utredning framgår att användande av mäsik i berusningssyfte förekommit i olika delar av Norrbottens län och under omständigheter, som synas tyda på att ifrågavarande missbruk på några håll erhållit en icke obetydlig omfattning. Meningarna hava dock varit delade, huruvida tillverkningen och innehavet av dylik mäsik borde föranleda straffpåföljd enligt gällande bestämmelser.

Kontrollstyrelsen.

Enligt vad kontrollstyrelsen upplyst, har sådan användning av mäsik i jäsande tillstånd ägt rum även i andra delar av landet. Styrelsen har ansett erforderligt, att straffbestämmelserna utökades med förbud mot mäsikberedning i syfte att låta mäsiken utan föregående destillation komma till användning såsom rusgivande ersättningsmedel. Tillika borde enligt kontrollstyrelsens förslag innehav av mäsik, avsedd för dylik användning, vara straffbelagt.

Departementschefen.

Det är givetvis önskvärt, att medel icke saknas till förhindrande av mäsikberedning i syfte att använda själva mäsiken såsom rusgivande ersättningsmedel. Emellertid torde, med angivande av författningens tillämpningsområde på det sätt förut föreslagits, det påtalade förfarandet bliva inbegripet under straffbestämmelser, formulerade i överensstämmelse med de nu gällande. Särskilda stadganden av det innehåll kontrollstyrelsen förordat synas därför icke erforderliga.

Andra erforderliga förändringar av gällande bestämmelser.

Jämväl i åtskilliga andra hänseenden har kontrollstyrelsen funnit, att ändrade bestämmelser vore motiverade. Särskilt har styrelsen framhållit lämpligheten av att stadganden om tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin infördes i tillverkningsförordningen samt att kontrollföreskrifterna avfattades i syfte att åstadkomma den enhetliga behandling av de accispiktiga näringarna, som man tidigare varit inriktad på vid utfärdande av sockertillverkningsförordningen av år 1922 och förordningen om tillverkning och beskattning av maltdrycker av år 1923. Vid sådant förhållande har en omarbetning av brännvinstillverkningsförordningen syntes kontrollstyrelsen önskvärd för vinnande av reda och överskådlighet i hitörande stadganden, i anledning varav styrelsen utarbetat förslag till helt ny förordning.

Departementschefen.

Då en inarbetning i gällande förordning av erforderliga ändringar svårligen låter sig göra, torde en ny förordning böra utfärdas. Det av kontrollstyrelsen den 20 november 1925 framlagda författningsförslaget synes vara väl motiverat och erbjuda god grund för meddelande av nya bestämmelser i ämnet. På några punkter har jag, såsom i viss mån framgått av vad jag förut yttrat, funnit anledning föreslå jämkningar, huvudsakligen av formell art.

Jag anhåller nu att få övergå till en mera speciell motivering av de särskilda författningsförslagen.

Med hänsyn till den ändrade skatteuppbörden har huvudförordningen ansetts lämpligen böra benämnas: förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin.

1 § 1 mom. fastställer förordningens tillämpningsområde. Frånsett den begränsning som anges i första stycket torde från tillämpningsområdet böra uteslutas rening av brännvin, som omhandlas i näringsfrihets- och rusdryckförsäljningsförordningarna (jämför 9 § 1 mom. i gällande förordning). — 2 mom. motsvarar 3 § 2 mom. i gällande tillverkningsförordning.

2 § ersätter 1 § 1, 2 och 3 mom. i gällande förordning och har avfattats i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

3 § är lika lydande med 1 § 4 mom. av gällande förordning.

Då det befunnits lämpligt, att vid varje bränneri finnes en person, som är ansvarig för att tillverkningen bedrives i enlighet med givna föreskrifter, har i 4 § intagits bestämmelse härom. Sådan person, kallad bränneriföreståndare, bör uppfylla det allmänna villkoret för idkande av fabriksrörelse, nämligen att råda över sig och sitt gods. Givetvis föreligger icke hinder för tillverkare att själv vara bränneriföreståndare.

Bestämning av tillverkningsår, som saknas i gällande förordning, har införts i 5 § första stycket. — Definitionen å tillverkningsdygn i andra stycket återfinnes i 6 § 3 mom. i nuvarande förordning.

6 § innefattar bestämmelser om grunderna för kontrollen och ersätter sålunda 19 §, 22 § 1 mom. samt i viss mån 18 § av gällande förordning. De nya föreskrifterna ansluta sig nära till motsvarande stadganden i sockerbeskattningsförordningen (1 § 2 mom.) och maltdryckstillverkningsförordningen (5 §).

7 § motsvarar 2 § 4 mom. i gällande förordning och har i huvudsak erhållit en mot 70 § 2 mom. i rusdryckförsäljningsförordningen svarande lydelse.

Frånsett 15 § i gällande tillverkningsförordning finnas däri icke några bestämmelser meddelade huru bränneri och förvaringsmagasin skola vara inrättade. Utförliga föreskrifter härom finnas i ordningsstadgan för brännerierna (1—7 §§). I likhet med vad som skett i 6 § av sockerbeskattningsförordningen och 10 § av maltdryckstillverkningsförordningen hava i 8 § införts vissa allmänna stadganden om inrättande av bränneri och förvaringsrum för brännvin, varemot det lämnats åt kontrollstyrelsen att med ledning härav meddela närmare föreskrifter.

9 § har sin motsvarighet i 3 § 1 mom. av gällande förordning.

10 § täcker 4 § i gällande förordning och har fått en mot 11 § i sockerbeskattningsförordningen och 16 § i maltdryckstillverkningsförordningen svarande lydelse.

I gällande förordning saknas bestämmelser om skyldighet för tillverkare

**Special-
motivering.**

*Förordningen
angående till-
verkning och
beskattning
av brännvin.*

1 §.

2 §.

3 §.

4 §.

5 §.

6 §.

7 §.

8 §.

9 §.

10 §.

11 §.

att tillhandahålla planritning och beskrivning över bränneriet. I 14 § av ordningsstadgan förutsättes, att vid besiktning av bränneri skola finnas tillgängliga ritning och beskrivning, upprättade genom kontrollstyrelsens försorg. Då kostnaden för sådan ritning med beskrivning skäligen bör bestri-
 das av tillverkaren, har — i överensstämmelse med vad som stadgats i 10 § i sockerbeskattningsförordningen och 11 § i maltdryckstillverkningsförordningen — i 11 § införts skyldighet för tillverkare att svara för fullständig planritning och beskrivning över bränneriet.

12 §. 12 § ersätter de föreskrifter om besiktning som för närvarande finnas i 14 § av ordningsstadgan och har utformats i nära anslutning till 17 § i maltdryckstillverkningsförordningen.

13 §. 13 § motsvarar 2 § 1 och 2 mom. i gällande förordning samt 35 § i ordningsstadgan. För de ändrade bestämmelserna i fråga om tillverkning i sammanhang med jästberedning har redan lämnats utförlig motivering.

14 §. 14 § har sin motsvarighet i 6 § 1 och 2 mom. i gällande förordning och är efterbildad 18 § i maltdryckstillverkningsförordningen.

15 §. I 15 § 1 mom. hava inarbetats 8 § i gällande förordning samt bestämmelserna i förordningen den 28 juni 1911 angående särskild avgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot och vissa andra utländska råämnen där användas. — 2 mom. upptager det i 3 § 1 mom. av gällande förordning förefintliga stadgandet om kontroll å användning av malen spannmål med den ändring, att erforderliga kontrollföreskrifter överlämnats till kontrollstyrelsens avgörande.

16 §. 16 § 1—3 mom. innehålla föreskrifter, som hava motsvarighet i 23 §, 24 § 3 mom. och 25 § av gällande förordning samt i 5 och 6 §§ av ordningsstadgan. I enlighet med hemställan av Sveriges bränneriidkareförening har i 3 mom. första och andra styckena införts ordet 'närmaste' före 'järnvägsstation eller hamnplats'. — 4 mom. ersätter 27 § 1 mom. i gällande förordning och är avsett att jämväl täcka bestämmelserna om uppmätning i 24 § av samma förordning, vilka sistnämnda bestämmelser kontrollstyrelsen ansett kräva motsvarighet i en särskild paragraf.

17 §. Då föreskriften i 10 § 3 mom. i ordningsstadgan med hänsyn till förhållandena vid jordbruksbrännerierna funnits vara av viss vikt, har densamma upptagits under 17 §.

18 §. I 18 § hava sammanförts stadganden om skyldigheter, som åligga tillverkare enligt olika författningsrum i gällande förordning och i ordningsstadgan. — 1 mom. motsvarar 10 § i gällande förordning och är lika lydande med 6 § 3 mom. i maltdryckstillverkningsförordningen. Sveriges bränneriidkareförening har menat, att ifrågavarande skyldighet med avseende å handelsböckernas företeende kunde begränsas att gälla allenast brännerirörelsen i inskränkt mening. Då det kan tänkas, att vissa uppgifter av intresse ur kontrollsynpunkt kunna förekomma i annan bokföring än den som särskilt avser brännvinstillverkningen, torde olägenhet kunna uppstå, om dylika uppgifter icke vore tillgängliga. Säkerhet för att tillverkares

affärsförhållanden ej obehörigt utnyttjas synes förefinnas i ansvarsbestämmelserna. — 2 mom. är nytt. Ehuru det måste anses ligga i sakens natur, att kontrolltjänsteman har den i momentet angivna rättigheten, har för tydlighets skull en mot 15 § sista stycket i sockerbeskattningsförordningen och 6 § 4 mom. i maltdryckstillverkningsförordningen svarande bestämmelse ansetts erforderlig. — 3, 4 och 5 mom. motsvara 10 § 1 och 2 mom. samt 11 § ordningsstadgan. — 6 mom. ersätter 11 § av gällande tillverkningsförordning och är avfattat i nära anslutning till 5 § i sockerbeskattningsförordningen och 6 § 1 mom. i maltdryckstillverkningsförordningen.

19 § är nära lika lydande med 21 § 1 mom. i gällande förordning.

19 §.

20 § ersätter 29 § i gällande förordning.

20 §.

21 § avser att reglera tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin. Bestämmelser härom återfinnas för närvarande i 13 § 1 mom. av rusdrycksförsäljningsförordningen och i 3 § 1 mom. av förordningen angående handel med skattefri sprit samt i viss mån jämväl i 1 § i förordningen den 11 juni 1920 angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning. Sistnämnda stadgande erhåller eljest sin motsvarighet genom tillägg till 13 § av rusdrycksförsäljningsförordningen i form av ett nytt mom. 3.

21 §.

I 22 § hava sammanförts de föreskrifter som synas böra meddelas angående förvaring och försändning av brännvin. Bestämmelser om försändning av brännvin för skattefria ändamål böra, liksom nu är fallet, meddelas av kontrollstyrelsen. Då nederlag skola förekomma allenast hos partihandlare med rusdrycker, erfordras icke ytterligare motsvarighet till 18 § av gällande förordning. — För försändande för export torde icke krävas vidlyftigare bestämmelser än de i 4 mom. upptagna, vilka bestämmelser hava till förebild motsvarande stadganden i 21 § 1 mom. i sockerbeskattningsförordningen och ersätta kungörelsen den 19 augusti 1887 angående bestämmelser för utförsel av obeskattat brännvin ävensom åtskilliga föreskrifter i stadgan för allmänna brännvinsnederlag.

22 §.

För kontrollens lämpliga anordning är erforderligt att partihandlare med rusdrycker till kontrollstyrelsen anmäler till vilka nederlag leveranser av brännvin skola äga rum. Bestämmelser härom äro meddelade i 23 § 1 och 2 mom. — Särskilda föreskrifter om skyldigheter för partihandlare i andra hänseenden med avseende å kontrollen synas icke behövliga, på grund varav i 3 mom. intagits en hänvisning till tillämpliga stadganden i 18 §.

23 §.

24 § motsvarar med en mindre jämkning 9 § 2 mom. i gällande förordning. Med den lydelse den nya förordningen i övrigt har faller under prisenämnds befogenhet jämväl prissättning av brännvin som sulfitspritfabrikanterna försälja till reningsverk. Därmed tillgodoses önskemål, uttalade av aktiebolaget Svensk sprit i yttrande över kontrollstyrelsens betänkande av den 19 december 1922.

24 §.

25 § innehåller bestämmelserna om påförande av tillverkningskatt för brännvin och ersätter sålunda 12 § 1 och 5 mom., 14 och 17 §§ i gällande

25 §.

tillverkningsförordning samt 2 § i förordningen den 11 juni 1920 angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulficellulosa-tillverkning.

- 26 §. 26 § motsvarar 12 § 3 och 4 mom. i gällande tillverkningsförordning. Enligt sistnämnda moment har restitution av skatt fått åtnjutas för bland annat brännvin, som vid krutbruk eller ammunitionsfabriker, tillhöriga staten, användes för tillverkning av krut eller knallkviksilver, avsedda för krigsbruk eller för övningar i försvarsändamål. Då dessa statens institutioner kunna medgivas rätt att inköpa den erforderliga spriten i skattefri form, vilket förfaringssätt redan vunnit tillämpning, saknas anledning bibehålla bestämmelsen om restitution i berörda fall.
- 27 §. 27 § upptager bestämmelserna i 13 § 4 mom. i gällande tillverkningsförordning och i den förut omförmälda förordningen den 28 juni 1911 angående användning av vissa råämnen. — I detta sammanhang kan anmärkas, att de i 13 § 1—3 mom. i gällande tillverkningsförordning intagna bestämmelserna om särskilda avgifter vid över- och undertillverkning uteslutits då bärande skäl för bibehållande av dessa bestämmelser icke längre kunna anföras.
- 28 §. 28 § 1 mom. innehåller föreskrifter om skyldighet för tillverkare att erlagga bidrag till kontrollkostnader och har viss motsvarighet i 21 § 2 mom. av gällande förordning och i kungörelsen den 24 oktober 1919 (nr 666). — 2, 3 och 4 mom. motsvara närmast 5 §, 7 § och 22 § 2 mom. i sistnämnda förordning. — 5 mom. är nytt och betingas av stadgandet i 25 § 3 mom. — I 6 mom. har införts en med 26 § 5 mom. i sockerbeskattningsförordningen analog bestämmelse (jämför ock 13 § 3 mom. i gällande tillverkningsförordning).
- 29 §. 29 § ersätter 12 § 2 mom. i gällande förordning och har avfattats lika med motsvarande bestämmelser i 24 § av sockerbeskattningsförordningen och 26 § av maltdryckstillverkningsförordningen.
- 30 §. 30 § innehåller bestämmelserna om ansvar för olovlig brännvinstillverkning. Som särskild bestraffningsgrund icke synes erforderlig för det fall brännvinstillverkning bedrives av tillverkare i förordningens mening å tid som icke omfattas av meddelat tillstånd eller eljest då tillverkning icke är honom medgiven, hava bestämmelserna i 1 mom. och 2 mom. av gällande tillverkningsförordning sammanförts i 1 mom., i vilket jämväl i förenklingsyfte inarbetats stadgandena i 3 mom. av gällande förordning. — 2 mom. motsvarar 5 mom. av sistnämnda förordning med tillägg, att beslag må omfatta å stället befintliga förråd av råämnen, som uppenbarligen varit avsedda för den olovliga tillverkningen eller mäskeerbedningen. — 3 mom. är nära lika lydande med 4 mom. i gällande förordning.
- 31 §. 31 § 1 mom. överensstämmer med 31 § 1 mom. av gällande förordning. — 2 mom. motsvarar 2 mom. av samma förordning med den ändring, att bötesminimum i första stycket sänkts till tjugofem kronor samt att i andra stycket hänvisats till 1 mom. i 30 §.

32 § av gällande förordning innehåller straffbestämmelser för åtgärder varigenom skatt undandrages eller kronans säkerhet för skatten äventyras. Med omläggningen av skatteuppbörden måste motsvarande straffbestämmelser förlänas sådant innehåll, att säkerhet fortfarande vinnes för att det brännvin varför skatt eller avgift skall utgöras icke undantages från beskattning. Då i 21 § intagits föreskrifter om tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin, bör i den nya förordningen jämväl stadgas straff för förfogande i strid med nämnda föreskrifter. Dylika straffbestämmelser synas böra meddelas i 32 § i samband med fastställande av straff för det förfogande som innefattar undandragande från beskattning. Det är emellertid förenat med svårighet att systematiskt angiva alla särskilda fall av olovligt förfogande, och i anledning härav har det befunnits lämpligt att under begreppet undansnillning sammanföra samtliga förfoganden som i förevarande sammanhang kunna komma i betraktande. Då dessa förfoganden kunna vara av flerahanda slag och innefatta såväl ringare som grövre förseelser, har det blivit nödvändigt använda en tämligen vid straffskala. — 1 och 2 mom. komma sålunda att innebära motsvarighet till straffbestämmelser i 32 § i gällande tillverkningsförordning, 20 § 1 mom. och 2 mom. första stycket i förordningen angående handel med skattefri sprit samt 75 § i rusdrycksförsäljningsförordningen — sistnämnda paragraf såvitt den angår brännvinstillverkare. — 3 mom. har till förebild 20 § 2 mom. andra stycket i förordningen angående handel med skattefri sprit. — 4 mom. motsvarar närmast senare delen av 32 § 1 mom. i gällande tillverkningsförordning och vissa delar av 25 § i förordningen angående handel med skattefri sprit. I förhållande till 32 § i gällande förordning föreligger en begränsning så till vida att påföljd av förverkande icke inträder, därest omständigheterna äro synnerligen mildrande.

32 §.

33 § motsvarar 35 § i gällande tillverkningsförordning.

33 §.

34 § ersätter 33 § i gällande förordning med den ändring, att den särskilda avgift som enligt paragrafen skall erläggas höjts till 8 öre och därmed bringats att motsvara den avgift som enligt 27 § skall utgå.

34 §.

35 § svarar mot 37 § 2 mom. i gällande förordning. Då 13 § 2 mom. i förslaget på grund av fastställandet av utbytestal kommer att ersätta huvudstadgandet i förordningen om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, har straffskalan i 4 § av sistnämnda förordning upptagits i 35 § i den föreslagna förordningen med tillägg om lägre straff, därest omständigheterna äro synnerligen mildrande.

35 §.

I 36 § hava sammanförts straffbestämmelser för överträdelse av vissa kontrollföreskrifter, däribland ansvarsstadgandet i 38 § av gällande förordning. Straffskalan är den i sistnämnda paragraf angivna med den ändring att bötesminimum sänkts till femtio kronor.

36 §.

37 § motsvarar 37 § 1 mom. i gällande förordning och har erhållit en med 33 § i sockerbeskattningsförordningen och 50 § i maltdryckstillverk-

37 §.

ningsförförordningen nära överensstämmande utformning. Straffskalan är den i gällande tillverkningsförförordning upptagna med den ändring att maximum höjts till femhundra kronors böter.

38 §. 38 § 1 mom. har motsvarighet i 39 § 1 mom. av gällande förförordning. — 2 mom. överensstämmer med 39 § 2 mom. av gällande förförordning med den ändring att brännvinstillverkare utbytts mot bränneriföreståndare. — 3 mom. innebär den jämkning i förhållande till stadgandet i 39 § 3 mom. av gällande förförordning att påföljdens inträdande i viss mån begränsats.

39 §. 39 § motsvarar 40 § av gällande förförordning med tillägg, innebärande att bränneriföreståndare upptagits jämte tillverkare samt att gåvan tillfaller kronan.

40 §. 40 § överensstämmer, fränsett formella ändringar, med 41 § av gällande förförordning.

41 §. 41 § är nära lika lydande med 42 § i gällande förförordning.

42—44 §§. 42—44 §§ motsvara med smärre jämkningar 47—51 §§ av gällande förförordning.

45 o. 46 §§. För stävande av den olaga brännvinstillverkningen har det funnits önskvärt att äga tillgång till bättre efterforskningsmöjligheter än dem som stå till buds genom den i nuvarande brännvinstillverkningsförförordning medgivna undersökningsrätten. Detta förhållande har understrukits av överståthållarämbetet som i sitt i ärendet avgivna yttrande bland annat anför, att bestämmelserna i kontrollstyrelsens förslag av år 1922 icke toge hänsyn till det behov av maktmedel som framträdde vid tillsynen av brännvinstillverkningsförförordningens efterlevnad. Överståthållarämbetet har vidare påpekat, att undersökning och beslag enligt gällande förförordning överlämnats åt lands- och stadsfiskaler, kronobetjante samt de personer vilka särskilt förordnats att vaka över förordningens efterlevnad. Emellertid vore, enligt ämbetet, stadsfiskalernas i Stockholm verksamhet sådan att de icke hade att taga befattning med undersökning eller beslag; i stället fungerade polisämbetsmännen och deras underordnade, och i deras verksamhet till upptäckande av olaga brännvinsbränning inginge även att göra husundersökning, vilken i regel skedde efter av polisbefäl given order men även utfördes av polis-konstaplar, minst två och två tillsamman, utan någon för det särskilda fallet given order. Överståthållarämbetet har framhållit behovet av att den praxis angående verkställande av husrannsakan som sålunda utvecklats sig blir lagfästad. — Kontrollstyrelsen har instämt med överståthållarämbetet. — Då ett effektivt bekämpande av den olaga brännvinstillverkningen förutsätter möjlighet att verkställa husrannsakan, hava i 45 och 46 §§ införts bestämmelser härutinnan av huvudsakligen samma innebörd som stadgandena i 12 § och 13 § 1 mom. i lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel, vilka stadganden jämväl upptagits i 9 § av lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin.

47 §. 47 § motsvarar 44—46 §§ av gällande tillverkningsförförordning. I enlighet med grundsatser, som i lagstiftningen å senare tid tillämpats i fråga om

bötesfördelning, föreslås åklagares och angivares anspråk på andel i böter och förverkad egendom skola avskaffas. Då bärande skäl ej heller kunna förebringas för bibehållande i förevarande fall av beslagares andel, har fördelningen föreslagits skola ske med två tredjedelar till myndighets förfogande att användas i överensstämmelse med nu gällande föreskrifter och återstoden till kronan.

Åtskilliga bestämmelser i gällande förordning hava ansetts icke böra upptagas i förslaget. Då arbetsförhållandena vid brännerierna torde bliva tillräckligt reglerade av arbetstidslagstiftningen, har 2 § 3 mom. med därtill hörande straffbestämmelser uteslutits. Bestämmelser angående kontrollmätning i fall som avses i 26 § böra lämpligen meddelas av kontrollstyrelsen. Föreskriften i 28 § har sin rätta plats i instruktion för kontrolltjänstemännen. Stadgandet i 34 § är obehövt, då kontrollstyrelsen har att tillhandahålla offentliga myndigheter de upplysningar som ligga inom området för styrelsens verksamhet. Slutligen bör den i 43 § upptagna bestämmelsen icke inrymmas i brännvinstillverkningsförordningen.

Uteslutna bestämmelser.

Då praktiska olägenheter skulle uppstå, därest icke tidpunkten för förordningens ikraftträdande sammanföle med ingången av nytt tillverkningsår, som börjar klockan tolv på dagen den 1 oktober, har förordningen ansetts lämpligen böra träda i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen. — I samband med stadgande om ikraftträdandet torde jämväl vissa övergångsbestämmelser böra meddelas. Sålunda bör föreskrivas, att åtgärder, som före förordningens ikraftträdande erfordras för ordnande av tillverkning eller beskattning av brännvin eller kontroll därå enligt den nya förordningen, skola vidtagas enligt bestämmelserna i densamma. Vidare behöva särskilda anstalter vidtagas till förhindrande av dubbelbeskattning av brännvin vid själva övergången. Det brännvin, som tillverkas under tiden närmast före tidpunkten för de nya bestämmelsernas ikraftträdande, kommer givetvis icke att försändas från bränneriet förrän efter ikraftträdandet, vilket skulle medföra, att dylikt brännvin för vilket tillverkaren debiterats tillverknings-skatt även komme att beskattas vid framkomsten till partihandlarens brännvinsnederlag. I övergångsbestämmelse torde därför lämpligen stadgas, att tillverkaren skall inom viss kort tid i nu gällande ordning hava guldittillverkningsskatten för allt det brännvin, som intill förordningens ikraftträdande tillverkats i bränneriet, samt att dylikt brännvin i stället fritages från beskattning vid framkomsten. Det torde få ankomma på kontrollstyrelsen att meddela de närmare tillämpningsbestämmelser som kunna vara erforderliga för denna övergångsanordnings genomförande.

Ikraftträdande. Övergångsstadganden.

I 1 § av förordningen angående försäljning av rusdrycker har intagits den ändrade definitionen å spritdrycker och vin. — De i 13 § 1 mom. vidtagna ändringarna äro föranledda av de i 21 § i förevarande förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin upptagna

Förordningen angående försäljning av rusdrycker.

bestämmelserna om tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin. — 3 mom. i 13 § av rusdrycksförsäljningsförordningen är nytt och har tillkommit för reglering av partihandelsbolags rätt att inköpa brännvin som framställts ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning. Detta moment ersätter sålunda föreskrifter i förordningen den 11 juni 1920 angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosa-tillverkning, och är efterbildat 5 § andra stycket i förordningen angående handel med skattefri sprit. — I 74 § 2 mom. av rusdrycksförsäljningsförordningen har vidtagits den ändring som påkallas av antagande av den föreslagna brännvinstillverkningsförordningen.

*Förordningen
angående
handel med
skattefri
sprit.*

De ändringar, som vidtagits i 3 § 1 mom. och 20 § av förordningen angående handel med skattefri sprit, äro betingade av överflyttande till den föreslagna brännvinstillverkningsförordningen av de bestämmelser som angå tillverkares rätt att förfoga över brännvin. De i förordningen angående handel med skattefri sprit meddelade föreskrifter med avseende å handeln med motorsprit böra givetvis tillämpas å den försäljning av motorsprit som bedrives av tillverkare. En erinran härom har intagits i 3 § 1 mom. — I 20 § hava kvarlämnats de straffbestämmelser som angå tillverkares eller återförsäljares obehöriga avhändande av motorsprit. — 21 § har undergått den jämkning som föranledes av den ändrade avfattningen av 20 §. — De i 22, 23 och 24 §§ vidtagna ändringarna äro betingade av tidigare berörda ändringsförslag.

*Förordningen
angående
vissa alkohol-
haltiga pre-
parat.*

I 11 § 1 och 2 mom. av förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat hava företagits de ändringar, som äro påkallade av framläggandet av förslaget om ny brännvinstillverkningsförordning.

Hemställan.

Såsom förut visats innefattar det föreliggande förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin vissa ändringar i förhållande till de i gällande tillverkningsförordning förekommande ansvarsbestämmelserna och föreskrifterna i avseende å förordningens verkställighet. De i förordningarna angående försäljning av rusdrycker, handel med skattefri sprit samt vissa alkoholhaltiga preparat föreslagna ändringarna i fråga om ansvarsbestämmelserna äga sådant sammanhang med motsvarande föreskrifter i förslaget till brännvinstillverkningsförordning, att ifrågavarande ändringsförslag svårigen kunna bedömas annorledes än gemensamt. På grund härav tillstyrker jag, att lagrådets yttrande måtte inhämtas över femte kapitlet i förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin, såvitt däri ingå nya eller förändrade bestämmelser, samt över de i övriga förslag förekommande förändrade stadgandena av kriminalrättslig natur.»

Föredraganden uppläser härafter förslag till

- 1) förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin;
  - 2) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;
  - 3) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit; och
  - 4) förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat
- samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslagen, vilka fogats såsom bilagor 1 A—D vid detta protokoll, måtte i de av honom angivna delarna inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Svante Ericsson.

Bilaga 1 A.**Förslag**

till

förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin.**I KAP.****Allmänna bestämmelser.****1 §.**Förord-
ningens till-
lämpnings-
område.

1. Denna förordning äger tillämpning å varje till tillverkning av vin eller maltdryck icke hänförligt förfarande, varigenom etylalkohol i en koncentration av mer än två och en fjärdedels volymprocent framställes eller utvinnes.

Angående rening av brännvin, avsett för förbrukning inom riket, gäller vad därom är särskilt stadgat.

2. Under den kontroll och de villkor i övrigt som Konungen prövar erforderliga må tillverkning av brännvin äga rum för vetenskapligt ändamål eller försöksvis för tekniskt ändamål utan iakttagande av de i denna förordning meddelade bestämmelser.

2 §.

Tillverkning.

Den som vill idka tillverkning av brännvin skall, utöver vad författningarna i allmänhet föreskriva såsom villkor för rätt att utöva näring, vara underkastad de föreskrifter som beträffande sådan tillverkning i denna förordning finnas stadgade.

3 §. Koncession
för vissa
brännerier.

I bränneri som anlagts eller för brännvinstillverkning inrättats efter ingången av juli månad 1917 må sådan tillverkning ej äga rum utan att Konungen därtill lämnat tillstånd. Lag samma vare angående tillverkning i bränneri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1917.

4 §. Tillverkare
och bränneri-
föreståndare.

1. Den som idkar tillverkning av brännvin kallas i denna förordning **tillverkare**.

2. Vid varje bränneri, där tillverkning av brännvin bedrives, skall finnas en person som i egenskap av *bränneriföreståndare* är ansvarig för

att tillverkningen bedrives i enlighet med föreskrifterna i denna förordning och de med stöd av förordningen särskilt meddelade bestämmelser.

Behörighet att vara bränneriföreståndare tillkommer ej annan än den som råder över sig och sitt gods.

5 §.

Tillverkningsår räknas från klockan tolv på dagen första helgfria dag i oktober månad till samma timme första helgfria dag nästföljande oktober månad.

Tillverk-
ningsår och
tillverk-
ningsdygn.

Med tillverkningsdygn förstås tiden från klockan tolv på dagen den ena till samma timme å nästföljande helgfria dag.

6 §.

1. Bränneri, tillverkning av brännvin samt förvaring av tillverkat brännvin ävensom nederlag, till vilket brännvin försändes i enlighet med bestämmelserna i denna förordning, skola stå under statens kontroll.

Grunderna
för kontrol-
len.

2. Överinseendet å kontrollen handhaves av kontrollstyrelsen.

Den lokala tillsynen utövas av överkontrollörer med biträde av kontrollörer och tillsyningsmän. Närmare bestämmelser om kontrolltjänstemännens tillsättande, befogenheter och åligganden meddelas av Konungen. Angående ersättning till kontrolltjänstemännen är särskilt stadgat.

I den mån denna förordning icke annorlunda bestämmer skall kostnaden för kontrollens utövning bestridas av statsverket.

7 §.

Finnes vid krig eller omedelbar krigsfara eller då annat utomordentligt förhållande är rådande nödigt att meddela förbud mot bedrivande av brännvinstillverkning eller att föreskriva inskränkningar i sådan tillverkning, äge Konungen därom förordna.

Förbud mot
eller in-
skränkningar
i brännvins-
tillverkning.

II KAP.

Bestämmelser i avseende å tillverkningen m. m.

8 §.

Bränneri skall vara så byggt och inrättat, att betryggande åtgärder kunna vidtagas till förekommande av brännvins olovliga bortförande från bränneriet.

Bränneri-
byggnad;
bränneri-
magasin.

Magasin eller rum, avsett uteslutande för förvaring av tillverkat brännvin (brännerimagasin), skall finnas vid varje bränneri och vara så anordnat, att obehörigt tillträde därtill ej kan vinnas utan synbart våld. Fristående cistern må ej anses såsom brännerimagasin. Då brännvin förvaras i brännerimagasin, skall magasinet vara satt under kronans läs.

I stad skall brännerimagasin ligga å samma tomt som bränneriet och å

landet ej över en kilometers väg från detsamma, där ej kontrollstyrelsen på särskild framställning finner sig kunna medgiva undantag härifrån.

Närmare föreskrifter om inrättande av bränneribyggnad och brännerimagasin samt beträffande uppställande av redskap meddelas av kontrollstyrelsen.

9 §.

Redskap. För brännvinstillverkning må begagnas redskap av vilken storlek och beskaffenhet som helst med de inskränkningar som kunna föreskrivas för kontrollens handhavande.

10 §.

**Drifts-
anmälan.** Då bränneri skall sättas i gång eller vid början av ett tillverkningsår fortfarande vara i verksamhet, åligger det tillverkaren att minst tio dagar innan tillverkning må äga rum till kontrollstyrelsen ingiva skriftlig anmälan med uppgift om

a) bränneriets namn, det ställe där bränneriet är beläget, bränneriföreståndarens namn samt tillverkarens och bränneriföreståndarens postadresser;

b) den dag då framställning av alkohol genom tillsättande av jäst till mäskan skall taga sin början;

c) huruvida det i bränneriet tillverkade brännvinet är avsett att försälgas uteslutande för de i 21 § 1 mom. punkterna b)—d) angivna ändamål;

d) huruvida tillverkningen skall ske i sammanhang med pressjästberedning (*jästbränneri*) eller brännvinet skall framställas ur avfallslut vid sulfitt-cellulosatillverkning (*sulfitbränneri*); samt

e) det ombud som i bränneriföreståndares frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänsteman.

Vid dylik anmälan skall tillika fogas bevis, dels att bränneriföreståndare är behörig att utöva tillsyn å brännvinstillverkning, dels ock i fall som avses i 3 § att Konungen lämnat sådant tillstånd som där är sagt.

Finnes ej hinder för rörelsens utövande, utfärdar kontrollstyrelsen tillståndsbevis för tillverkaren.

11 §.

**Beskrivning
och planrit-
ning över
bränneri.** 1. Tillverkare skall, innan anmälan som i 10 § sägs första gången göres, låta i två exemplar upprätta och till vederbörande överkontrollör överlämna fullständig planritning och beskrivning över bränneriet, brännerimagasinet och samtliga å bränneritomten befintliga lägenheter med tydligt angivande av det ändamål vartill varje lägenhet är avsedd. Det ena exemplaret av ritning och beskrivning förvaras vid bränneriet, det andra insändes av överkontrollören till kontrollstyrelsen.

2. Byggnader, lägenheter och bränneriredskap, som icke upptagits i den i 1 mom. nämnda beskrivning eller som där upptagits men sedermera ändrats, må icke vid tillverkning av brännvin användas utan att hava blivit av överkontrollören skriftligen godkända.

3. När i anseende till vidtagna förändringar inom bränneri kontrollstyrelsen anser ritningen över detsamma icke vidare vara användbar, åligger det tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrivning, ävenledes i två exemplar.

12 §.

1. Innan tillverkningen på grund av meddelat tillståndsbevis börjar, skall kontrolltjänsteman anställa besiktning av bränneriet med tillhörande brännerimagasin för att utröna, huruvida byggnader och redskap överensstämma med planritning och tillhörande beskrivning samt föregående besiktningensprotokoll. Besiktning.

I anledning av besiktningen uppsättes protokoll, innehållande uppgift å de förändringar som må hava vidtagits med byggnader och redskap efter näst föregående besiktning. Protokollet utskrives i två exemplar, varav det ena bilägges den vid bränneriet förvarade beskrivningen och det andra insändes till överkontrollören.

Bränneriföreståndare åligger att själv eller genom ombud närvara vid besiktningen samt underteckna protokollet.

2. Överkontrollören åligger att granska besiktningsprotokollet. Visar det sig därvid, att byggnader och redskap förete olikheter med planritning och tillhörande beskrivning på grund av förändringar som verkställtts efter det föregående besiktning företagits, och hava förändringarna icke godkänts jämlikt 11 § 2 mom., äger överkontrollör, där anordningarna strida mot föreskrifterna i denna förordning eller mot de med stöd av förordningen särskilt utfärdade bestämmelser, meddela beslut om nödiga rättelser. Äro förändringarna av beskaffenhet att hindra utövande av en betryggande kontroll, må överkontrollör meddela förbud mot tillverkning av brännvin vid bränneriet. Besiktningsprotokollet tillställles efter verkställd granskning kontrollstyrelsen.

3. Har överkontrollör meddelat förbud varom i 2 mom. sägs, skall han ofördröjligen och senast inom tre dagar insända besiktningsprotokollet till kontrollstyrelsen, som har att återkalla tillståndet till brännvinstillverkning eller upphäva förbudet.

Återkallas tillståndet till brännvinstillverkning, må nytt tillstånd icke meddelas förrän tillverkaren för kontrollstyrelsen företer ett av överkontrollören utfärdat intyg därom att anordningarna vid bränneriet icke strida mot föreskrifterna i denna förordning eller mot de med stöd av förordningen särskilt meddelade bestämmelser.

13 §.

1. I annat bränneri än jästbränneri och sulfitbränneri vare brännvinstillverkning tillåten allenast från klockan tolv på dagen första helgfria dag i oktober månad till första helgfria dag i maj månad det därpå följande året vid samma timme.

Tillverkningstid och tillverkningens omfattning.

2. I jästbränneri må under varje fjärdedel av tillverkningsåret icke framställas större myckenhet brännvin av normalstyrka än att mot åttio liter svara etthundra kilogram under samma tid tillverkad ren pressad jäst. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin som vid $+15^{\circ}$ å Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol.

14 §.

Slutanmälan. 1. Har bränneri genom olyckshändelse så väsentligen skadats att tillverkningen måste upphöra, eller vill tillverkare av annan anledning avsluta brännvinstillverkningen tidigare än i tillståndsbeviset angivits, skall han därom skriftligen göra anmälan hos kontrolltjänstemannen, i senare fallet minst tre dagar före utgången av det tillverkningsdygn med vilket han anmäler sig vilja avsluta tillverkningen. Kontrolltjänstemannen åligger att lämna tillverkaren bevis om gjord anmälan ävensom ofördröjligen underätta överkontrollören och kontrollstyrelsen.

När sådan anmälan från tillverkaren skett, må brännvinstillverkning ej utan nytt tillståndsbevis äga rum efter den tid då enligt anmälningen tillverkningen skolat avslutas.

2. Då tillverkningsrätt vid bränneri upphör, skall kontrolltjänstemannen till förhindrande av fortsatt brännvinstillverkning anbringa de lås och förseglingar som vederbörande överkontrollör finner erforderliga.

15 §.

Särskild anmälan vid användning av vissa råämnen
m. m.

1. Där tillverkare vill för brännvinstillverkning använda majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelserika utländska ämnen, skall han därom minst tre dagar innan den första inmäskningen är avsedd att äga rum göra skriftlig anmälan hos kontrolltjänstemannen och därjämte uppvisa vidimerad avskrift av kvitterat levereringsreversal, utvisande att den särskilda avgift varom i 27 § sägs blivit inbetald. Kontrolltjänstemannen skall lämna tillverkaren bevis om gjord anmälan samt ofördröjligen underrätta överkontrollören och kontrollstyrelsen.

Vill tillverkare, som anmält sig ämna vid brännvinstillverkning använda råämnen varom i första stycket sägs, upphöra med användning därav före utgången av den tid under vilken han äger tillverka brännvin, skall han därom göra anmälan på sätt i 14 § 1 mom. första stycket stadgas; och skall då sådan anmälan göres förfaras i överensstämmelse med vad där är sagt.

2. Malen spannmål må användas för brännvinstillverkning allenast under den särskilda kontroll som av kontrollstyrelsen föreskrives.

16 §.

Kontrollapparat;
sprithållare
och sprithållarrum;
uppmätning
av tillverkat
brännvin.

1. För uppmätning av tillverkat brännvin skall i bränneri finnas en kontrollapparat, i sulfitbränneri dock endast om kontrollstyrelsen så prövar erforderligt. Kontrollapparaten anskaffas, äges och underhålls av staten. Brännvinstillverkning må ej företagas, innan föreskriven kontrollapparat blivit i bränneriet anbragt.

2. I bränneri skola vara inrättade en eller flera sprithållare av den storlek under inströmningsöppningen, att åtminstone ett dygns tillverkning däruti rymmes. Sprithållare skall, där kontrollstyrelsen icke annorlunda bestämmer, vara uppställd i ett från övriga lokaler i bränneriet avskilt rum; dock må sprithållarrum stå i förbindelse med brännerimagasin.

3. Tillverkaren är skyldig att på egen bekostnad låta avhämta kontrollapparat från närmaste järnvägsstation eller hamnplats varom meddelande lämnas av överkontrollör samt att likaledes bestrida kostnaden för apparatens uppsättning.

Efter tillverkningens upphörande skall kontrollapparaten kvarstanna vid bränneriet under tillverkarens vård, såvida denne ej hos överkontrollören anmäler sig vilja återlämna apparaten eller densamma av överkontrollören återfordras; och åligger i så fall tillverkare att på egen bekostnad låta forsla apparaten till närmaste järnvägsstation eller hamnplats varom meddelande lämnas av överkontrollör.

All å apparaten, dess tillbehör eller emballage uppkommen skada som kunnat förekommas genom omsorgsfull vård ersättes av tillverkaren.

4. Närmare föreskrifter såväl för kontrollapparats uppsättning, justering och vård som för uppmätning och provning av tillverkat brännvin äger kontrollstyrelsen meddela. Vid all beräkning av alkoholmängden på grund av provning med alkoholometer skola av kontrollstyrelsen fastställda tabeller begagnas.

17 §.

Bränneri med tillhörande redskap, brännerimagasin och övriga för kontrollen erforderliga lägenheter skola i möjligaste mån hållas i snyggt och ordentligt skick.

Ordningsföreskrift.

18 §.

1. Tillverkare skall hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den kontrollstyrelsen därtill befullmäktigat, så ock för överkontrollör.

Allmänna skyldigheter för tillverkare och bränneriföreståndare.

2. Tillverkare åligger att bereda kontrolltjänsteman närhelst han det fordrar tillträde till bränneriet för undersökning av lokaler, redskap och råämnen samt för tillsyn å tillverkning.

3. All för kontrollen behöflig handräckning ävensom för densamma erforderliga målkärl och andra redskap har tillverkare att tillhandahålla; skolande mättings- och vägningsredskap vara vederbörligen justerade.

4. Tillverkare skall då sådant för expeditionsgörömlen fordras lämna kontrollpersonalen tillträde till ett i bränneriet eller i närheten därav beläget eldat och städat rum, försett med erforderliga möbler och skrivmaterialier.

5. Bränneriföreståndare åligger att lämna vederbörande kontrolltjänsteman a) uppgift över de inmäskade råämnenas myckenhet och beskaffenhet;

b) uppgift om produktionsorten för den vid bränneriet använda potatisen av inhemskt ursprung och, då densamma icke odlats av tillverkaren, intyg av säljaren om sådant ursprung; samt

c) uppgifter som av kontrollstyrelsen infordras för näringsstatistiken och för styrelsens statistiska berättelse.

6. Tillverkare och bränneriföreståndare skola ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över brännvinstillverkningsskattens behöriga utgörande samt för denna förordnings tillämpning i övrigt meddelar, ävensom de anvisningar, som vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning, av Konungen utfärdade bestämmelser eller kontrollstyrelsens särskilda föreskrifter kan lämna.

19 §.

Kost och rum
för kontroll-
personal.

Därest å landsbygden på grund av lokala förhållanden så erfordras, vare tillverkare på anmodan av överkontrollör skyldig dels att mot särskild gottgörelse tillhandahålla kontrolltjänsteman lämplig kost samt ett möblerat, eldat och städat boningsrum å plats som av överkontrollören godkännes, dels ock att mot ersättning enligt gällande skjutstaxa anskaffa skjuts till övriga tjänstgöringsställen inom distriktet. Gottgörelse för boningsrum och kost fastställas till beloppet i sammanhang med bestämmandet av arvode till kontrolltjänsteman på sätt särskilt stadgas.

20 §.

Klagan över
kontroll-
tjänstemans
åtgärd.

Tillverkare eller bränneriföreståndare äge hos kontrollstyrelsen söka ändring uti sådan av kontrolltjänsteman lämnad anvisning eller vidtagen åtgärd varmed han ej åtnöjes.

III KAP.

Om tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin, m. m.

21 §.

Tillverkares
rätt att för-
foga över
tillverkat
brännvin.

1. Tillverkare äge försälja av honom tillverkat brännvin
a) till partihandelsbolag varom förmåles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, i denna förordning benämnt partihandlare med rusdrycker;

b) till partihandlare varom förmåles i förordningen angående handel med skattefri sprit, i denna förordning benämnd partihandlare med skattefri sprit;

c) för användning till motordrift, när brännvinet enligt vad i förordningen angående handel med skattefri sprit sägs är att anse såsom motorsprit; samt

d) för export.

2. Önskar tillverkare i egen rörelse använda i bränneriet tillverkat brännvin, skall han, då fråga ej är om motorsprit, därtill söka kontrollstyrelsens tillstånd.

3. På annat sätt än i 1 och 2 mom. sägs må tillverkare icke förfoga över tillverkat brännvin.

22 §.

1. Där det tillverkade brännvinet icke direkt uttages från sprithållare för något av de i 21 § 1 och 2 mom. omförmälda ändamål, skall brännvinet inläggas i brännerimagasinet och där kvarbliva under kronans lås till dess det uttages för ändamål som nu är sagt.

Förvaring
och försänd-
ning av
brännvin.

2. Tillverkare må även efter tillverkningens upphörande hava brännvin kvarliggande i brännerimagasinet.

3. Försändning av brännvin som försålts till partihandlare med rusdrycker får ske allenast till särskilt hos partihandlaren inrättat brännvinsnederlag medelst förpassning under statens kontroll. Tillverkare åligger att för sådant ändamål till vederbörande kontrolltjänsteman avgiva förpassningsinlaga, avfattad i tre exemplar enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär. En av dessa inlagor skall åtfölja godset.

4. Brännvin som av tillverkare försålts för export må utföras ur riket allenast över ort där tullförvaltning finnes. Utförseln skall äga rum under den kontroll som för utförsel av utländskt oförtullat gods är stadgad. Försändning av brännvin, avsett för export, skall ske medelst förpassning som i 3 mom. sägs.

5. Beträffande försändning av brännvin från bränneri i andra fall än i 3 och 4 mom. är sagt gälla de bestämmelser som kontrollstyrelsen meddelar.

23 §.

1. Partihandlare med rusdrycker åligger att minst tio dagar innan försändning av brännvin från bränneri till honom tillhörigt brännvinsnederlag skall taga sin början till kontrollstyrelsen skriftligen anmäla

Anmälan
från parti-
handlare
med rus-
drycker
m. m.

a) brännvinsnederlagets namn och det ställe där det är beläget;

b) den tidrymd, ej överstigande ett tillverkningsår, varunder brännvin skall försändas till brännvinsnederlaget och där uppmätas; samt

c) det ombud som skall företräda partihandlaren inför kontrolltjänsteman.

2. Skall försändning av brännvin till brännvinsnederlag avslutas tidigare än enligt 1 mom. b) uppgivits, åligger det partihandlaren att därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen, med angivande av den dag då uppmätning är avsedd att senast äga rum.

3. Vad i 18 § är stadgat beträffande tillverkare och bränneriföreståndare skall i tillämpliga delar gälla partihandlare med rusdrycker till vilken försändning av brännvin äger rum.

24 §.

Prissättning
å brännvin.

Kan i fråga om brännvin som tillverkare försäljer till partihandlare med rusdrycker frivillig överenskommelse ej träffas om pris eller leveransvillkor i övrigt, skall, då tillverkare eller partihandlare det påfordrar, avgörande träffas av särskild prisnämnd, bestående av sju ledamöter, av vilka två utses av vardera parten. Återstående tre ledamöter, däribland ordföranden, jämte suppleanter för dem förordnas årligen av Konungen.

Kostnaderna för prisnämndens verksamhet gäldas med hälften av vardera parten.

Föreskrifter om nämndens sammankallande och verksamhet utfärdas av Konungen.

IV KAP.

Om tillverkningskatt och särskilda avgifter.

25 §.

Tillverk-
ningskatt.

1. Brännvin, som från bränneri förpassas till brännvinsnederlag, tillhörigt partihandlare med rusdrycker, och därstädes efter godkännande mottages av partihandlaren, skall genom hans försorg uppmätas i närvaro av kontrolltjänsteman. För den sålunda uppmätta myckenheten brännvin skall partihandlaren till statsverket inbetala tillverkningskatt med 65 öre för varje liter av normalstyrka.

Tid för
skattens
erläggande.

2. Tillverkningskatten för det under varje månad uppmätta brännvinet skall erläggas senast å femtonde dagen i sjätte månaden därefter.

Särskilt an-
stånd med
skattens
erläggande.

3. Har partihandlare med rusdrycker inköpt så stor myckenhet inhemskt brännvin att detsamma kan förväntas bliva lagrat under avsevärt lång tid, äger kontrollstyrelsen på framställning av partihandlaren medgiva denne särskilt anstånd under viss tid med inbetalning av tillverkningskatt intill ett belopp som svarar mot skatten å den för dylik lagring avsedda myckenheten brännvin.

Så länge sådant anstånd varar skall brännvin till samma myckenhet som den för vilken anståndet beviljats hos partihandlaren förvaras under kronans lås.

26 §.

Restitution
av tillverk-
ningskatt.

Restitution av tillverkningskatt med 65 öre för varje liter brännvin av normalstyrka må av partihandlare med rusdrycker, i den ordning Konungen föreskriver, åtnjutas för brännvin som utföres ur riket eller försäljes till partihandlare med skattefri sprit.

27 §.

Särskild av-
gift då vissa
råämnena an-
vändas vid
tillverkning.

För brännvin, tillverkat vid bränneri under tid då majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelserika utländska ämnen där

användas för brännvinstillverkning, skall tillverkare erlagga en särskild avgift av 8 öre för varje liter av normalstyrka. Denna avgift betalas förskottsvis, dock varje gång för minst 10,000 liter; för mycket erlagd avgift restitueras efter tillverkningsrättens upphörande på därom av tillverkaren hos kontrollstyrelsen gjord framställning.

28 §.

1. Före femtonde dagen i månaden näst efter utgången av varje fjärdedels år skall tillverkare såsom bidrag till kostnaden under samma tid för kontroll vid bränneriet erlagga ett belopp, motsvarande fem kronor för varje dygn då tillverkningsrätt vid bränneriet varit gällande.

Särskilda
kostnader
som skola
gäldas av
tillverkaren.

2. Avstår tillverkare från tillverkningens utövande utan att densamma tagit sin början, skall tillverkaren, som är skyldig att därom göra anmälan till kontrollstyrelsen, gottgöra statsverket hela den kostnad som må hava uppstått genom inkallande av kontrolltjänsteman.

3. Om medgiven brännvinstillverkning ej företages inom tre tillverkningsdygn efter den i tillståndsbeviset uppgivna tid eller om brännvinstillverkning avbrytes utan sådan anmälan som i 14 § 1 mom. första stycket omförmäles eller utan sådant förordnande av Konungen som avses i 7 § och ej inom tre tillverkningsdygn, det oräknat varunder avbrottet inträdde, ånyo företages, åligger det tillverkaren att för de tillverkningsdygn under vilka tillverkningen sålunda icke utövats gälda hela den på bränneriet belöpande kontrollkostnaden.

4. Tillverkare åligger att gälda kostnad för tillsyn å brännerimagasin vid bränneri som ej är i verksamhet.

5. Partihandlare med rusdrycker har att gälda kostnaden för den särskilda kontroll som kan bliva erforderlig för det i 25 § 3 mom. omförmälda fall.

6. Fullgöres ej skyldighet att inbetala avgifter enligt denna paragraf, skola desamma på kontrollstyrelsens föranstaltande omedelbart hos vederbörande utmätas.

29 §.

Erläggande av tillverkningsskatt och avgifter enligt denna förordning sker genom inbetalning å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning.

Inbetalning
av skatt och
avgifter.

Vidimerad avskrift av kvitterat levereringsreversal skall ofördröjligen insändas till kontrollstyrelsen.

V KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

30 §.

Ansvar för
olovlig till-
verkning
m. m.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin böte från och med trehundra till och med tretusen kronor. Den som innehar mäsik, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, vare ock underkastad ansvar som nu sagts.

Bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin eller har den som beträdes med förbrytelse varom i första stycket av detta mom. sägs tidigare fällts till straff för sådan förbrytelse eller för förbrytelse som avses i 31 § 2 mom. av denna förordning eller i 74 § 1 mom. av förordningen angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. av förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket av förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Har tillverkningen eller beredningen icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till etthundra eller, vid upprepad förbrytelse, trehundra kronors böter.

2. Beträdes någon med förbrytelse som i 1 mom. avses, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnen samt av brännvin och mäsik ävensom de kärl vari brännvinet och mäsiken förvaras tagas i beslag och dömas förbrutna.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall ock gälda den i 25 § 1 mom. stadgade tillverkningsskatt.

Härvid iakttages:

a) Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap, varde skatten beräknad efter redskapens avverkningsförmåga, vilken skall antagas under dygn uppgå till fyra gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter femhundra liters tillverkning för dygn.

b) Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, beräknas skatten för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst åttahundra liter för dygn.

c) Har tillverkningen skett på annat sätt än ovan sagts, beräknas skatten

för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst femtio liters tillverkning för dygn.

d) I samtliga dessa fall skall skatten utgå för minst trettio dygn; har tillverkningen blivit utövad över trettio men ej sextio dygn, utgöres skatt för sextio dygn; har den utövats över sextio men ej nittio dygn för nittio dygn o. s. v.

31 §.

1. Den som tillverkar, till försäljning utbjuder eller eljest saluhåller för beredande av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från denaturerat brännvin borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill, så ock den vilken överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skälig anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts, straffes med böter från och med etthundra till och med tvåtusen kronor, och vare apparaten eller apparatdelen förbruten. Vid upprepad förbrytelse eller om omständigheterna eljest äro försvårande, må dömas till högst tiotusen kronors böter eller till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tjugofem kronor.

Ansvar för
tillverkning
av apparat
avsedd för
olovlig till-
verkning
m. m.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tjugofem kronor.

Beträdes någon som förut fällts till straff för förbrytelse varom i detta mom. sägs andra gången eller oftare med dylik förbrytelse eller har någon som beträdes med sådan förbrytelse tidigare fällts till straff för annan förbrytelse som avses i 30 § 1 mom., dömes till böter från och med trehundra till och med tretusen kronor eller till fängelse i högst sex månader.

32 §.

1. Den som vid brännvinstillverkning undansnillar brännvin eller begagnar tillverkningsredskap, ledningsrör eller sprithållare med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kan lönnligen uttagas, eller olovligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt eller gör åverkan å den i bränneriet uppsatta kontrollapparaten, straffes med böter från och med etthundra till och med femtusen kronor eller dömes till fängelse i högst ett år; dock må, där undansnillning skett i större omfattning eller omständigheterna eljest äro synnerligen försvårande, dömas till straffarbete i högst två år.

Ansvar för
undansnill-
ning av
brännvin
m. m.

Lag samma vare, där någon vid sådan försändning som i 22 § 3—5 mom. avses undansnillar brännvin eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt.

2. Den som i brännvinsnederlag hos partihandlare med rusdrycker undansnillar brännvin, innan detsamma uppmätts för beskattning, eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt, straffes som i 1 mom. är stadgat.

3. Där någon vid tillgodonjutande av tillstånd som omförmäles i 21 § 2 mom. icke ställer sig till efterrättelse med tillståndet förbundet villkor, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

4. I fall som i 1 mom. avses skola, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, de förråd av brännvin, som finnas hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande, jämte de kärl vari brännvinet förvaras vara underkastade beslag och dömas förbrutna.

Lag samma vare i fråga om redskapen i fall varom i 1 mom. första stycket sägs.

Den som dömes till ansvar för förbrytelse som i 1 eller 2 mom. avses skall tillika dömas skyldig att utgiva den tillverkningsskatt som belöper på undansnillat brännvin.

33 §.

Vad som för- Till redskap som enligt 30 § 2 mom., 31 § 2 mom. eller 32 § 4 mom. är
stås med red- förbrutet räknas varje i bränneri för kokning, mäskeberedning, jäsning eller
skap. bränning inrättat redskap, sprithållare ävensom ångmaskin med tillbehör.

34 §.

Påföljd för Där någon utan anmälan som i 15 § 1 mom. sägs vid brännvinstillverk-
underlåten- ning använt majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika
het att an- stärkelserika utländska ämnen, erlägge han för allt det brännvin, som vid
mäla bränn- bränneriet tillverkats under den tid då tillverkning där pågick på grund
vinstillverk- av det tillståndsbevis som gällde när den olovliga användningen av nämnda
ning av vissa råämnen. råämnen ägde rum, en särskild avgift av 8 öre för varje liter, dock minst
femhundra kronor.

35 §.

Ansvar för Den som tillverkar brännvin i sammanhang med pressjästberedning i
överträdelse strid mot föreskrifterna i 13 § 2 mom. straffes med böter från och med
av föreskrif- femhundra till och med tiotusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen
ter för till- mildrande, må böterna nedsättas till femtio kronor.
verkning i
jästbränneri.

36 §.

Den som företager brännvinstillverkning i strid mot föreskrifterna i 16 § 1 mom.

eller vägrar att hålla handelsböcker eller tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller dess ombud eller för överkontrollör

eller vägrar kontrolltjänsteman eller den som äger anställa undersökning i avseende å förbrytelse mot denna förordning tillträde till rum eller byggnad där undersökning må ske

böte från och med femtio till och med ettusen kronor.

Ansvar för
överträdelse
av vissa kon-
trollbestäm-
melser.

37 §.

Uraktlåter någon att ställa sig till efterrättelse något av vad enligt denna förordning åligger honom eller de föreskrifter som i enlighet med denna förordning äro meddelade, straffes, där ej särskilt ansvar är bestämt, med böter från och med tjugo till och med femhundra kronor.

Ansvar för
andra över-
trädelser av
denna för-
ordning.

38 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse varom i 30 § 1 mom. sägs eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper så att gärningen därigenom sker straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han prövas hava till brottet bidragit. Om någon utan att hava sådan del i brottet som nu sagts, sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara som genom brottet framställts, straffes efter som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Delaktighet i
förbrytelse
m. m.

Den till vilken här ovan avsedd vara avyttrats vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Bränneriföreståndare, så ock den som tillverkar eller saluhåller i 31 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel ansvarar för förbrytelse mot denna förordning som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, därest icke omständigheterna göra sannolikt att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar bränneriföreståndare ombud, ansvare ombudet jämte föreståndaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är förbrytelse som i 30 eller 31 § avses begången och skola i anledning därav redskap, råämnen, mask, brännvin eller förvaringskärl dömas förbrutna, eller fälles eljest tillverkare eller bränneriföreståndare till ansvar för förbrytelse med dylik påföljd, inträder påföljden även om den som begått förbrytelsen icke är godsets ägare.

39 §.

Tillverkare eller bränneriföreståndare som giver eller erbjuder något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, vilken utövar tillsyn över bränneri,

Ansvar för
gåva åt kon-
trolltjänste-
man.

böte från och med tjugo till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjänsteman som mottager gåvan vare underkastad lika ansvar och miste därjämte befattningen. Gåvan tillfalle kronan.

40 §.

Ansvar för kontrolltjänsteman vid röjande av yrkeshemlighet eller affärsförhållanden.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning vare förbjudet att, där det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, röja tillverkares yrkeshemlighet eller affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han erhållit kännedom om hemligheten eller affärsförhållandena å tid då han ej innehaft dylik befattning, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må till fängelse dömas.

Har i nu omförmälda hänseenden genom kontrolltjänstemans åtgörande skada uppkommit, vare han ock skyldig den till fullo gottgöra.

41 §.

Särskilt ansvar för kontrolltjänsteman m. fl. som beträdas med olovlig tillverkning m. m.

Skulle någon vilken det åligger att hålla tillsyn å bränneri eller å brännvinsnederlag, eller den vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning, själv beträdas med förbrytelse varom i 30 § 1 mom. sägs eller med främjande av sådan förbrytelse eller av förbrytelse som omförmäles i 32 §, dömes till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

42 §.

Skyldighet och rättighet att anställa åtal.

1. Vederbörande allmänne åklagare samt de personer vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad åligger att åtala förbrytelser mot densamma. Åtal skall anhängiggöras vid allmän domstol.

2. I övrigt äger envar rättighet att för sådana förbrytelser anställa åtal, dock ej föräldrar och barn eller makar eller syskon mot varandra, ej heller annan skyldeman mot den hos vilken han njuter kost eller underhåll, ej fosterbarn mot fosterföräldrar och ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

3. Då åtal anställles av annan person än den som är nämnd i 1 mom., give han sin talan allmänne åklagaren till känna så tidigt att denne må kunna övervara målets utförande.

43 §.

Beslag.

1. De i 42 § 1 mom. omförmälda åklagare äga taga i beslag egendom vilken skäligen kan antagas vara förverkad enligt denna förordning. Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, om han är frånvarande, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

2. Sker beslag i bränneri under den tid då tillverkningsrätt där gäller, må ej panna utbrytas eller någon del av tillverkningsredskapen borttagas eller tillverkningens fortsättande hindras innan första domstol i målet dömt redskapen förbruten, där ej vid tillverkningen begagnats redskap, ledningsrör eller sprithållare med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kunnat lönnligen uttagas, eller åverkan skett å kontrollapparaten.

3. Redskap som tages i beslag skall, till förekommande av dess utbyte mot annan, av beslagaren utmärkas med särskild stämpel, där ej redskapen vid beslaget fråntages ägaren, i vilket fall den skall sättas i allmänt förvar.

44 §.

De i 42 § 1 mom. omförmälda åklagare äga anställa undersökning angående förbrytelse som i denna förordning avses. Undersökningen må anställas i bränneri, så ock i annat rum eller byggnad som kan begagnas för brännvinstillverkning eller förvaring av brännvin.

Under-
sökningss-
rätt.

45 §.

1. För eftersökande av egendom som kan antagas enligt denna förordning vara förverkad må husrannsakan äga rum inom lägenhet som enligt sin bestämmelse är tillgänglig för envar, så ock inom lägenhet som plägar tjäna till härbärke eller tillhåll för lösdrivare eller personer, vilka äro straffade eller misstänkta för brott, ävensom uti magasin, upplagsbodar och uthus. Dylik husrannsakan må företagas av landsfogde, landsfiskal eller stadsfiskal, så ock, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, av annan polisman.

Befogenhet
att företaga
hus-
rannsakan.

2. Är någon på sannolika skäl misstänkt för förbrytelse, varå straffarbete eller fängelse enligt denna förordning kan följa, må husrannsakan företagas hos honom för eftersökande av egendom som kan antagas vara genom förbrytelsen förverkad.

Konungens befallningshavande, landsfogde, lands- och stadsfiskal ävensom chef för polisväsende i stad äga förordna om husrannsakan som i detta mom. avses; och må sådan verkställas, förutom av tjänsteman som nu nämnts, av polisman i befälsställning som av Konungens befallningshavande därtill särskilt förordnats. Utan förordnande varom nyss sagts må husrannsakan, när fara är i dröjsmål, företagas av polisman i befälsställning eller, där egendom, som kan antagas förverkad, på färsk gärning följts eller spårats till lägenheten, jämväl av annan polisman.

46 §.

Vid husrannsakan skola såvitt möjligt såsom vittnen närvara två av förrättningsmannen därtill anmodade ojäviga personer. Den hos vilken husrannsakan sker äge jämväl tillkalla vittnen, dock utan att undersökningen därigenom må uppehållas. Har varken han eller av honom tillkallat

Husrann-
sakans verk-
ställande.

vittne närvarit, skall underrättelse meddelas honom om den vidtagna åtgärden.

Öppnas ej stängd lägenhet, må erforderligt våld användas. Är ej vare sig den misstänkte eller lägenhetens innehavare eller någon av dennes husfolk tillstädes, må sådant ej ske utan i vittnens närvaro. Öppnad lägenhet skall efter verkställd förrättning på lämpligt sätt åter tillslutas.

Vid husrannsakan må olägenhet eller skada ej förorsakas utöver vad som är oundgängligen nödvändigt.

Husrannsakan må ej, med mindre särskilda skäl därtill föranleda, företagas mellan klockan sju eftermiddagen och klockan sex förmiddagen.

Över vad vid husrannsakan förekommit skall protokoll föras av förrättningsmannen.

47 §.

Böters fördelning och förvandling m. m.

1. Av böter som ådömas enligt denna förordning samt av värdet av redskap och annan egendom som förklarats förbrutna skola två tredjedelar ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter som Konungen utfärdar användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.

2. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter som ådömas enligt denna förordning, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

3. Då tillverkningsskatt jämte böter ådömts enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till skatten eller någon del därav, böterna ej kunna med penningar gäldas utan skall den sakfällde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

Ikraftträdande.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen. Genom denna förordning upphävas

dels förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86 sid. 1) angående tillverkning av brännvin,

dels förordningen den 28 juni 1911 (nr 67 sid. 2) angående särskild avgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot och vissa andra utländska råämnen där användas, ävensom särskild skatt å dylika ämnen, använda vid tillverkning av stärkelse,

dels ock förordningen den 8 maj 1925 (nr 121) om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning.

Åtgärder, som före tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande erfordras för ordnande av brännvinstillverkning eller beskattning av brännvin eller kontroll därå enligt förordningen, skola vidtagas enligt bestämmelserna i densamma.

Tillverkare skall senast den 2 oktober 1926 enligt bestämmelserna i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin hava erlagt tillverkningskatt för allt brännvin som intill tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande tillverkats, skolande tillverkningskatt för dylikt brännvin icke upptagas, då det vid försäljning till partihandlare med rusdrycker ankommer till dennes brännvinsnederlag.

Bilaga 1 B.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917
(nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 1 och 13 §§ samt 74 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

I denna förordning förstås

med spritdrycker: sprit och absolut alkohol samt varje alkoholhaltig dryck, som icke är att hänföra till vin eller maltdryck och som håller mer än två och en fjärdedels volymprocent alkohol; samt

med vin: varje genom alkoholisk jäsning framställd dryck, som är tillverkad av saft, pressad av druvor, bär, frukt eller andra växtdelar, och som håller minst två och en fjärdedels men ej mer än tjugotvå volymprocent alkohol.

Spritdrycker och vin kallas med en gemensam benämning rusdrycker.

13 §.

1. Angående tillverkares rätt att försälja i bränneri tillverkat brännvin gäller vad därom är särskilt stadgat.

Den, som till avsalu äger tillverka annan spritdryck än som i första stycket avses, vare skyldig att av det tillverkade till partihandelsbolag försälja vad som icke utföres ur riket.

2. Inom riket — — — till partihandelsbolag.

3. Partihandelsbolag må inköpa spritdrycker, som framställts ur avfalls-
lut vid sulfitecellulosatillverkning, allenast i den utsträckning och under de villkor Konungen varje år bestämmer. Ansökan om tillstånd till inköp av sådana spritdrycker skall göras före september månads utgång året innan det, som tillståndet avser.

74 §.

2. Har den, som beträdes med olovlig försäljning av rusdrycker, förut fälltts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom för upprepad olovlig rusdrycksförsäljning.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

Bilaga 1 C.

Förslag

till

**förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918
(nr 508) angående handel med skattefri sprit.**

Härigenom förordnas, att 3 § 1 mom., 20—22 §§, 23 § 2 mom. samt 24 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Angående tillverkares rätt att förfoga över skattefri sprit gäller vad därom är särskilt stadgat; dock skola bestämmelserna i denna förordning äga tillämpning å tillverkares försäljning av sprit för användning till motordrift.

Beträffande försäljning av sprit för användning till motordrift skall med tillverkare vara likställd den, som av tillverkaren eller hans ombud antagits till återförsäljare.

20 §.

Därest tillverkare eller återförsäljare, som i 3 § 1 mom. avses, obehörigen avhänder sig motorsprit, straffes med böter från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, dömes till straffarbete i högst ett år.

21 §.

Överträder någon det i 7 § 1 mom. meddelade förbud, straffes som i 20 § sägs.

22 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med denaturerad sprit åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 1 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 23 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 30 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin är stadgat.

23 §.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker är stadgat.

24 §.

Därest någon, som, enligt vad i 8 § sägs, fått sprit åt sig utlämnad, icke ställer sig till efterrättelse de med spritens utlämnande förenade villkor, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårade, med fängelse i högst sex månader.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Härigenom förordnas, att 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat skola erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med alkoholhaltigt preparat åtgärd, varigenom denatureringsmedel avskiljes eller denaturering försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 1 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 2 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 30 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin finnes stadgat.

2 mom. Avyttrar någon alkoholhaltigt preparat, varmed honom veteligen vidtagits åtgärd, som i 1 mom. sägs, eller avyttrar någon, utan att sådan åtgärd vidtagits, alkoholhaltigt preparat till förtäring eller i övrigt under omständigheter, som bort giva säljaren skälig anledning antaga, att varan är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 1 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker finnes stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1926 klockan tolv på dagen.

---

*Bilaga 2.***Redogörelse beträffande jästsprittillverkning i utlandet.**

För den utredning, som Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium och kontrollstyrelsen att gemensamt verkställa i fråga om brännvinstillverkning i sammanhang med pressjästberedning, hava ämbetsverken ansett erforderligt att äga kännedom om hithörande förhållanden i utlandet. De spörsmål, som därvid särskilt avsågos, gällde i huvudsak, huruvida framställning av sprit i samband med jästtillverkningen gjorts till föremål för reglering från det allmännas sida, jästsprittillverkningens omfattning, de huvudsakliga ändamål, vartill dylik sprit komme till användning, samt fabrikspriset å jästsprit. Därjämte borde utrönas, vilken ställning man i olika länder intoge till de s. k. jästgivande metoderna vid jästtillverkning, dessa metoders utbredning och det utbyte ur råvara av jäst och sprit, som metoderna ansågos medföra, ävensom vunna erfarenheter om det inflytande, dylika metoder visade sig hava å jästens kvalitet och hållbarhet. Sedan berörda upplysningar blivit genom utrikesdepartementets försorg införskaffade, lämnas i det följande en sammanfattning av det material, som sålunda kommit ämbetsverken till handa. I det följande företagna myntevalveringar hava verkställts enligt riksbankens växelkurser den 17 oktober 1925.

Danmark.

Det utmärkande för jästindustrien i Danmark är, att tillverkningen av jäst praktiskt taget sker utan någon spritutvinning. Anledningen till att förhållandena där utvecklats på detta sätt är att söka i vissa av kristiden föranledda omständigheter. Då landet år 1917 var i fara att bli avspärrat från vidare tillförsel från utlandet av livsmedel och kol, vidtogos vittgående åtgärder att säkerställa tillgången särskilt av brödsäd, och i anslutning därtill underkastades den kvantitet råämnen, som fick användas för tillverkning av brännvin för konsumtionsändamål en stark begränsning, varemot man sökte i möjligaste mån tillgodose landets oundgängliga behov av jäst samt av sprit för tekniska ändamål. För jästfabrikernas vidkommande hade detta till följd, att driften måste koncentreras, vilket tog sig uttryck i den på statens tillskyndan vidtagna sammanslutningen till ett enda företag av landets hela jäst- och spiritindustri, som alltså för närvarande har karaktären av ett monopolföretag.

Inskränkningen i råämnestillgången nödvändiggjorde givetvis ock, att man måste inrikta sig på att på bekostnad av spritutbytet söka utvinna så mycket jäst som möjligt ur det tillgängliga råmaterialet. Härvid framkom den patentskyddade s. k. Z-metoden, vilken giver ett stort utbyte av jäst samt är förbunden med mycket liten spritutvinning. Metoden medger ock användande av melass såsom inmäskningsämne.

Jästtillverkning äger rum vid tre fabriker vilka samtliga äro inrättade för tillverkning enligt nämnda metod. Den vid dessa fabriker tillverkade myckenheten sprit utgör sammanlagt allenast omkring 2.3 procent av landets hela spritproduktion. Jästspriten användes uteslutande för tekniska ändamål.

För närvarande gälla icke några lagbestämmelser som begränsa tillverkningen av jästsprit.

Tillverkningen i Danmark av sprit och jäst belyses av följande siffror:

År	Total sprittillverkning milj. liter å 100 %	Härav jästsprit å 100 %	Jästproduktion milj. kg.
1920	3.42	1.48	3.95
1921	4.40	0.79	4.45
1922	5.23	0.41	4.50
1923	5.00	0.21	5.06
1924	6.44	0.23	5.12

Å den i Danmark tillverkade spriten tillämpas ett enhetligt fabrikspris, vilket för närvarande utgör 1 krona 75 öre per liter å 100 procent, däri inbegripet tillverkningskost till staten med 60 öre per liter å 100 procent. Några särskilda bestämmelser, avsedda att reglera prisförhållandet mellan olika slag av sprit, finnas således icke.

Nyssberörda enhetspris av 1 krona 15 öre per liter å 100 procent utan skatt torde i svenskt mynt motsvara omkring 54 öre per liter 50 procent.

Utbytet av inmasket material vid jästtillverkning angives på följande sätt:

I. Enligt den s. k. Z-metoden:

Inmasket material	Jäst kg.	Sprit å 100 %	Liter sprit å 100 % å 100 kg. jäst
100 kilogram korn	70	2	2.9
100 » korn och melass	72	2	2.8
100 » melass	74	2	2.7

II. Enligt den tidigare använda luftjästmetoden:

Av 100 kilogram inmasket material erhöles 30 kilogram jäst och 13.5 liter sprit å 100 procent, d. v. s. 45 liter sprit å 100 procent å 100 kilogram jäst (90 liter å 50 procent å 100 kilogram jäst).

Den med användande av den danska Z-metoden tillverkade jästen uppgives vara fullt lika god som annan jäst i fråga om såväl de vid bakning verksamma egenskaperna som hållbarhet.

England.

I England är tillverkningen av jäst förbunden med bränneriindustrien. Jästspriten användes såväl till förtäringssändamål som tekniska ändamål. Några särskilda i lag bestämda inskränkningar i tillverkningen av jäst-sprit äro icke meddelade. Då sedan gammalt beskattningen av tillverkat brännvin i England grundar sig, bland annat, å ett beräknat fixt spritutbyte ur mäske av viss beskaffenhet, hava emellertid i samband därmed vissa föreskrifter meddelats angående den myckenhet jäst som får uttagas ur för spritframställning avsedd mäske.

Någon viss relation i utbytet mellan jäst och sprit finnes ej stadgad.

Jästtillverkning utan samband med sprittillverkning underlättas genom medgivande att för tillverkningen får begagnas skattefria melass, i likhet med vad som gäller för de skattskyldiga jästbrännerierna. De icke sprit-

tillverkande jästfabrikerna äro icke underkastade någon inskränkning i fråga om utbyte av jäst ur mäsken.

En mindre myckenhet jäst tillverkas även inom bryggeriindustrien.

Några uppgifter om prisbestämning å jästsprit samt de tal för utbyte ur inmäskat råmaterial eller utbyte av jäst i jämförelse med sprit, som pläga förekomma inom jästindustrien i England, hava icke erhållits.

Frankrike.

I Frankrike är staten ensam förbehållen rätt att inköpa all annan inom landet tillverkad sprit än sådan, som är framställd antingen genom destillation av vin eller cider eller tillverkad av bär eller frukter. All jästsprit levereras således till staten, som tillhandahåller densamma uteslutande för industriella och medicinska ändamål ävensom för försäljning till export.

Tillverkningen av jästsprit är icke på något sätt begränsad genom lagbestämmelser.

Sedan några år tillbaka är jästtillverkningen i Frankrike väsentligen omlagd. Tidigare tillämpades såväl Wiener-metoden, medförande ett utbyte av omkring 400 liter sprit å 50 procent å 100 kilogram jäst, som ock luftjästmetoden, för vilken man i Frankrike räknat med ett utbyte av omkring 100 liter sprit å 50 procent mot 100 kilogram tillverkad jäst. Numera användes allmänt melass såsom inmäskningsmaterial, och samtliga melass-jästfabriker använda sig av endera av två jästgivande metoder, vilka på 100 kilogram inmäskad melass i utbyte lämna:

den ena: 35 kilogram jäst och 10 liter sprit å 100 procent,

den andra: 55 kilogram jäst och ingen sprit.

Den förstnämnda metoden medför alltså ett utbyte av omkring 60 liter sprit å 50 procent å 100 kilogram jäst.

Övergången till jästtillverkningsmetoder med melass såsom inmäskningsmaterial i stället för såsom tidigare spannmål har under påtryckning från myndigheternas sida genomförts tack vare sänkningen av spannmåls-spritpriset ned till melassspritens prisnivå.

Några ogynnsamma erfarenheter av omläggningen hava icke uppstått. Samma fabriker, som tidigare använde spannmål såsom inmäskningsmaterial, begagna numera melass utan att därvid kunna påvisa någon försämring i kvaliteten å jäst. Det har emellertid framhållits, att metoderna med begränsat spritutbyte synas åstadkomma en jästkvalitet, som är mera hållbar och av större jäsverkan än som är fallet med de metoder, som icke medföra något som helst spritutbyte.

Det pris, staten betalar för melasssprit och spannmålssprit — oavsett om den framställts i samband med jästtillverkning — utgör för närvarande 150 francs per 100 liter å 100 procent och å sprit av rotfrukter 225 francs per 100 liter å 100 procent. Detta motsvarar i svenskt mynt per liter å 50 procent omkring 13 öre respektive 20 öre.

Priset å de slag av sprit, som tillverkaren äger fritt försälja, utgör för närvarande 9 francs per liter å 100 procent, d. v. s. i svenskt mynt omkring 75 öre per liter å 50 procent.

Sprittillverkningens omfattning belyses av följande tablå (sprit å 100 procent). Ehuru densamma icke särskilt upptager jästsprit, kommer likväl övergången till melassinmäskning vid jästfabrikerna ävensom dessa fabrikers övergång till mindre spritgivande metoder något till synes.

	Rotfruktssprit	Melasssprit	Spannmålssprit
1920	47 miljoner liter	5 miljoner liter	12 miljoner liter
1921	60 » »	26 » »	17 » »
1922	68 » »	28 » »	20 » »
1923	70 » »	14 » »	6.8 » »
1924	78 » »	16 » »	3.7 » »

Norge.

I Norge försiggår tillverkning av jäst vid två fabriker. Vid den ena av dessa kommer den s. k. Z-metoden till användning, medförande praktiskt taget ingen spritutvinning, varemot vid den andra begagnas den eljest vanliga luftjästmetoden med ett utbyte ur 100 kilogram inmäskat råmaterial av 35 kilogram jäst och 10 liter sprit å 100 procent, d. v. s. 55 å 60 liter sprit å 50 procent å 100 kilogram tillverkad jäst. I förstnämnda fallet utgöres råmaterialalet av melass och i senare fallet av majs eller korn.

Någon i lag fastställd inskränkning i den kvantitet jästsprit, som får tillverkas, finnes icke. Emellertid gäller sedan år 1910 den bestämmelsen, att jästspriten allenast skall komma till användning för sådana ändamål, var- till skattefri eller lägre beskattad sprit kan ifrågakomma, d. v. s. för tek- niskt bruk. Enligt finansdepartementets bestämmande kan dock viss kvan- titet jästsprit få utbytas mot annan sprit och för förädling överföras till reningsverk. Allenast med en ringa myckenhet jästsprit förfäres emeller- tid på det sistnämnda sättet.

Sprittillverkningen i Norge har, i liter å 100 procent, uppgått till:

Tillverkningsår	Lantbruksbrännerier	Jästfabriker
1920—1921	1,624,214	367,040
1921—1922	132,421	339,019
1922—1923	1,441,579	278,673
1923—1924	615,987	71,285
1924—1925	797,314	108,825

Några lagbestämmelser finnas ej, vilka äro tillkomna i syfte att reglera priset å jästsprit i förhållande till priset å sprit från övriga brännerier. För närvarande utgör fabrikspriset å sprit å 100 procent från jästfabri- kerna 70 å 75 öre och från övriga brännerier 2 kronor 2 öre, d. v. s. i svenskt mynt enligt nu gällande växelkurs omkring 27 öre respektive 77 öre för liter å 50 procent. Å det sistberörda slaget av brännvin utgår skatt med 4 kro- nor 70 öre (i svenskt mynt 3 kronor 60 öre) per liter å 100 procent, vilken, då spriten användes för tekniskt, medicinskt eller vetenskapligt ändamål, restitueras.

Schweiz.

I Schweiz finnas fem jästfabriker, som tillverka sprit såsom biprodukt. För dessa fabriker gäller icke någon i lag stadgad inskränkning i fråga om sprittillverkningen.

Sprittillverkningen i liter å 100 procent har uppgått till:

År	Jästsprit	Sprit av frukter	Annan sprit
1920	0.28 miljoner	— miljoner	0.75 miljoner
1921	0.27 »	— »	2.63 »
1922	0.31 »	2.55 »	1.50 »
1923	0.24 »	3.72 »	1.40 »
1924	0.18 »	0.60 »	1.28 »

Priset å den tillverkade spriten bestämmes genom överenskommelser med destillatörerna. För jästsprit och sulfitsprit har priset under de senare åren bestämts så, att det satts lika med det pris, som betalats för från utlandet importerad sprit fritt schweizisk gräns, ökat med införseltullen, 7 francs per 100 liter, å denaturerad sprit. År 1924 utgjorde priset å jästråsprit, levererad till reningsverk, 41.16 francs per hektoliter å 100 procent d. v. s. omkring 15 öre per liter å 50 procent. Sprittillverkning av potatis har i Schweiz varit inställd sedan år 1914.

Några uppgifter angående råmaterial vid jästtillverkningen hava icke kunnat erhållas. Enligt uppgift skulle vid en fabrik hava utvunnits av 100 kilogram inmäskade råämnen 22 kilogram jäst och 18 liter sprit å 100 procent. Detta motsvarar ett spritutbyte av något över 160 liter sprit å 50 procent på 100 kilogram jäst.

Tjeckoslovakien.

I Tjeckoslovakien kommer jästsprit till användning för samma ändamål som övriga slag av sprit, således även för förtäringssändamål.

Den myckenhet jästsprit, som får tillverkas, bestämmes årligen, av regeringen. För närvarande utgör berörda myckenhet 5.24 procent av hela den kvantitet sprit, som får tillverkas i landet.

Sprittillverkningen uppgick under vart och ett av de senaste fem tillverkningsåren till:

	Lantbruksbrännerier liter å 100 %	Industribrännerier liter å 100 %	Jästfabriker liter å 100 %
1920—1921	34.2 miljoner	28.1 miljoner	2.6 miljoner
1921—1922	42.4 »	17.7 »	3.4 »
1922—1923	31.2 »	12.4 »	2.1 »
1923—1924	26.1 »	11.8 »	2.0 »
1924—1925	35.8 »	16.2 »	2.8 »

Priset å råsprit, angivet per liter å 50 procent i svenskt mynt efter nuvarande kurs, har utgjort:

	Lantbruksbrännerier	Industribrännerier	Jästfabriker
1920—1921	61 öre	39 öre	39 öre
1921—1922	59 »	40 »	38 »
1922—1923	30 »	30 »	26 »
1923—1924	32 »	24 öre	
1924—1925	33 »		

Jästtillverkningen är underkastad en särskild beskattning på så sätt, att tillverkaren har att erlægga en särskild avgift av 0.5 tjeckoslovakisk krona per liter sprit å 100 procent, i svenskt mynt motsvarande för närvarande omkring 3 öre per liter å 50 procent.

Beträffande utbytet av sprit vid jästtillverkningen har detta angivits växla mellan cirka 30 och 142 liter sprit å 50 procent å 100 kilogram jäst.

Erfarenheten har icke utvisat någon direkt skillnad med avseende å jästens kvalitet och hållbarhet vid användande av olika tillverkningsmetoder.

Tyskland.

I Tyskland, där partihandeln med sprit utövas av en statlig monopolförvaltning (Reichsmonopolverwaltung), tillhandahåller monopolförvaltningen den av jästfabrikerna levererade spriten huvudsakligen för tekniska

ändamål. För förtäringssändamål ifrågakommer så gott som uteslutande den vid lantbruksbrännerierna tillverkade potatisspriten.

Någon i lag stadgad inskränkning i sprittillverkningen gäller icke för jästfabrikerna. Såväl nämnda fabriker som övriga spritfabriker äro emellertid vid avsättningen av den tillverkade spriten beroende av vissa för de olika fabrikerna fastställda andelar i den totala sprittillverkningen (Brennrechte). Före början av varje tillverkningsår bestämmer monopolförvaltningen med hänsyn till lagerförhållanden och beräknad åtgång, huru mycket av den sålunda en gång för alla bestämda andelen, som får tillverkas för leverans under kommande tillverkningsåret. För tillverkningsåret 1925—1926 är sålunda ifrågavarande andel bestämd till 70 procent av den regelmässiga andelen. Så länge brännerierna hålla sin tillverkning inom ramen av den för tillverkningsåret bestämda kvantiteten, betalar monopolförvaltningen för det levererade brännvinet ett visst normalpris. Överskrides berörda myckenhet, likvideras det utöver densamma tillverkade med ett betydligt lägre pris, som är fastställt så lågt, att det icke täcker framställningskostnaden för spriten. I och för sig gäller sålunda ingen inskränkning i fabrikernas rätt att tillverka sprit, men genom prisbestämmelser är ordnat så, att tillverkningen låter sig ekonomiskt genomföras allenast i den mån den hålles inom vissa gränser.

Nyanlagda jästfabriker tillförsäkras icke andel i tillverkningen på sätt ovan är nämnt och erhålla för den sprit, de framställa, allenast det nyssberörda reducerade priset. På grund härav avstå dylika jästfabriker i regel från att vid tillverkningen utvinna sprit.

Hela tillverkningen av sprit å 100 procent uppgick i Tyskland till:

Tillverkningsår	Kvantitet	
1920—1921.....	16.4	miljoner liter
1921—1922.....	12.5	» »
1922—1923.....	13.8	» »
1923—1924.....	17.8	» »
1924—1925.....	20.2	» »

I fråga om priset å den sprit, som levereras till monopolförvaltningen, gälla från och med den 1 oktober 1925 i huvudsak följande bestämmelser.

Grundpriset utgör:

för de första 30 procent av andelen för året	60	pf.	per liter å 100 procent
» » följande 40 procent av andelen	56	» » » »	100 »
» » återstående 30 procent av andelen	45	» » » »	100 »

Berörda normalpris motsvara i svenskt mynt omkring respektive 27, 25 och 20 öre per liter å 50 procent.

För vinsprit samt sprit, framställd av körsbär, hallon, björnbär och blåbär, utgår ett tillägg med 20 pfennig samt för sprit, tillverkad av persikor, aprikoser, plommon, sviskon, slänbär, fågelbär, fläderbär, enbär och stålört (Gentiana), ett tillägg av 10 pfennig. Vid användning av andra bär och frukter än de nu uppräknade inträder en nedsättning med 52 pfennig. I vissa fall utgår jämväl ett tilläggspris vid användning av majs och hirs med 15.5 pfennig, vilket dock icke kan gälla andra jästbrännerier än de, som använda den s. k. Wienermetoden.

Med hänsyn till den levererade spritens olika alkoholhalt tillämpas i huvudsak följande särskilda tillägg eller avdrag å grundpriset:

Vid en styrka av lägst 93 viktprocent,	ett tillägg till grundpriset av 3 pf.
» » » » » 94 » » » » »	» » » » » 4 »
» » » » » 80 ned till 50 viktprocent,	» » » » » 3 »
» » » » » 50 » » 40 » » » » »	» » » » » 6 »
» » » » » 40 » » 30 » » » » »	» » » » » 10 »
» » » » » 30 » » — » » » » »	» » » » » 20 »

Förutom de under I. angivna avdragen tillämpas för nämnda spritsorter ett särskilt avdrag av 0,6 pfennig per liter à 100 procent. Monopolförvaltningen kan emellertid medgiva undantag från sistnämnda avdrag, såvida tillverkaren genom i särskild ordning tagna prov, vilka på tillverkarens bekostnad undersökas av monopolförvaltningen, styrker, att den levererade spriten icke innehåller mer än 0,1 viktprocent aldehyder och allenast spår av finkelolja.

Det reducerade pris, som tillämpas vid leverans utöver den bestämda andelen, är för tillämpning från och med den 1 oktober 1925 fastställt sålunda, att grundpriset, 45 pfennig, i detta fall minskas med:

a) för brännvin, tillverkat av bär och frukter	10	procent
b) för annat brännvin	50	»

Vad beträffar användningen inom jästindustrin i Tyskland av s. k. jästgivande metoder har därstädes drivits en omfattande propaganda för införande av dylika metoder. Emellertid torde icke kunna sägas, att dessa vunnit någon avsevärdare utbredning inom den tyska jästindustrin, utan har man där funnit det mera ekonomiskt att alltjämt arbeta med metoder, som giva större spritutbyte.

Utbytet av inmäsakat råmaterial gestaltar sig tämligen olika vid de tyska jästfabrikerna. Man torde kunna säga, att, då spannmål använts såsom inmäskningsmaterial, i allmänhet erhålles 33 procent jäst och 15 procent sprit; sålunda beräknas på 100 kilogram tillverkad jäst belöpa omkring 80 liter sprit å 50 procent. Vid jästfabriker utan spritutbyte utvinns enligt uppgift omkring 60 procent jäst.

Inom den tyska jästindustrin anses, att större säkerhet ifråga om jästens kvalitet och hållbarhet vinnes med användande av de spritgivande jästframställningsmetoderna än då metoder med särskilt höga jästutbyten begagnas.

I Österrike äro tillverkarna vid jästfabrikerna skyldiga att leverera all tillverkad sprit till de härför anordnade uppsamlingsställena (Presshefe- und Spiritusstellen). Det pris, för vilket spriten övertages, utgör för närvarande 90 österrikiska Schilling per hektoliter absolut alkohol, i svenskt mynt motsvarande omkring 25 öre per liter à 50 procent. De egentliga spritfabrikerna hava jämväl att leverera det tillverkade brännvinet till ovannämnda uppsamlingsställena.

Några särskilda bestämmelser, som reglera priserna å olika slag av tillverkat brännvin, finnas icke meddelade.

Tillverkningen av sprit i samband med pressjästberedning är icke reglerad genom särskilda lagbestämmelser. Under vissa tider har emellertid enligt bestämmelser, som meddelats av högsta kontrollmyndigheten över brännerierna (Bundesministerium für Finanzen), nämnda sprittillverk-

ning varit på så sätt inskränkt, att fabrikerna ägt utvinna allenast 1 liter sprit à 100 procent på 4 kilogram tillverkad jäst, d. v. s. 50 liter sprit à 50 procent på 100 kilogram jäst. Vid en högre spiritutvinning, än sålunda fastställts, hava jästfabrikerna för den överskjutande tillverkningen fått vidkännas en nedsättning i det eljest gällande priset.

Uppgifter rörande inmäskningsmaterial och utbytestal hava icke kunnat erhållas, ej heller upplysning rörande den österrikiska jästindustriens ställning till användande av s. k. jästgivande tillverkningsmetoder. Emellertid har meddelats, att spannmål icke vidare förekommer såsom inmäskningsmaterial vid jästtillverkning.

Amerikas förenta stater.

I Amerikas förenta stater har under de senaste åren i medeltal tillverkats en myckenhet av omkring 10 miljoner liter jästsprit à 50 procent årligen. Med hänsyn till förbudet användes jästspriten liksom annan tillverkad sprit huvudsakligen för tekniska ändamål. Tillverkningen av jästsprit har icke gjorts till föremål för några i lag föreskrivna inskränkningar.

Priset å jästsprit och annan sprit är lika och utgör för närvarande enligt uppgift omkring 35 öre för liter à 50 procent för skattefri vara. Detta pris torde dock vara partihandelspriset och således icke det pris, tillverkaren erhåller.

Upplysningar rörande använda tillverkningsmetoder eller utbytestal hava icke blivit meddelade.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 18 mars 1926.

Närvarande:

justitierådet SVEDELIUS,
regeringsrådet PALMGREN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet HÖGSTEDT.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 22 januari 1926, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle inhämtas över femte kapitlet i upprättat förslag till *förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin*, såvitt i samma kapitel inginge nya eller förändrade bestämmelser, samt över upprättade förslag till *förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker*, *förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit* och *förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat*, såvitt i nämnda förslag förekomme förändrade stadganden av kriminalrättslig natur.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tillförordnade byråchefen för lagärenden i finansdepartementet, hovrättsassessorn Harry Guldberg.

I anledning av förslagen, såvitt desamma utgjorde föremål för lagrådets granskning, avgåvos följande yttranden:

**Förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning
av brännvin.**

30 §.

Lagrådet:

Genom det sätt, varpå förordningens tillämpningsområde angivits i 1 § — ett stadgande, vars syfte dock enligt lagrådets uppfattning skulle komma till bättre uttryck, om begynnelseorden ändrades till: Såsom tillverkning av brännvin anses i denna förordning — har förbrytelsen olovlig tillverkning av brännvin blivit i viss mån annorlunda bestämd än i den nu gällande lagstiftningen. Straffbart såsom olovlig tillverkning av brännvin skulle härnäst bli varje till tillverkning av vin eller maltdryck icke hänförligt olovligt förfarande, varigenom etylalkohol i en koncentration av mer än

två och en fjärdedels volymprocent framställt eller utvunnits. Så snart en olovlig mäskeerledning fortskridit så långt, att etylalkohol i nyss angiven koncentration bildats, skulle följaktligen brännvin anses tillverkat och straff för olovlig tillverkning av sådan vara inträda. Tydligt är, att härigenom förbrytelsen olovlig beredning av mäskeer skulle få en i hög grad begränsad räckvidd; därunder skulle hädanefter endast falla olovlig mäskeerledning på ett så tidigt stadium, att etylalkohol i angiven koncentration ännu icke utvunnits.

En annan följd av förslagets anordning i denna del är den, att sådant beredande av mäskeer, som hädanefter skulle anses och bestraffas som olovlig tillverkning av brännvin, i konsekvens härmed även skulle i olikhet med vad hittills varit fallet medföra påföljd av skyldighet att gälda tillverknings-skatt, och då straffet för olovlig brännvinstillverkning och olovlig mäskeerberedning är detsamma, skulle det just bliva ur denna synpunkt, som förbrytelsens riktiga rubricering skulle erhålla egentlig praktisk betydelse. Tydligt är, att å brännvinstillverkning genom allenast mäskeerberedning bestämmelsen i 3 mom. under c) skall bliva tillämplig, ehuru väl densamma naturligtvis icke är avfattad med tanke på en dylik tillämpning. Det torde väl för övrigt knappast kunna förnekas, att de stränga reglerna rörande tillverknings-skattens beräkning, vilka redan under nuvarande förhållanden, då fråga är om brännvinstillverkning i egentlig mening, understundom synas drabba med oskäligen hårdhet, i än mindre mån kunna anses lämpligen avpassade för tillämpning å sådan mäskeerberedning, som hädanefter skulle betraktas såsom olovlig tillverkning av brännvin.

32 §.

Lagrådet:

Då uttrycket »vid brännvinstillverkning» i 1 mom. första stycket, taget strängt efter orden, endast torde beteckna en pågående tillverkning av brännvin, men under den här givna straffbestämmelsen naturligtvis bör falla även sådant undansnillande av brännvin, som sker exempelvis från brännerimagasin, där brännvinet efter fullbordad tillverkning upplagts, synas till innehålllets förtydligande begynnelseorden i paragrafen förslagsvis böra avfattas sålunda: Den som från bränneri eller brännerimagasin undansnillar brännvin eller vid brännvinstillverkning begagnar etc.

Under förutsättning att stadgandet i 4 mom. första stycket, såvitt angår det i 1 mom. andra stycket avsedda fallet, är så att förstå, att väl hela det försända brännvinspartiet, men icke jämväl i brännerimagasinet tilläventyrs kvarliggande brännvinparti är underkastat beslag, har lagrådet mot nu ifrågavarande stadgande intet att erinra.

37 §.

Lagrådet:

Från motsvarande stadgande i 1907 års brännvinstillverkningsförordning skiljer sig denna paragraf bland annat därutinnan, att den här inrymda straffbestämmelsen riktar sig, icke såsom förstnämnda stadgande allenast mot tillverkare utan mot envar, som underlåter att ställa sig de i förordningen eller med stöd av densamma meddelade föreskrifterna till efterrättelse. Efter orden skulle således t. ex. kontrolltjänsteman, som icke behörigen fullgör sina åligganden enligt förordningen, vara underkastad ifrågavarande straffbestämmelse, såframt ej särskilt ansvar finnes bestämt för det felaktiga förfarande, vartill han gjort sig skyldig. Detta torde säkerligen icke vara meningen. Utbytet av gällande förordnings »brännvinstillverkare» mot »någon» torde hava föranletts uteslutande av önskan att göra bestämmelsen tillämplig å, förutom tillverkare, jämväl bränneriföreståndare och partihandlare med rusdrycker eller med skattefri sprit. Blott beträffande dessa lærer stadgandet vara avsett att tillämpas. Till förebyggande av misstolkning synes detta böra komma till uttryck i paragrafens avfattning.

I 18 § 6 mom. föreskrives, att tillverkare och bränneriföreståndare skola ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som kontrollstyrelsen meddelar, ävensom de anvisningar, vilka vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med förordningen, av Konungen utfärdade bestämmelser eller kontrollstyrelsens särskilda föreskrifter kan lämna; och enligt 23 § 3 mom. skall vad i 18 § är stadgat beträffande tillverkare och bränneriföreståndare i tillämpliga delar gälla partihandlare med rusdrycker, till vilken försändning av brännvin äger rum. Den åsyftade innebörden i 37 §:s straffbestämmelse skulle vid sådant förhållande bliva på ett fullt uttömmande sätt återgiven, därest här talades allenast om uraktlåtenhet att ställa sig till efterrättelse något av vad i förordningen föreskrives. Anses emellertid, i överensstämmelse med vad för närvarande är fallet, de på grund av förordningen meddelade särskilda föreskrifterna böra omnämnas jämte dem förordningen själv lämnar, torde — till utmärkande av att här är fråga ej blott om kontrollstyrelsens föreskrifter utan även om kontrolltjänstemans anvisningar — orden »de föreskrifter, som i enlighet med denna förordning äro meddelade», böra ersättas med »de föreskrifter och anvisningar, som i enlighet med denna förordning meddelas».

Beträffande det sakliga innehållet i paragrafen, i den mån detta skiljer sig från motsvarande stadgande i gällande förordning, finner lagrådet anmärkningsvärt, att straffmaximum blivit väsentligen höjt, utan att det på något sätt angivits, att behov av en dylik förhöjning föreligger.

39 §.

Lagrådet:

Den mot denna paragraf svarande 40 § i 1907 års förordning stadgar straff för tillverkare, vilken giver eller erbjuder något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, som utövar tillsyn över tillverkarens eget (»hans») bränneri eller nederlag. Genom den ändrade avfattning, som i det remitterade förslaget stadgandet erhållit i sammanhang därmed att jämväl bränneriföreståndare upptagits i paragrafen, har ordet »hans» bortfallit och stadgandet följaktligen fått en vidsträcktare innebörd, så att straff skulle inträda även då tillverkare resp. bränneriföreståndare gäve eller erbjöde något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, som utövade tillsyn över något annat bränneri i riket. Då en sådan påföljd näppeligen är åsyftad och i allt fall icke lär vara av förhållandena påkallad, torde en jämkning av ordalagen böra äga rum.

40 §.

Lagrådet:

Stadgandet i denna paragraf skiljer sig från 41 § av gällande förordning bland annat därigenom, att förbudet att röja tillverkares yrkeshemlighet eller affärsförhållanden förbundits med det villkor att sådant ej kan anses påkallat av tjänstens intresse. Såsom förebild för denna avfattning av stadgandet lär hava tjänat motsvarande bestämmelse i förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, vars 53 § är likalydande med förevarande. Det må emellertid beaktas, att sistnämnda förordning i denna del avviker från de stadganden i enahanda syfte, som förekomma i åtskilliga andra författningar, däribland även sådana som, i olikhet med maltdrycksförordningen, tillkommit i den i § 87 regeringsformen stadgade ordning. Enligt dessa författningar gäller nämligen undantaget i tjänstens intresse endast yppande av driftanordning eller affärsförhållande, medan förbudet mot röjande av yrkeshemlighet är i förevarande hänseende ovillkorligt. Härunder synes ligga den principen att de enskilda näringsidkarnas yrkeshemligheter icke borde offras för genomförande av det allmänna ändamål lagstiftningen avsåge att främja. Med hänsyn till vad som förekommit under förarbetena till maltdrycksförordningen synes det ock kunna ifrågasättas, om det verkligen varit avsett att i denna förordning frånträda berörda dittills följda princip. I varje fall torde knappast skäl föreligga att nu utan vidare upptaga enahanda avvikande stadgande även i förevarande förordning allenast för att vinna likformighet med maltdrycksförordningen.

Ifrågavarande avfattning synes vad maltdrycksförordningen angår hava tillkommit först i Kungl. Maj:ts proposition (nr 131 till 1923 års riksdag). I det förslag av kontrollstyrelsen, som närmast låg till grund för proposi-

tionen, hade i 53 § bibehållits den avfattning stadgandet ägde i 45 § av då gällande förordning i ämnet av den 7 augusti 1907, vilket ej alls upptog något i tjänstens intresse gjort undantag från förbudet att röja yrkeshemlighet eller affärsförhållanden. Rörande den vidtagna ändringen och skiljaktigheten mot kontrollstyrelsens förslag i denna del synes annat icke förekomma i propositionen än den upplysning, som må ligga i departementschefens yttrande, å sid. 101: »50 § har liksom följande paragrafer jämkats till överensstämmelse med motsvarande stadganden i vissa under de sista åren utfärdade författningar. De sakliga ändringarna äro endast helt obetydliga». Yttrandet torde av sammanhanget att döma hava gällt även 53 §. Vilka under sista åren utfärdade författningar här åsyftas är visserligen ej angivet, men det ligger nära till hands att antaga, att det varit bland andra förordningarna den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit och angående vissa alkoholhaltiga preparat, vilka förordningar i 27 § resp. 13 § innehålla ansvarsbestämmelser i samma syfte. Men i dessa är, på sätt här ovan antytts, röjande av yrkeshemlighet överhuvud taget belagt med ansvar, yppande av driftanordning eller affärsförhållande åter endast där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse. Rörande avfattningen av detta stadgande i förordningen angående handel med skattefri sprit framgår av förarbetena (proposition nr 323 till 1918 års lagtima riksdag), att till grund därför ligger nykterhetskommitténs förslag i ämnet, vars 38 § härutinnan överensstämmer med 27 § i förordningen. Och i kommitténs motivering (betänkande VII den 31 januari 1916 sid. 68) heter det, att denna paragraf, som hade sin motsvarighet i åtskilliga andra författningar, föreslagits närmast i anslutning till motsvarande bestämmelse i 47 § i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd. Sistnämnda stadgande innehåller ett i angivna hänseende ovillkorligt förbud mot röjande av yrkeshemlighet, vilket ock särskilt framhålles i motiveringen till det av den s. k. yrkesfarekommittén den 9 december 1909 avgivna förslaget till nämnda lag (sid. 162 i betänkandet). Ett av socialstyrelsen den 2 november 1925 avgivet förslag till reviderad lag om arbetarskydd upptager i 66 § samma stadgande oförändrat. Till jämförelse kan vidare åberopas det likartade stadgandet i 18 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, vilket utan ändring i förevarande hänseende upptagits i 27 § av det efter granskning i lagrådet nu till riksdagens prövning överlämnade förslaget till ny lag i detta ämne.

Då några särskilda skäl icke anförts och knappast heller synas föreligga, varför yrkeshemligheter inom nu ifrågavarande verksamhetsområde skulle åtnjuta mindre skydd än eljest i allmänhet är stadgat, hemställes, att paragrafen i förevarande avseende måtte erhålla en avfattning i ungefärlig överensstämmelse med motsvarande stadgande i arbetarskyddslagen.

44 och 45 §§.

Lagrådet:

Förslagets 44 § motsvarar 48 § i 1907 års förordning, i vad samma paragraf avser undersökning om förbrytelse mot förordningen. Stadgandet härleder sig från äldre författningar under tiden före husbehovsbrännningens avskaffande och torde hava tillkommit för att lagfästa rätt till husrannsakan för uppdragande av olovlig brännvinstillverkning samt för uppbringande av förbruten bränneriredskap. Även i gällande förordning lär stadgandet äga sin huvudsakliga betydelse såsom grundläggande rätt för åklagare att anställa husrannsakan i bränneri och andra i paragrafen angivna lokaler. Detta torde framgå bland annat av den i det föreliggande förslaget ej bibehållna 43 §; den där givna föreskriften synes otvetydigt angiva, att 48 § avser något annat och mera än att blott fastslå åklagarens för övrigt självklara befogenhet att anställa undersökning om förbrytelse mot förordningen, innan åtal sker. Genom uteslutandet av föreskriften i 43 § och införandet av de nya bestämmelser, som innehållas i förslagets 45 och 46 §§, har emellertid innebörden av stadgandet i 44 § blivit skäligen oklar. Skulle dess betydelse numera endast vara att lämna en allmän föreskrift om åklagares rätt att i och för åtals anställande hålla undersökning — vilket dock i viss mån motsäges genom bibehållandet av uppräknings av de lokaler, där undersökning skulle få ske — synes stadgandet obehövt och saklöst kunna utgå. Är åter, såsom det förefaller antagligt, meningen den, att samma stadgande, vilket i det avseende, varom nu är fråga, endast företer några smärre, rent formella avvikelser från den nuvarande 48 §, skulle i allt väsentligt bibehålla sin gamla betydelse, framstår såsom i hög grad anmärkningsvärt, att i sådant fall någon tydlig gräns icke torde under alla förhållanden kunna uppdragas mellan tillämpningen av 44 § och den efterföljande. Detta synes desto mera betänkligt, som å ena sidan kretsen av de myndighetspersoner, vilka äga hålla undersökning enligt 44 §, är något snävare begränsad än vad som följer av motsvarande bestämmelse i 45 §, medan å andra sidan, särskilt efter borttagandet av nuvarande 43 §, undersökningsrätten enligt 44 § är lämnad alldeles obunden av sådana reglerande föreskrifter, som för de i 45 § avsedda fallen meddelas i 46 §. Under nu senast angivna förutsättning må därför med skäl kunna ifrågasättas, om ej innehållet i 44 och 45 §§ lämpligen borde sammanföras till en enhetlig bestämmelse rörande husrannsakan inom ramen för den ifrågavarande lagstiftningen.

Den föreslagna nya 45 § avser att reglera rätten till och förutsättningarna för husrannsakan, dock endast för eftersökande av egendom, som kan antagas enligt förordningen vara förverkad. Att stadgandet på sålunda angivet sätt begränsats sammanhänger uppenbarligen därmed, att i brist på allmängiltiga lagstadganden i ämnet de i 12 § varuinförsel-lagen givna bestämmelserna om husrannsakan tagits till förebild och

att man velat så litet som möjligt avvika från dessa bestämmelser. I de fall av husrannsakan, som i anledning av nämnda lag kunna förekomma, är tydligen också tillrättaskaffandet av olovligen införd eller eljest i anledning av olovlig införsel förverkad egendom det huvudsakliga syftet. Annorlunda ställer sig förhållandet, då husrannsakan finnes påkallad med anledning av förbrytelse mot förevarande förordning; här torde ändamålet i främsta rummet vara att uppdaga förbrytelsen och särskilt att genom påträffande av olovligen tillverkat brännvin eller för dylik tillverkning avsedd redskap anskaffa bevis därom.

Vid nu angivna förhållanden synes det icke vara ovillkorligen nödvändigt att upprätthålla överensstämmelsen med 12 § i varuinförsellagen och hinder icke böra möta att åt bestämmelserna om husrannsakan i denna förordning giva det innehåll att uppdagande av förbrytelse, som i förordningen avses, angives såsom främsta ändamålet med dylik åtgärd. Detta syfte kunde lämpligen vinnas genom erforderliga tillägg till 1 mom. och första stycket av 2 mom. i den föreslagna 45 §. Om i sammanhang härmed i 1 mom. bland de lokaler, där husrannsakan må ske, även upptages bränneri med tillhörande lägenheter, lärer även med denna ståndpunkt 44 § kunna ur förslaget utgå, varigenom de olägenheter, som kunde befaras åtfölja bibehållandet av nämnda paragraf jämsides med 45 §, skulle undvikas.

Lagrådet:

I förevarande förslag har i likhet med i en del andra under senare tid till lagrådets granskning överlämnade lagförslag ett annat kommaterings-system än det hittills i allmänhet tillämpade kommit till användning. Det nya systemet utmärkes huvudsakligen genom en väsentlig inskränkning i bruket av skiljetecknet komma. Utan att vilja uttala något omdöme om detta system i och för sig, anser sig dock lagrådet böra framhålla, att såvitt angår lagtext — varå givetvis alldeles särskilda krav på tydlighet måste uppställas — det gängse systemet synes vara att föredraga såsom bättre ägnat att omedelbart för ögat klargöra de olika satsernas avgränsning från varandra, varigenom en riktig uppfattning av ett lagstadgandes innehåll icke oväsentligen underlättas. Lagrådet har föranletts till detta uttalande närmast med avseende å straffbestämmelsen i 31 § 2 mom. andra stycket, där frånvaron av övliga skiljetecken i styckets förra del rent språkligt t. o. m. möjliggör en annan läsart än den avsedda och riktiga, vilket i fråga om en bestämmelse av detta slag måste betecknas som ett betänkligt redaktionsfel.

Förslagen till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker, förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit och förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Lagrådet lämnade dessa förslag utan anmärkning.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och handelsdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet statsrådet Wigforss, att, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 22 januari 1926 till lagrådet remitterat förslag till dels förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin, dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker, dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit, dels ock förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat, för inhämtande av lagrådets yttrande över förslagen i vissa delar, lagrådet den 18 mars 1926 avgivit sitt utlåtande.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anför föredragande departementschefen:

*Förordningen
angående till-
verkning och
beskattning
av brännvin.*

30 §.

»Lagrådet har vid 30 § i förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin framhållit, att olovlig beredning av mäsken enligt förslaget skulle bliva att bedöma såsom olovlig brännvinstillverkning, så snart etylalkohol bildats i en koncentration av mer än två och en fjärdedels volymprocent. Denna utvidgning av straffbestämmelsernas tillämpningsområde är — såsom framgår av vad jag tidigare i ämnet anfört — en åsyftad konsekvens av stadgandet i 1 § och torde medföra ökad möjlighet till ingripande mot olovlig sprithantering i dess olika former. Att påföljd av skyldighet att gälda tillverkningsskatt komme att inträda vid fall av sådant olovligt beredande av mäsken, vilket bleve att anse såsom olovlig tillverkning, torde icke innebära annat än en riktig tillämpning av de principer som varit vägledande för förslagets anordning i denna del. De i gällande förordning upptagna reglerna rörande tillverkningsskattens beräkning hava med hänsyn till dessa reglers schematiska karaktär funnits kunna användas i den nya tillverkningsförordningen och synas i själva verket icke komma att, rent sakligt sett, drabba med större hårdhet i fallen av mäskenberedning än i fallen av tillverkning i inskränkt

mening. — Den av lagrådet förordade redaktionella ändringen i 1 § har vidtagits.

Straffbestämmelserna i 32 § 1 mom. avse att träffa allt undansnillande som kan äga rum, innan brännvinet blir föremål för försändning. Då den av lagrådet ifrågasatta formuleringen icke är uttömmande och det lär vara förenat med svårighet att genom angivande av de lokaler, varifrån undansnillning kan tänkas ske, åstadkomma en tillfredsställande avfattning av detta lagrum, har jag icke velat frångå det remitterade förslaget på denna punkt. Den åsyftade tolkningen av uttrycket 'vid brännvinstillverkning' torde framgå vid sammanställning av bestämmelserna i första och andra styckena av förevarande moment.

32 §.

Då stadgandet i 4 mom. första stycket, såvitt angår det av lagrådet angivna särskilda fallet, är att förstå på sätt lagrådet anfört, föreligger icke anledning till vidare yttrande i denna del.

Såsom lagrådet anfört, har utbytet av 'brännvinstillverkare' i 37 § 1 mom. av gällande förordning mot 'någon' i 37 § av förslaget föranletts av önskan att göra bestämmelsen tillämplig å, förutom tillverkare, jämväl bränneriföreståndare och den som har att handla å partihandlares vägnar. Till förekommande av stadgandets tillämpning å fall, för vilka detsamma icke är avsett, synes tillämpningsområdet böra tydligt angivas på sätt lagrådet hemställt. Vidare hava lagrådets erinringar i fråga om avfattningen i övrigt givit anledning till viss omformulering av stadgandet. — Anledningen till höjningen av bötesmaximum är den, att ett icke alltför lågt maximum syntts vara lämpligt med hänsyn till mångfalden förseelser av olika slag som kan bli va att bedöma enligt 37 §.

37 §.

Till förekommande av misstolkning har ordet 'bränneri' i 39 § utbyts mot 'bränneriet'.

39 §.

Vid avfattningen av 40 § i det remitterade förslaget har såsom förebild tjänat 53 § i maltdryckstillverkningsförordningen, med vilken förordning förslaget på åtskilliga andra punkter företer överensstämmelse. Emellertid lär antagandet av sistberörda paragraf hava inneburit frånträdande av eljest tillämpade principer å ifrågavarande område, och då det — såsom lagrådet påpekat — knappast torde föreligga skäl för upptagande av enahanda avvikande stadgande endast för att vinna likformighet med malt-dryckstillverkningsförordningen, har jag, med beaktande av den framställda anmärkningen, låtit omarbета 40 § till överensstämmelse med motsvarande stadgande i arbetarskyddslagen.

40 §.

Till undvikande av den oklarhet, som skulle kunna uppstå genom bibehållande av de i det remitterade förslaget upptagna bestämmelserna om undersökningsrätt och befogenhet att företaga husrannsakan, hava 44 och 45 §§ i enlighet med lagrådets hemställan sammanförts i en paragraf (44 §). Vad lagrådet i övrigt erinrat vid behandling av ifrågavarande stadganden har blivit iakttaget. Såsom följd härav har 44 § (45 § i det

44 §.
(44 och 45 §§
i det remitte-
rade
förslaget.)

remitterade förslaget) undergått viss omarbetning, varjämte förordningens två sista paragrafer erhållit andra nummer.

*Förordningen
angående för-
säljning av
rusdrycker.*

I 1 § av förslaget till förordning om ändring i vissa delar av rusdrycksförsäljningsförordningen har vidtagits den ändring, att bestämmelsen om nedre alkoholgränsen för viner bringats i överensstämmelse med gällande stadgande i detta ämne.

På några punkter hava i redaktionellt hänseende vidtagits mindre jämkningar som icke torde kräva särskild motivering.»

Föredragande departementschefen uppläser härefter i enlighet med förestående anförande avfattade förslag till

- 1) förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin;
  - 2) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;
  - 3) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit; och
  - 4) förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat,
- och hemställer departementschefen, att förslagen måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga litt. . . . vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Svante Ericsson.